

Niels Glavind

Fakta og fjendebilleder

Om indvandrere, efterkommere
og muslimer

Niels Glavind

Fakta og fjendebilleder

- om indvandrere, efterkommere og muslimer

Fakta og fjendebilleder

©Niels Glavind og Bureau 2000 – Analyse og forskning

København 2023

ISBN 978-87-94288-02-6

Indhold

Forord.....	6
Når vi slår hinanden i hovedet med statistik	7
Lidt om de begreber, der anvendes i statistikken	8
Fakta og fjendebilleder.....	9
Resumé og hovedkonklusioner.....	10
11 områder i indvandrerdebatten med mange myter	10
Er muslimerne ved at komme i flertal?.....	10
Fører indvandring til mere kriminalitet?.....	11
Negativ social kontrol og kvindeundertrykkelse	12
Er muslimerne imod demokrati?	13
Truer indvandrene ytringsfriheden?	13
Truer indvandrene religionsfriheden?.....	14
Findes der racisme i Danmark?	14
Er bestemte boligområder hjemsted for ”parallelsamfund”? .	14
Tager indvandringen milliarder fra velfærden?.....	15
Gider indvandrene ikke at arbejde?.....	15
Sakker de etniske minoriteter bagud med uddannelse?	16
1. Er muslimerne ved at komme i flertal?	17
1.1. Politiske udmeldinger.....	18
1.2. Hvad siger tallene?	18
2. Fører indvandring til mere kriminalitet?	23
2.1. Politiske udmeldinger.....	23
2.2. Problemer i kriminalstatistikken	23
2.3. Anmeldes kriminaliteten?.....	24
2.4. Etnisk profilering.....	26
2.5. Hvad skyldes andre forhold end minoritetsbaggrund?	27
2.6. Korrektion for alder.....	29
2.7. Inddragelse af social baggrund m.v.....	30
2.8. Inddragelse af social baggrund m.v. Nærmere studier	32
2.9. Hvad er forklaringen?.....	33
2.10. Debat om forklaringerne.....	35
2.11. Er Islam bærer af en voldelig kultur?.....	36
2.12. Ghettoer og kriminalitet.....	38

2.13.	Forebyggelse af kriminalitet	42
2.14.	Diskussion.....	43
3.	Negativ social kontrol og kvindeundertrykkelse?.....	45
3.1.	De populære forestillinger	45
3.2.	Baggrund.....	46
3.3.	Udmeldinger. Kommission for glemt kvindekamp.....	46
3.4.	Hvad siger undersøgelserne?	47
3.5.	Valg af kæreste/ægtefælle.....	48
3.6.	Seksualmoral.....	50
3.7.	Valg af venner	52
3.8.	Fysisk afstraffelse af børn.....	53
3.9.	Ligestilling	57
3.10.	Tørklædetvang. Negativ social kontrol	59
3.11.	Diskussion.....	60
4.	Er muslimerne imod demokrati?	61
4.1.	Politiske udmeldinger	61
4.2.	Hvad siger tallene?	61
4.3.	Sharia.....	63
4.4.	Radikalisering	65
5.	Truer indvandrerne ytringsfriheden?	68
5.1.	Begrebet ytringsfrihed.....	68
5.2.	Politiske udmeldinger.....	70
5.3.	Undersøgelser og tal.....	70
5.4.	Diskussion.....	74
6.	Truer indvandringen religionsfriheden?.....	76
6.1.	Hvad siger undersøgelserne?	76
6.2.	Religion og social kontrol.....	78
7.	Findes der racisme i Danmark?	80
7.1.	Hvad er racisme?.....	80
7.2.	Politiske udmeldinger m.v.	80
7.3.	Tal og undersøgelser.....	82
8.	Er bestemte boligområder hjemsted for ”parallelsamfund”? ..	84
8.1.	Nogle begreber	84
8.2.	Politiske udmeldinger	85
8.3.	Hvad siger tallene?	86
8.4.	Dagtilbud og SFO’er i ghettoerne	89

8.4.	Diskussion.....	90
9.	Tager indvandringen milliarder fra velfærden?.....	92
9.1.	Politiske udmeldinger.....	93
9.2.	Finansministeriets regnestykke.....	93
9.3.	Hvorfor er der færre skatteindtægter pr. indvandrer?..	95
10.	Gider indvandrerne ikke at arbejde?.....	97
10.1.	Politiske udmeldinger.....	97
10.2.	Hvad siger tal og undersøgelser?	98
10.3.	Årsager til lavere beskæftigelse	101
11.	Sakker de etniske minoriteter bagud med uddannelse?	105
11.1.	Hvad siger tallene?.....	105
11.2.	Hvordan går det i skolen?.....	108
11.3.	Hvad er årsagen til de lavere skolepræstationer?.....	109
11.4.	Klassekammerateffekten.....	110
11.5.	Etnisk opdeling i daginstitutionerne.....	111
11.6.	Lave forventninger	112
	Lidt om de anvendte data	114

Forord

Formålet med denne bog er at bidrage med nogle facts om indvandrere i Danmark. Jeg vil gerne bidrage til, at diskussionen bliver lidt mindre præget af myter og fjendebilleder. Debatten præges ofte af, at man slår hinanden i hovedet med tal. Men det er en kendt sag, at statistik kan tolkes forskelligt. Derfor søger jeg at komme nærmere ind på, hvad man faktisk kan sige om de emner, der diskuteres, hvis man dykker lidt ned i offentlig statistik og anerkendte undersøgelser.

Bogen tager udgangspunkt i 11 spørgsmål, som hyppigt bliver diskuteret i den offentlige debat.

De fleste læsere vil nok finde det krævende at læse hele bogen i én køre. Derfor har jeg bygget bogen sådan op, at man kan bruge bogen som en slags opslagsværk. Med andre ord: Hvis man fx er særligt interesseret i diskussionen om kriminalitet blandt de etniske minoriteter, kan man nøjes med at læse det kapitel, der handler om dette delemne.

På den anden side: Hvis man vil have et overblik over de 11 temaer, kan man orientere sig i det kapitel med hovedkonklusioner, som findes først i bogen.

Da bogen skal kunne give hjælp i den aktuelle debat, har jeg især fokus på folk fra lande med overvejende muslimsk befolkning. Det er jo især denne gruppe, der er genstand for diskussion.

Bogen er skrevet, mens krigen i Ukraine var i gang. Krigen har betydet, at vi får mange ukrainske flygtninge, men vi ved ikke, hvor mange der kommer, og hvor længe de bliver. Det afhænger af krigens gang. Derfor er der kun sporadisk omtale af ukrainerne.

Værløse december 2022.

Niels Glavind

Når vi slår hinanden i hovedet med statistik

Den amerikanske humorist Mark Twain skal en gang have sagt, at der er tre slags løgn: ”Løgn, forbandet løgn og statistik”.

Mark Twains bemærkning viser en sund skepsis i forhold til postulater, der underbygges med statistik. Men vi kan naturligvis ikke i vore dage undvære statistiske redskaber. Uden statistik kan vi fx ikke finde ud af, hvilke lægelige behandlinger, der virker, eller hvor meget vi skal begrænse CO₂-udledningen for at bremse klimaforandringerne.

Men det er en kendt sag, at statistik kan tolkes forskelligt.

Et eksempel:

På grundlag af tal fra Danmarks Statistik kan man beregne, at 1 ud af 1000 personer med dansk etnisk herkomst i 2020 fik en dom for butikstyveri.

Ser vi derimod på indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, var det knap 3 ud af 1000, der fik dom for butikstyveri.

Det vil få nogle til at sige: - De etniske minoriteter er næsten tre gange så kriminelle som danskerne, hvis vi ser på butikstyverier.

Andre vil sige: - Der er trods alt 997 ud af 1000 mennesker fra minoriteterne, der *ikke* har fået dom for at stjæle i butikkerne.

Et andet eksempel:

Ifølge Danmarks Statistik kan en nyfødt, hvis forældre bor i Rudersdal Kommune, i gennemsnit regne med at leve i 83,7 år, hvis man tager udgangspunkt i den dødelighed, man har haft de seneste år.

Men en nyfødt, der kommer til verden i Lolland kommune, kan kun regne med 78,5 år. Godt 5 leveår mindre.

Det er jo nok ikke, fordi luften er sundere i Nordsjælland end på Lolland. Forskellene afspejler i stedet en række forskelle i levevilkår mellem folk i de to kommuner.

Men når vi i stedet sammenligner kriminaliteten i forskellige etniske grupper, er mange tilbøjelige til kun at se på, hvilket land folk er født i (eller deres forældre er født i), og se bort fra forskelle i levevilkår.

Et tredje eksempel:

Valgundersøgelsen i 2019 viste, at hver fjerde dansker mener, det skal være forbudt i Danmark at ”praktisere Islam”. Men hvad mener folk egentlig, hvis de erklærer sig ”enige” i, at man skal have sådan et forbud? Skal det fx være forbudt at vende ansigtet mod Mekka og fremsige en trosbekendelse? Skal grundlovens bestemmelse om religionsfrihed afskaffes? Det er vanskeligt at forestille sig, at hver fjerde dansker mener netop dette. Eksemplet viser, at mange spørgeskemaundersøgelser efterlader flere spørgsmål end svar. Alligevel er svaret så markant, at man ikke blot kan se bort fra det.

Der er således mange grunde til, at tal og statistik om indvandringen ikke kan stå alene. Det er nødvendigt at tolke de resultater, man får fra statistik og undersøgelser. Og det er en illusion at tro,

at en sådan tolkning ikke i et vist omfang afspejler éns egne holdninger – selv om man selvfølgelig bør stræbe efter at lægge præmisserne ærligt frem.

Lidt om de begreber, der anvendes i statistikken

Det er den ”ikke-vestlige indvandring” – og navnlig *muslimerne* – der står i centrum i den offentlige debat. Folk fra Norge, Sverige eller Tyskland vækker ikke den store bekymring.

I den officielle statistik skelnes mellem:

- Etniske danskere
- Indvandrere
- Efterkommere, dvs. personer født i Danmark, og som ikke har nogen forældre, der er etnisk danske. Det land, efterkommerne kommer fra, kaldes *oprindelsesland*. Hvis moderen og faderen kommer fra forskellige lande, anvender man moderens oprindelsesland.

Danmarks Statistik opdeler desuden indvandrere og efterkommere i to grupper:

- Vestlige indvandrere/efterkommere
- Ikke-vestlige indvandrere/efterkommere.

De ”vestlige lande” omfatter i Danmarks Statistiks opdeling EU-landene, nogle europæiske mikrolande, Norge, Schweiz, Island, USA, Canada, Australien og New Zealand. Alle andre lande er ”ikke-vestlige”.

Det vil sige, at fx tilstrømningen af flygtninge fra Ukraine vil betyde en voldsom vækst i antallet af ”ikke-vestlige” flygtninge, for ifølge Danmarks Statistiks definition er bl.a. Rusland, Serbien og Ukraine ikke-vestlige, mens Rumænien og Polen er vestlige, fordi de er medlemmer af EU. Og hele Latinamerika er ikke-vestligt efter denne definition, selv om de latinamerikanske lande har et betydeligt kulturelt fællesskab med Europa.

Inddelingen kan virke lidt tilfældig, men det er den inddeling, som anvendes i de fleste undersøgelser. Derfor bliver man nødt til at anvende denne inddeling, hvis man vil bygge på de eksisterende data.

De sidste par år er Udlændinge- og Integrationsministeriet begyndt at anvende en yderligere opdeling af de ikke-vestlige indvandrere/efterkommere. Her er de ikke-vestlige lande opdelt i ”MENAP-lande plus Tyrkiet” – også kaldet MENAPT – og så andre ikke-vestlige lande.

Forkortelsen ”MENAP” står for Mellemøsten og Nordafrika, og MENAPT-landene omfatter: Syrien, Kuwait, Libyen, Saudi-Arabien, Libanon, Somalia, Irak, Qatar, Sudan, Bahrain, Djibouti, Jordan, Algeriet, Forenede Arabiske Emirater, Tunesien, Egypten, Marokko, Iran, Yemen, Mauretanien, Oman, Afghanistan, Pakistan og Tyrkiet.

MENAPT falder stort set sammen med de lande der har en overvejende muslimsk befolkning. Man har dog udeladt to af de lande, der har størst muslimsk befolkning, nemlig Indonesien og Bangladesh.

Tidligere udlændinge- og integrationsminister Mattias Tesfaye (S) begrundede den nye inddeling med, at den ”... vil give en mere ærlig politisk diskussion om det mindretal af indvandrere, der skaber meget store udfordringer for vores samfund”.¹

Han uddyber det således:

¹ Berlingske Tidende 13. December, 2020.

”Mange mennesker fra eksempelvis Sri Lanka, Thailand, Ukraine og Brasilien bliver helt uproblematisk integreret i det danske samfund, mens der desværre er flere problemer, når man ser på folk med rødder især i Mellemøsten, Nordafrika og Tyrkiet.”²

Det kan give mening at foretage en opdeling af lande, så man fx kan indkredse de grupper der giver størst bekymring, når de kommer til Danmark. Men faren ved en sådan opdeling er, at den lægger op til en forklaring hvor man antager, at der er store problemer med disse grupper, *fordi* de kommer fra fx Syrien eller Afghanistan – lande præget af muslimsk kultur. Og at man ikke har øje for andre forklaringer, der kan være – fx at mange mennesker fra disse lande kun har været i Danmark i få år, og at mange har været igennem traumatiserende forløb som flygtninge og siden kastes rundt i årevis i det danske asyl- og flygtningesystem.

Denne form for statistisk ”bevisførelse” er desværre meget udbredt og kan give et forkert billede af, hvad årsagerne er til diverse problemer. Det er den form for ”bevisførelse”, hvor man antager, at en statistisk sammenhæng er udtryk for en årsagssammenhæng. Det er nogle gange tilfældet, men slet ikke altid.

Hvis vi tænkte os, at vi opdelte jordens befolkning efter øjenfarve og så på, hvem der havde de højeste indkomster, ville vi formentlig finde frem til, at de blåøjede er rigere end dem med brune øjne. Men det får os ikke til at sige, at de er rigere *fordi* de har blå øjne. Men tilfældigvis er den blå øjenfarve mest udbredt i de rige vestlige lande.

Og hvis folk med etnisk baggrund i et mellemøstligt land er overrepræsenteret i kriminalstatistikken, er det ikke nødvendigvis fordi, de eller deres forældre er født i Mellemøsten. Det hænger – som vi skal se – også sammen med en række andre forhold.

Opdelingen i MENAPT-lande og andre ikke-vestlige lande anvendes af Udlændinge- og Integrationsministeriet og Finansministeriet i deres senere publikationer, men ikke af fx Danmarks Statistik og en række andre institutioner. I det følgende anvendes begge opdelinger. Man må jo anvende den statistik, der er tilgængelig.

Fakta og fjendebilleder

Som nævnt er danskernes holdning til indvandringen og til de etniske minoriteter meget forskellig. Nogle ser helst, at muslimerne sendes ud af landet. Andre synes, vi godt kan lempe på fx flygtningepolitikken og modtage flere fra Mellemøsten.

Og som nævnt kan en stor del af denne uenighed hænge sammen med, at vi har forskellig opfattelse af, hvordan tingene rent faktisk hænger sammen: - Hvor mange muslimer der er, hvad indvandringen koster, hvor udbredt tvangsægteskaber og kvindeundertrykkelse er, osv.

På mange områder har danskerne – eller et flertal af danskerne – et billede af problemerne med indvandring, der er mere dystert, end der faktisk er dækning for, hvis man går nærmere ind i tal og statistik. Det er grunden til, at jeg i denne bogs titel taler om ”fjendebilleder”.

Det skal dog understreges, at selv om billedet ikke er så dystert som mange tror, så viser tal og undersøgelser, at der er områder, hvor integrationen godt kunne blive bedre.

² POV International 31.12.2020

Resumé og hovedkonklusioner

11 områder i indvandrerdebatten med mange myter

Udlændingepolitikken er måske det område af samfundsdebatten, hvor danskernes uenighed er størst, og hvor diskussionen er mest forbitret.

Som det hedder i indledningen til Socialdemokratiets udlændingeprogram ("Retfærdigt og realistisk"):

"I mange år har udlændingepolitikken delt os danskere. Der findes næppe et andet område, hvor fronterne trækkes så hårdt op. Hvor argumenter bliver til angreb.

Det er måske forståeligt nok? Udlændingepolitikken betyder meget for, hvilket land vi ønsker at være."

Men spørgsmålet er, hvor meget af denne uenighed, der skyldes et grundlæggende forskelligt menneskesyn, og hvor meget der skyldes, at man simpelthen har en forskellig opfattelse af, hvordan verden faktisk ser ud. Det er klart, at man reagerer anderledes, hvis man fx blot opfatter hovedparten af de danske mulimer som repræsentanter for et parallelsamfund, der er arnested for kvindeundertrykkelse, kriminalitet og terror – end hvis man blot ser muslimerne som ét af flere religiøse fællesskaber.

Derfor ser man også, at deltagerne i udlændingebatten søger at underbygge deres opfattelse af, hvilke udfordringer, der er, ved at slå hinanden oven i hovedet med statistik.

I det følgende gennemgås de 11 delområder, hvor billedet nok ikke er helt så dystert, som mange tror.

Er muslimerne ved at komme i flertal?

Står vi over for en form for udskiftning af befolkningen, hvor indvandrere og muslimer vil præge samfundet mere og mere? Måske er problemerne med de etniske minoriteter overkommelige i dag. Men hvor ender den udvikling, vi er inde i?

Det spørgsmål stiller mange sig.

Danskerne er også næsten delt lige over, hvis man spørger, om de ser indvandringen som en trussel mod den danske kultur, men de fleste danskere har overdrevne forestillinger om, hvor mange ikke-vestlige indvandrere og muslimer, der faktisk er i Danmark.

Frygten næres dels af den fare, der kan være for, at indvandringen fra Mellemøsten ikke vil kunne kontrolleres, dels af at man kan konstatere, at de etniske minoriteter typisk får flere børn end etniske danskere.

Som Dansk Folkepartis daværende formand, Pia Kjærsgaard, udtalte det for nogle år siden: "*De fremmede formerer sig som kaniner*".³

³ Politiken den 15.10.1994.

Spørger man om, hvor stor en del af befolkningen i Danmark, der er muslimer, lyder gennemsnitssvaret på 10 pct. Det er dobbelt så mange som det faktiske tal.

I Kaptel 1 gennemgås befolkningsstatistikken nærmere, og der ses på betydningen af indvandrernes børnerigdom. Konklusionen er, at kun ca. 5 pct. af befolkningen er i dag muslimer, og at det er usandsynligt, at tallet stiger til mere end 7-8 pct. i løbet af de næste par årtier.

Fører indvandring til mere kriminalitet?

Et af de emner, der fylder mest i indvandrerdebatten, er spørgsmålet om kriminalitet blandt indvandrere. Den kriminalitetsstatistik, Danmarks Statistik udarbejder, bruges flittigt. De etniske minoriteter får flere domme end andre - bl.a. for vold -, og mange giver udtryk for, at det afspejler en mere voldsparat kultur især blandt muslimer, og at man i øvrigt ikke har "taget Danmark til sig".

Den kriminalitetsstatistik, Danmarks Statistik udarbejder, må nødvendigvis bygge på de afsagte domme. Men der er mange eksempler på, at kriminalitet ikke anmeldes eller ikke fører til dom.

Et godt eksempel er voldtægt. Undersøgelser peger i retning af, at kun ca. 2 pct. af de seksuelle krænkelse, kvinder udsættes for, fører til, at voldtægtsmanden faktisk får en dom. Mange kvinder ønsker at lægge oplevelsen bag sig frem for at gå til politiet. Og politiets efterforskning har i mange tilfælde ikke ført til tiltale og dom – i hvert fald indtil samtykkeloven.

Spørger man nu de kvinder, der har været udsat for overgreb, om, hvem der begik overgrebet, svarer ca. 10 pct. i en repræsentativ undersøgelse, at det var en person fra de etniske minoriteter. Det svarer omtrent til minoriteternes andel af unge mænd. Målt på denne måde er der derfor ikke noget, der tyder på, at mænd fra de etniske minoriteter begår flere voldtægter end andre.

Men ser man i de afsagte domme, er mænd med ikke-vestlig baggrund klart overrepræsenteret. Vi ved ikke, hvad denne forskel skyldes. - Er der forskelle på, hvilke gerningsmænd, kvinden vælger at anmelde? – Klarer etnisk danske mænd sig bedre i retssystemet af en eller anden grund?

Eksemplet viser, at kriminalitetsstatistikken må tolkes med varsomhed. Der kan være skævheder i, hvem der anmeldes, og der er også undersøgelser, der peger i retning af, at politiet foretager såkaldt "etnisk profilering", dvs. især fokuserer på de etniske minoriteter, når de skal undersøge, hvem der har gjort noget ulovligt.

Et andet problem, når man sammenligner kriminalitet mellem de etniske grupper, er, at kriminaliteten også afspejler de levevilkår, de forskellige grupper har. Vi ved, at forskelle m.h.t. uddannelse, social baggrund m.v. spiller en væsentlig rolle for risikoen for kriminalitet. Og mange indvandrere/efterkommere befinder sig i den nedre del af samfundspyramiden, når der fx gælder uddannelse og beskæftigelse. Det kan man søge at tage højde for ved at sammenligne mennesker med ensartede levevilkår fra de forskellige etniske grupper.

Selv om man gør det, tyder tallene på, at der er et problem med kriminalitet blandt unge mænd fra de etniske minoriteter. Langt de fleste unge mænd med ikke-vestlig baggrund afholder sig dog fra kriminalitet. Og kriminaliteten er ikke voldsomt stor blandt de etniske minoritetspiger og blandt folk, der har rundet de 30 år.

Tilbage står så den udfordring, det er for samfundet, at unge mænd fra de etniske minoriteter er overrepræsenteret i kriminalitetsstatistikken – også hvis man søger at tage højde for levevilkår. Det er dog usikkert, *hvor meget* de er overrepræsenteret. Forskellige undersøgelser når til lidt forskellige resultater, afhængigt af metoden. Men det kan ikke afvises, at unge mænd fra de etniske minoriteter dømmes måske dobbelt så hyppigt som etnisk danske mænd i tilsvarende livssituation.

Det gives der forskellige forklaringer på – også blandt forskerne.

Et vigtigt spørgsmål i den forbindelse er, hvilken rolle kulturelle forhold, fx muslimske kulturer, spiller. Det er en udbredt myte, at muslimske kulturer er særligt voldelige. Mange henviser i den forbindelse til de voldsprægede regimer, man har i lande som Syrien og Afghanistan. Men internationale undersøgelser af de værdier, folk har, tyder ikke på, at muslimer accepterer vold i højere grad end andre.

Derimod kan det spille en rolle, at mange unge indvandrere og efterkommere oplever, at de diskrimineres eller omtales negativt. Det vil bl.a. kunne forklare, hvorfor efterkommerne fra de etniske minoriteter får flere domme end indvandrerne. Det er nærliggende at antage, at en del unge reagerer negativt, hvis de er født og opvokset i Danmark, men alligevel har en oplevelse af, at de marginaliseres på grund af deres herkomst.

Hvis det er rigtigt, risikerer den negative tone i indvandrerdebatten at forstærke problemerne med kriminalitet.

I Kapitel 2 gennemgås statistikken og nogle af teorierne nærmere.

Er de etniske minoriteter præget af negativ social kontrol og kvindeundertrykkelse?

Der er ingen tvivl om, at der forekommer alvorlig kvindeundertrykkelse blandt kvinder i de etniske minoriteter i form af tvangsægteskaber og vold.

Der er en højere hyppighed i de etniske minoriteter af

- Unge, der ikke selv vælger kæreste/ægtefælle
- Børn og unge, der udsættes for fysisk afstraffelse
- En opfattelse af manden som familiens overhoved.

Hyppigheden er dog slet ikke så stor, som mange tror. Ifølge en undersøgelse fra 2021 tror danskerne typisk, at det er mindre end halvdelen af efterkommerne, der selv måtte vælge deres kæreste. Det rigtige tal for, hvor mange, der ikke må vælge kæreste, er 15 pct., og ”kun” 2-3 pct. forventer, at familien direkte vælger en ægtefælle mod deres vilje.

Det er stadig for mange, og det afspejler sig bl.a. i, at halvdelen af kvinderne på de danske kvindekrisecentre er udlændinge.

Men i langt de fleste familier med ikke-vestlig baggrund har man holdninger, der harmonerer rimeligt med den gængse holdning i Danmark, når det gælder kvinders selvbestemmelse, ligestilling og til, at man ikke skal afstraffe børn fysisk.

Når det gælder holdningen til fx homoseksuelle og almindelig seksualmoral, ligger holdningerne dog ofte langt fra dét, der i dag er almindeligt accepteret i Danmark. Det gælder ikke kun i forhold til piger, men også i forhold til drenge.

”Kommissionen for den glemte kvindekamp” har fremsat en række forslag til at bekæmpe negativ social kontrol, bl.a. forbud mod tørklæder i grundskolen. Men kommissionen har hidtil ikke fremlagt undersøgelser vedr. problemernes omfang. Det synes fx ikke at være nogen dokumentation for, at hovedbeklædningen begrænser legemlighederne. Man kan faktisk lige så godt argumentere for, at det fremmer integrationen, hvis børn allerede tidligt lærer, at man sagtens kan lege med piger, der bærer tørklæde.

Langt de fleste unge med ikke-vestlig baggrund kan selv vælge deres venner. Men der er en lille gruppe, hvor familien fører kontrol med venskaber.

Gennemgangen i Kapitel 3 viser i øvrigt, at det store flertal af forældre fra de etniske minoriteter afholder sig fra vold mod børnene – selv om fysisk afstraffelse er mere udbredt end blandt etniske danskere.

Når det gælder ligestilling mellem kønnene, mener langt de fleste fra de etniske minoriteter, at der bør være ligestilling i forhold til arbejde, brug af familiens penge, uddannelse m.v.

Er muslimerne imod demokrati?

Mange har den opfattelse, at indvandrere – og navnlig muslimerne - generelt er mindre demokratisk indstillede end andre.

Der henvises i den forbindelse især til den islamiske tanke om sharia, som angiveligt lægger op til, at Islam skal stå over folketings love.

De senere år har desuden budt på en række eksempler på islamistisk terror. Det kan ses som udtryk for, at mange muslimer vil ændre vores samfund med vold.

De undersøgelser, der er gennemført, tyder ikke på, at indvandrere eller muslimer i Danmark i almindelighed er væsentligt mindre demokratisk sindede end andre. Langt fleste synes, det er vigtigt at leve i et demokrati med frie valg.

Når det gælder tanken om ”sharia”, synes dette begreb for de fleste danske muslimer snarere at være en moralsk rettesnor end et ønske om islamiske domstole, der dømmer kvinder til stening og tyve til at få afhugget hånden – sådan som det faktisk sker i enkelte lande med henvisning til Islam.

Alt tyder også på, at et overvældende flertal blandt indvandrere og blandt muslimerne vender sig imod islamistisk terror.

Truer indvandrere ytringsfriheden?

Krisen omkring Muhammedtegningerne og Rasmus Paludans koranafbrændinger har sat ytringsfriheden på dagsordenen. Mange mener, at muslimerne afslører sig som modstandere af ytringsfrihed, hvis de ikke synes, at fx koranafbrændinger skal være lovlige.

Ytringsfrihed er af afgørende betydning for demokratiet. Borgerne skal frit kunne kritisere magthaverne og udfordre de herskende politiske ideer. De undersøgelser, der er gennemført, tyder på, at ikke-vestlige indvandrere slutter lige så meget op om ytringsfrihed i bred forstand som etniske danskere.

Men undersøgelserne viser også, at mennesker med oprindelse i lande med overvejende muslimsk befolkning er mindre tilbøjelige end andre til at slutte op om retten til at fornærme og håne andre. Der er forskellige holdninger – ikke kun blandt muslimer - til, om man tillægger det afgørende betydning for ytringsfrihed, at man kan håne andre.

Mange muslimer har ytret sig imod retten til at ”kritisere Islam”. Det er usikkert, hvad de mener hermed, da spørgsmålet blev stillet i en periode med koranafbrændinger. Men i fx partiet Venstre tages det som udtryk for manglende opslutning om demokratiet.

I alle samfund er der grænser for ytringsfrihed. Det er værd at bemærke, at der også blandt etniske danskere er folk, der vil have strammere grænser. Hver fjerde danske mener ikke, at indvandrere skal have lov at ytre sig kritisk om danskerne. Det er dog usikkert, hvad det betyder helt konkret.

I Kapitel 5 præsenteres de undersøgelser, der er gennemført om holdningen til ytringsfrihed af bl.a. Ytringsfrihedskommissionen.

Truer indvandrerne religionsfriheden?

Man støder ofte på en frygt i vesten for, at islam vil sætte sig på samfundet og undertrykke andre.

I TV 2's serie "Muslimerne bag sløret" blev skjulte optagelser af udtalelser fra en imam i Aarhus fx taget til indtægt for, at danske muslimer ønskede at underlægge sig vores samfund.

Langt de fleste borgere med ikke-vestlig oprindelse mener dog, at folk i Danmark skal have frihed til selv at vælge religion.

Truslen mod religionsfrihed kommer snarere fra en anden kant, idet hver fjerde dansker giver udtryk for, at det skal være forbudt at "praktisere Islam" i Danmark. Lige så mange ønsker muslimske indvandrere sendt ud af landet. Det er dog usikkert, hvad disse svar nærmere dækker over.

De fleste etniske danskere har ikke noget imod, at deres børn gifter sig på tværs af religion, mens det blandt folk fra MENAPT-landene er næste halvdelen, der er imod giftermål på tværs af religion.

Findes der racisme i Danmark?

En undersøgelse fra 2020 viste, at 51 pct. af danskerne ikke mener, at racisme er et udbredt problem i Danmark. Omvendt var 32 pct. enige/overvejende enige i, at det er et problem. Det er især de yngre svarpersoner, der mener, der er et problem.

Der er ikke enighed om, hvordan ordet "racisme" skal forstås. Det er formentlig grunden til, at der er forskellig opfattelse af, hvorvidt racisme er et problem i Danmark.

Mange indvandrere og efterkommere oplever, at de udsættes for diskrimination eller nedværdigende bemærkninger.

Ser man på mulighederne for job, har mennesker med navne, der lyder "fremmedartet", i gennemsnit færre chancer for at komme til jobsamtale efter at have sendt en ansøgning end mennesker med dansklingende navne.

En tredjedel af danskerne finder det i orden at prioritere etniske danskere, hvis der mangler jobs.

Er bestemte boligområder hjemsted for "parallelsamfund"?

I den danske debat bliver ordene "ghetto" og "parallelsamfund" anvendt mere eller mindre i flæng om bestemte udsatte boligområder. Man lægger til grund, at der er en sammenhæng: At udsatte boligområder er hjemsted for en parallel kultur med egne normer og værdier. Det antages, at en koncentration af borgere fra de etniske minoriteter i sig selv fremmer parallelle kulturer.

De undersøgelser, der er gennemført, dokumenterer dog ikke en sådan sammenhæng i videre omfang.

Indtil 2021 blev ordet "ghetto" brugt om boligområder i Danmark, som var kendetegnet af en høj koncentration af etniske minoriteter og sociale udfordringer. Men i 2021 blev ordet erstattet med "parallelsamfundsområder". Angiveligt fordi dette udtryk skulle være mere præcist, hvilket det dog ikke er.

Et parallelsamfund er et samfund, der eksisterer side om side med det almindelige samfund, og som har sine egne normer og værdier. Der er imidlertid ingen overbevisende dokumentation for, at boligområderne er den vigtigste årsag til skabelse af "parallelsamfund" i sociologisk forstand.

Halvdelen af indvandrerne – mod kun hver syvende dansker – bor i socialt boligbyggeri. Det skyldes antageligt, at de ofte ikke har råd til at købe et parcelhus. Man kan derfor ikke undgå, at nogle områder med socialt boligbyggeri har mange indvandrere og efterkommere.

I Kapitel 8 ses nærmere på denne problemstilling. Desuden belyses hvilken brug, børn fra de udsatte boligområder har af dagtilbud m.v.

Når det gælder dagtilbud, bruger børn fra de såkaldte ”ghettoer” vuggestuer i samme omfang som andre børn fra 3-års alderen, men mange forældre fra de etniske minoriteter synes, det er for tidligt at sende 1-2-årige børn i vuggestue.

Børn fra de etniske minoriteter stopper ofte tidligere i fritidsordninger end etnisk danske børn. Det gælder navnlig børn fra bestemte oprindelseslande, fx Pakistan. Det er uheldigt i forhold til bl.a. en forebyggende indsats.

Tager indvandringen milliarder fra velfærden?

Når man diskuterer, hvad indvandringen koster samfundet, anvender man gerne de årlige analyser fra Finansministeriet om indvandrernes og efterkommernes nettobidrag til de offentlige finanser. Den seneste rapport bygger på 2018-tal og viser, at de ikke-vestlige indvandrere og efterkommere i 2018 kostede de offentlige kasser 31 mia. mere i udgifter til velfærd m.v., end indvandrerne og efterkommerne bidrog med i skat. Årsagen er ikke, at de hver for sig bruger flere velfærdsydelse, men at de betaler mindre i skat.

Det er der to årsager til:

- For det første har de etniske minoriteter en noget lavere beskæftigelse end gennemsnitsdanskeren.
- For det andet har de etniske minoriteter i gennemsnit en lavere gennemsnitsindkomst, fordi de ofte tager lavtlønsjob som fx rengøring og ældrepleje.

Hvis ikke indvandrerne tog disse lavtlønsjob, måtte andre imidlertid tage lavtlønsjobbene – og dermed betale mindre i skat.

Derfor ville man heller ikke kunne spare 31 mia. kr., som nogle politikere påstår, hvis man tænkte sig, at man ved et trylleslag kunne få de ikke-vestlige borgere væk.

Men det giver en nettoudgift for de offentlige finanser – måske det halve -, at de etniske minoriteter har lavere beskæftigelse.

Gider indvandrerne ikke at arbejde?

Beskæftigelsen for mennesker fra de etniske minoriteter er noget lavere end for etniske danskere. Den er dog ikke så lav, som folk typisk tror, og den er steget noget de senere år.

I 2021 gennemførte YouGov en undersøgelse for Mandag Morgen 2021 af, hvor stor en del af kvinderne fra ikke-vestlige lande, der var i beskæftigelse. Danskerne mente, det kun var 1/3. Det rigtige svar er, at det er lige godt halvdelen.

Blandt etnisk danske var det dog tre fjerdedele, der er i beskæftigelse. Så der er forskel – selv om det klart udvikler sig i den rigtige retning gennem årene.

Der kan være forskellige årsager til den lavere beskæftigelse. Typiske årsager er manglende sprogkundskaber og uddannelsesmæssige kvalifikationer. I nogle tilfælde sker der også diskrimination, eller den enkelte mangler personlige forbindelser.

Blandt unge efterkommere synes der at være en klar holdning i retning af, at både mænd og kvinder bør have et job. Men der synes at være en lille del af især de lidt ældre indvandrere, der er skeptiske over for kvindernes adgang til arbejdsmarkedet.

Sakker de etniske minoriteter bagud med uddannelse?

Også når det gælder uddannelse, har mange mennesker overdrevne forestillinger om, hvor ringe det står til. En undersøgelse fra YouGov for Mandag Morgen 2021 viste, at danskerne typisk tror, at de færreste unge med minoritetsbaggrund var i gang med en ungdomsuddannelse eller videregående uddannelse.

Men der var faktisk et flertal, der var under uddannelse, selv om man ikke helt er på niveau med dansk-etniske unge.

Generelt har de etniske minoriteter et noget lavere uddannelsesniveau end etniske danskere. Det gælder navnlig i forhold til erhvervsfaglige uddannelser og især for mændene.

Uddannelsesniveaulet har dog været stigende de senere år.

Mange minoritetsbørn klarer sig mindre godt allerede i skolen. Det kan have flere årsager:

- En del af forældrene har svært ved at støtte deres børn pga. mangelfuld uddannelse og mindre godt dansk
- En stor del af minoritetsbørnene går i skoler med høj koncentration af minoritetsbørn og børn med svag hjemmebaggrund. Det trækker skolepræstationerne ned på grund af den såkaldte "klassekammerateffekt".
- En del lærere møder børnene med lave forventninger. Især i forhold til drengene kan der være et problem.

I forhold til "klassekammerateffekten" er det et problem, hvis de etniske minoritetsbørn samles på bestemte skoler. En mere lige elevsammensætning ville kunne medvirke til at børnene leger og får kammerater på tværs af etniske og sociale skel. Det kan være med til at nedbryde fordomme.

Kapitel 11 viser desuden, at der allerede i dagtilbuddene sker en etnisk og social skævdeling af børnene, som alt andet lige medvirker til at forstærke de ulige chancer for børnene senere. Det kunne man gøre noget ved, hvis man igen gav kommunerne mulighed for at styre fordelingen af børn institutionerne imellem.

1. Er muslimerne ved at komme i flertal?

I dette kapitel: De fleste danskere har overdrevne forestillinger om, hvor mange ikke-vestlige indvandrere og muslimer, der er i Danmark. Kun ca. 5 pct. af befolkningen er i dag muslimer, og det er usandsynligt, at tallet stiger til mere end 7-8 pct. i løbet af de næste par årtier.

Frygten for ”de fremmede” – navnlig muslimerne – næres ofte af bekymring for, hvor udviklingen vil ende, hvis indvandringen bare fortsætter. Står vi overfor en udvikling, hvor det Danmark, vi kender, er truet af mennesker med helt andre værdier, som vil betyde mindre frihed, mere vold, mere undertrykkelse af kvinder?

Det frygter mange danskere.

I forbindelse med Valgundersøgelsen 2019 blev vælgerne spurgt, om de anser indvandringen for en trussel mod den danske kultur. Det viste sig, at;

- 40 pct. var enige eller nærmest enige i, at indvandringen er en trussel mod den danske kultur
- 38 pct. var uenige eller nærmest uenige i, at indvandringen er en trussel mod den danske kultur
- de sidste 22 pct. svarede ved-ikke, eller at de hverken var enige eller uenige.

Befolkningen er med andre ord delt næsten midt over i dette spørgsmål.

Det bør nævnes, at frygten for indvandringen synes størst i områder, hvor indvandringen er forholdsvis lille. I kommuner, hvor under 10 pct. af børnerne har ikke-vestlig herkomst, er det 46 pct., der er enige eller nærmest enige i, at indvandringen er en trussel mod den danske kultur. I kommuner, hvor andelen af borgere med ikke-vestlig herkomst er over 10 pct., er det tilsvarende tal 29 pct.⁴

Når så mange frygter indvandringens konsekvenser, kan det bl.a. skyldes overdrevne forestillinger om antallet af indvandrere – navnlig om antallet af muslimer. I valgundersøgelsen blev vælgerne også spurgt, hvor stor en del af befolkningen, de anslog var muslimer. Gennemsnitstallet var 10 pct.⁵ Det er ca. det dobbelte af det faktiske tal, nemlig ca. 5 pct.

Samme tendens ses i en undersøgelse, Mandag Morgen og Danmarks Videnscenter for Integration offentliggjorde i oktober 2021. Her mente svarpersonerne typisk, at ikke-vestlige indvandrere og efterkommere udgør 19 pct. af befolkningen. Det rigtige tal var 9 pct.⁶

Flere deltagere i debatten giver udtryk for, at der måske ikke er så mange muslimer i Danmark i dag, men at antallet kan stige voldsomt de kommende år, hvis vi blot lader udviklingen fortsætte.

⁴ Egne kørsler på grundlag af Valgundersøgelsen og data fra Statistikbanken.

⁵ Egne beregninger på grundlag af Valgundersøgelsens data.

⁶ <https://videnscenterforintegration.dk>. De 19 pct. er det såkaldte mediantal.

1.1. Politiske udmeldinger

Frygten for ”den store udskiftning” er et tema i den politiske debat i mange europæiske lande.⁷

Frygten for muslimsk overtagelse næres bl.a. af folk som tidligere minister Karen Jespersen, der driver netavisen ”Den Korte Avis” med mange artikler om dette emne. Dansk Folkepartis (DF) Peter Skaarup siger bl.a. til avisen:

*”Vi har protesteret mod den udskiftning af den danske befolkning med folk fra Mellemøsten, som Folketingets store flertal har gennemført år efter år, men ingen har villet lytte til vores forslag om et årligt loft på ét tusinde statsborgerskaber om året til personer med ikke-vestlig oprindelse.”*⁸

Til Berlingske Tidende sagde DF’s daværende udlændingeordfører Martin Henriksen⁹:

”Der er to slags politikere i Danmark. Der er dem, der fører en politik, som på et tidspunkt vil medføre en befolkningsudskiftning, og så er der dem, der modsætter sig. Den sidste gruppe politikere har altid været i mindretal og er det fortsat. Sådan ser jeg på det.”

Ser man på, hvad Socialdemokratiet siger, er der ikke samme skrækscenarier, men det understreges gang på gang, at den hidtidige indvandring fra ikke-vestlige lande er gået for stærkt og har givet store problemer. Indvandringen må begrænses, hvis integrationen skal lykkes. Det er hovedbegrundelsen for den stramme udlændinge- og flygtningepolitik.

1.2. Hvad siger tallene?

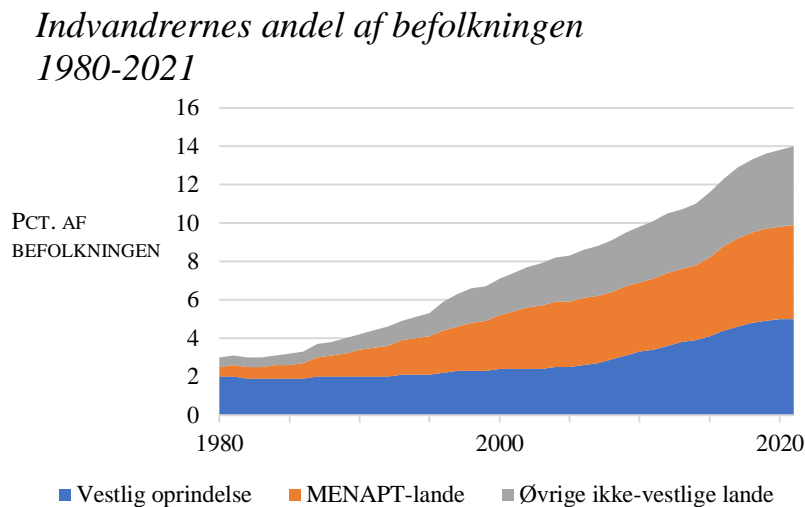
Figur 1 viser, hvordan andelen af indvandrere og efterkommere har udviklet sig, hvis man følger opdelingen i MENAPT og andre ikke-vestlige lande.

⁷ Begrebet blev introduceret af franskmændene Renaud Camus som betegnelse for, at muslimerne i Vesteuropa planlægger en gradvis overtagelse af vores samfund.

⁸ 18. juni 2019.

⁹ 5. januar 2020.

Figur 1

I 2021 udgjorde folk fra MENAPT-landene – dvs. de overvejende muslimske lande – ca. 1/20 af befolkningen i Danmark, mens andre ”ikke-vestlige” indvandrere og efterkommere udgjorde ca. 1/25.

Ca. 5 pct. af befolkningen kommer med andre ord selv fra lande, der er overvejende muslimske, eller deres forældre kommer fra disse lande. Det præcise antal muslimer i Danmark kan afvige noget fra dette tal. Man behøver jo ikke være muslim, fordi man fx er født i Iran. Tværtimod er mange kristne iranere flygtet til bl.a. Danmark. På den anden side kommer der også muslimer fra andre lande, og der er også danskere, der konverterer til Islam. Og endelig kan man føle sig knyttet til Islam uden at være særlig rettroende – ligesom kristne kan være lunkne i troen.

Med dette forbehold er størrelsesordenen af den muslimske minoritet ca. 5 pct.¹⁰ Selv om tallet skulle stige noget, er der lang vej, før Danmark bliver løbet over ende.¹¹

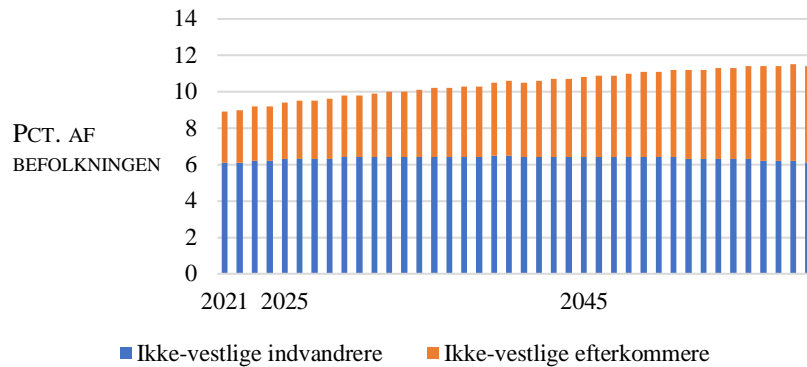
Andelen af personer fra de etniske minoriteter er steget markant de senere år. Men efter alt at dømme, bliver udviklingen langt mere moderat de næste årtier. Det kan ingen naturligvis vide med sikkerhed, men Figur 2 viser, hvilken befolkningsudvikling Danmarks Statistik forventede før tilstrømningen af ukrainske flygtninge.

¹⁰ Center for Samtidsreligion ved Århus Universitet anslår i ”Religion i Danmark 2020”, at der er omkring 300.000 muslimer i Danmark, svarende til 5,1 pct., men understreger, at det er et usikkert skøn.

¹¹ Danmarks Videnscenter for Integration anslår, at ca. halvdelen af indvandrere/efterkommere fra ikke-vestlige lande er muslimer. Se: <https://videnscenterforintegration.dk/index.php/2020/08/02/knap-80-000-kristne-har-ikke-vestlig-baggrund/>

Figur 2

Personer med ikke-vestlig herkomst i pct. af befolkningen 2021-2060

Kilde: Statistikbanken

Figuren viser, at ca. 9 pct. af de personer, der bor i Danmark i 2021, er ikke-vestlige indvandrere og efterkommere (når man ser på både MENAPT-lande og andre ikke-vestlige lande). I 2060 ventes det at være godt 11 pct. En stigning, ganske vist, men ikke særlig drastisk.

Når Danmarks Statistik laver den slags befolkningsfremskrivninger, ser de på den nuværende alders- og kønsfordeling i de forskellige befolkningsgrupper. Og så lægger de antagelser ind om:

- hvor meget befolkningen ændres gennem indvandring/udvandring
- hvor mange børn, folk i de forskellige befolkningsgrupper får.

Når det gælder nettoindvandring, forudså Danmarks Statistik inden krigen i Ukraine, at der i 2022 ville være ca. 5.800 flere indvandrere fra ikke-vestlige lande end udvandrere. Dette tal ventedes at falde noget de kommende år, så nettoindvandringen i 2059 vil være knap 4000 personer fra ikke-vestlige lande.

Den nettoindvandring, der regnes med, svarer nogenlunde til, hvad man havde i 2020.

Ser vi på årsagerne til den ikke-vestlige indvandring, var det i 2019 (det sidste år før Corona pandemien) færre, der fik asyl, end der kom hertil som au pair. De største grupper var studerende og mennesker, der fik job i Danmark.¹²

Det er klart, at krigen i Ukraine vil betyde væsentlige ændringer. Der vil komme mange flygtninge – hvor mange ved vi ikke. Og efter den hidtidige inddeling vil de blive betegnet som ikke-vestlige.

Det er dog tydeligt, at mange har svært ved at sætte dem i samme kategori som fx folk fra Mellemøsten. Og under alle omstændigheder, vil de mange ukrainske flygtninge ikke føre til en stigende andel af *muslimer* i befolkningen.

Men man møder alligevel i debatten advarsler om, at den muslimske befolkningsandel kan blive meget højere de kommende år. Forfatteren Birgithe Kosovic havde fx 3. september 2022 et langt essay i Politiken, hvor hun tegnede nogle dystre fremtidsbilleder af et delt Danmark. Hun skrev bl.a.:

¹² Tal fra Danmarks Statistik.

”Ifølge det amerikanske analyseinstitut Pew Research kan andelen af muslimer i Danmark være helt oppe på 16 procent i 2050, hvis migrationen er høj. Det er naturligvis tal, der skal tages med en del forbehold, men vi skylder at tage prognoserne seriøst.”

Også andre debattører har henvist til Pew Research’s tal.¹³

Ser man nærmere på instituttets analyse, anslås den muslimske del af den danske befolkning til 5,4 pct. i 2016. Man regner så på tre muligheder:¹⁴

- 1) Immigrationen stopper. Så vil den muslimske andel af den danske befolkning vokse til 7,6 pct. i 2050.
- 2) En vis fortsat immigration. Så vil muslimernes andel vokse til 11,9 pct.
- 3) Høj immigration i årene fremover, svarende til hvad man så under flygtningekrisen i 2015. Så vil den muslimske andel af befolkningen vokse til 16 pct.

Det må vel i dag regnes som usandsynligt, at immigrationen på ny kommer på niveau med 2015 – og oven i købet holder sig dér i en årrække.

Når den muslimske befolkningsandel i det første alternativ vokser, selv om der ikke kommer mere indvandring, skyldes det, at Pew Institute antager, at muslimer i årene fremover vil få flere børn end andre. I det hele taget spiller muslimernes børnerigdom en stor rolle i instituttets fremskrivninger. For Danmarks vedkommende antager man, at muslimske kvinder i dag i gennemsnit får 0,8 børn flere end etnisk danske kvinder.

Det er rigtigt, at der er en tendens til, at nogle indvandrergrupper i gennemsnit får flere børn end familier med dansk baggrund får. Kvinder med dansk baggrund får således i dag i gennemsnit 1,76 børn. Indvandrerkvinder fra Pakistan får 3,0 børn i gennemsnit, somaliske kvinder 2,5 børn, mens syriske kvinder er oppe på 3,7 børn i gennemsnit. Derimod får indvandrerkvinder fra Tyrkiet, Afghanistan og Irak kun ca. 2 børn hver.¹⁵

Denne børnerigdom er muligvis delvis kulturelt betinget, men det lader til, at det gennemsnitlige børnetal pr. kvinde bliver mindre, når de etniske minoriteter har boet i Danmark i længere tid. Ser man fx på mødre med tyrkisk baggrund, får de kvinder, der selv er indvandret fra Tyrkiet, i gennemsnit 2,0 børn, mens efterkommere med tyrkisk baggrund får 1,8 børn i gennemsnit – nogenlunde det samme som etnisk danske kvinder.

Pew Institute går i sine beregninger ud fra, at der er en sammenhæng mellem religion og børnetal: Muslimer får flere børn end andre, siger instituttet.

Der er imidlertid intet, der tyder på, at det er religionen, der i sig selv er styrende for, hvor mange børn, folk får. Når kvinder i Italien og Spanien får langt færre børn end kvinder i Frankrig (1,3 barn pr. kvinde mod 1,9), skyldes det næppe, at de er mere katolske, men snarere, at der i Frankrig er bedre økonomiske vilkår for børnefamilier, bedre jobmuligheder for unge og bedre muligheder for egen bolig. Og kvinder i Marokko får hver kun godt 2 børn, mens kvinder i Niger, som også ligger i Nordafrika, i gennemsnit får 6,5 børn. Begge lande er overvejende muslimske. Kort sagt: Alt tyder på, at børnerigdommen hænger sammen med civilisation og levevilkår, ikke religion.¹⁶

¹³ Fx Liberal Alliances indførere på området, Henrik Dahl og Joachim B. Olsen, i Altinget 29. august 2018.

¹⁴ ”Europe’s growing muslim population”. Pew Institute. 2017. Rapporten har beregninger for de enkelte europæiske lande.

¹⁵ Danmarks Statistik. ”Indvandrere i Danmark. 2021”.

¹⁶ Bureau 2000 analyserede disse forhold for fem år siden i forbindelse med et oplæg i den japanske ambassade, som havde besøg af en minister, der bl.a. arbejdede med indsatsen mod det faldende japanske folketal. Bureau 2000s analyse

ER MUSLIMERNE VED AT KOMME I FLERTAL?

På længere sigt virker det derfor usandsynligt, at muslimernes børnerigdom vil ændre voldsomt på den etniske sammensætning i Danmark.

Så selv om der måske også på et tidspunkt skulle komme lidt flere hertil fra Mellemøsten, virker det helt usandsynligt, at den muslimske andel af befolkningen om et par årtier vil være meget højere end 7-8 pct.

viste bl.a., at de økonomiske vilkår for unge familier spiller en rolle – fx ungdomsarbejdsløsheden i de forskellige lande. Når de unge familier i Sverige i gennemsnit får lidt flere børn end tilsvarende danske familier, kan det fx spille en rolle, at institutionstakster, orlovsordninger m.v. er bedre i Sverige. Så hvis man vil have flere etnisk danske børn i Danmark, kan man med fordel se på vilkårene for de unge familier.

2. Fører indvandring til mere kriminalitet?

I dette kapitel: Tallene tyder på, at der er et problem med kriminalitet blandt unge mænd fra de etniske minoriteter. Langt de fleste borgere med ikke-vestlig baggrund afholder sig dog fra kriminalitet.

Vi ved, at forskelle m.h.t. uddannelse, social baggrund m.v. spiller en væsentlig rolle. Der er næppe grund til at tro, at fx muslimske kulturer er særligt voldelige. Derimod kan det spille en rolle, at mange unge indvandrere oplever, at de diskrimineres eller omtales i negative vendinger.

Hvis det er rigtigt, risikerer den negative tone i indvandrerdebatten at forstærke problemerne med kriminalitet.

Kriminaliteten spiller en central rolle i diskussionen om de etniske minoriteter. Mange er bekymrede for, om de etniske minoriteter påvirker kriminaliteten i negativ retning.

Bekymringen blev bl.a. belyst i den seneste danske værdiundersøgelse (2017). Her hælder 3 ud af 4 svarpersoner mest til den opfattelse, at indvandringen gør problemerne med kriminalitet større.¹⁷

2.1. Politiske udmeldinger

Mange politikere udtaler sig på linje med denne opfattelse.

Eksempelvis sagde statsminister Mette Frederiksen (S) i Folketingets afslutningsdebat, 2020:

”Kriminaliteten er mere end dobbelt så høj hos mandlige efterkommere med ikke-vestlig baggrund end blandt hele den mandlige befolkning. Det er et kæmpe problem. Og andelen af 20-24-årige mandlige efterkommere fra ikke-vestlige lande, som er dømt for en straffelovovertrædelse, er fire gange så stor som andelen blandt unge mænd med dansk oprindelse. Det er et kæmpe problem.”

Det var også den tone, statsministeren slog an, da hun i forbindelse med forhandlingerne om ressourcer til politiet sagde:

”– Det her handler om, at når man bruger S-togslinjerne i Storkøbenhavn, så skal man ikke være bange for at tage hjem om aftenen, fordi der er 15-17 indvandrerdrenge, der ikke kan finde ud af at opføre sig ordentligt.”

2.2. Problemer i kriminalstatistikken

Statsministeren bygger sine udtalelser på tal, der er hentet i Danmarks Statistik. Men der er mange problemer, når man skal bruge kriminalitetsstatistikken.

For det første må man inddrage andre forhold end etnisk baggrund, når man skal kigge på tallene. Det siger næsten sig selv, at drenge fra de etniske minoriteter i gennemsnit laver mere ballade på S-togsstationerne end fx almindelige husmødre. Men det behøver ikke at skyldes den etniske baggrund. Det kan hænge sammen med alder, køn og ikke mindst levevilkår. Man må derfor korrigerer for disse forskelle, hvis man vil finde ud af, hvad den etniske baggrund betyder.

¹⁷ Egne kørsler på den danske værdiundersøgelse 2017. Svarpersonerne er på en skala fra 1 til 10 blevet bedt om at angive, hvor de placerer deres holdning, hvis 1 svarer til, at ”indvandrerne forstærker problemerne med kriminalitet”, mens 10 svarer til ”Indvandrerne forstærker ikke problemerne med kriminalitet”.

For det andet bygger kriminalitetsstatistikken navnlig på data fra domstolene: Hvem bliver dømt for hvad? For i sagens natur forsøger de fleste, der har begået en kriminel handling, at skjule den.

Overordnet kan man sige, at domstolsafgørelser kun afspejler *en del* af den faktiske kriminalitet på grund af to forhold:

- For det første, at en del af kriminaliteten ikke anmeldes
- For det andet, at politiets efterforskning ikke altid fører til opklaring og dom.

2.3. Anmeldes kriminaliteten?

Hvis vi først ser på spørgsmålet om, hvorvidt statistikken over anmeldelser afspejler den faktiske kriminalitet, kan vi fx konstatere, at der ifølge Danmarks Statistik i 2020 blev foretaget 38.493 anmeldelser om indbrud, men kun 8 pct. førte til, at der blev rejst en sigtelse. Resten har politiet måttet opgive at opklare, bl.a. fordi man ikke kan afse ressourcer til det.

Hvis folk er ofre for indbrud, har de som regel en tilskyndelse til at anmelde det til politiet. Det kræver forsikringen. Derfor må vi regne med, at statistikken over anmeldelser afspejler den faktiske kriminalitet ganske godt på dette område.

Men i en række andre typer af sager kan man ikke regne med, at sagerne bliver anmeldt. Vi ved fx, at der er masser af voldssager, hvor ofrene vælger at tie. Det gælder ikke mindst vold inden for familien eller i ægteskabet.

Et godt eksempel er voldtægt. Her viser tal fra Statistikbanken, at 40 ud af de 103 personer, der i 2020 blev kendt skyldige i voldtægt, var indvandrere eller efterkommere fra ikke-vestlige lande. Det svarer til 39 pct. BT plejer hvert år at køre en historie om de mange voldtægtsmænd blandt de etniske minoriteter og bad for et par år siden daværende integrationsminister Inger Støjberg om at kommentere forskellene. Hun var ikke overrasket, sagde hun:

»Det er noget, vi har set gennem mange år, at kriminalitetsraterne er meget højere i indvandrerkrædse, end de er blandt danskere. Og når jeg ser de her meget grove voldtægter – blandt andet overfaldsvoldtægter – så er det et tydeligt tegn på, at man ikke har taget Danmark til sig. Og man også har et fuldstændigt forkvaklet kvindesyn, når man begår voldtægter som de her«

Men det er velkendt, at når det gælder voldtægt, så afspejler tallene for dømte kun en meget lille del af problemerne. Aalborg Universitet udgav i 2017 en rapport om seksuelle krænkelser med støtte fra Det Kriminalpræventive Råd. Rapporten bygger på en undersøgelse fra Kantar Gallup, som indsamlede svar fra godt 3000 tilfældigt valgte svarpersoner om, hvorvidt de havde været udsat for seksuelle krænkelser¹⁸. Undersøgelsen er repræsentativ og peger i retning af, at der på landsplan er mellem 3900 og 5500 kvinder årligt, der udsættes for voldtægt i Danmark. Kun 11 pct. af disse kvinder er gået til politiet. Og kun i omkring 2 pct. af sagerne førte til en dom.

Blandt de kvinder, der har været udsat for voldtægt, oplyser 10 pct. i Gallupundersøgelsen, at gerningsmanden havde en anden etnisk baggrund end dansk. Tager vi hele befolkningen i aldersgruppen 15-29 år, udgjorde indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande ca. 12 pct. af mændene.

Målt på udsagn fra ofrene er der således ikke noget, der tyder på, at indvandrere og efterkommere generelt begår flere voldtægter end andre. Det udelukker ikke, at der i nogle indvandremiljøer findes et forkvaklet kvindesyn, som i en del tilfælde fører til vold. Det skal vi naturligvis bekæmpe

¹⁸ ”Seksuelle krænkelser – omfang og karakter”. Aalborg Universitet, Københavns Universitet, Kantar Gallup. 2017.

– ligesom vi skal bekæmpe forkvaklet kvindesyn blandt etniske danskere. Men vi kan bare ikke udlede det af kriminalitetsstatistikken.

Voldtægt er også et eksempel på, at mange forhold kan spille ind og gøre, at forbrydelser ikke ender med en dom. Mange kvinder foretrækker at lægge oplevelsen bag sig så hurtigt som muligt. Nogle skammer sig ligefrem, selv om det er dem, der er ofre.

Hertil kommer, at voldtægt ofte begås af mænd fra ofrets eget miljø, så en anmeldelse kan føre til splid og snak i den nærmeste omgangskreds.

Endelig kan voldtægt være svær at bevise, ligesom der er mange beretninger om, at politiet tøver med at tage kvindens historie for gode varer.¹⁹

I en del sager om alvorlig kriminalitet ser man, at ofrene er bange for at gå til politiet af frygt for repressalier. Det gælder typisk i sager om narkohandel eller rockervold, og det gælder formentlig uanset om narkohandleren/rockeren er etnisk dansk eller tilhører et etnisk mindretal.

Men også når det gælder mere harmløse lovovertrædelser, holder mange sig tilbage fra at gå til politiet. Et eksempel er sort arbejde. Ifølge Rockwool Fonden har godt en femtedel af danskerne arbejdet sort det seneste år.²⁰ På landet er det hver fjerde, der har arbejdet sort, mens det i storbyerne kun er ca. 15 pct. Rockwool Fondens undersøgelser viser desuden, at der er klart flere danskere, der kan acceptere, at man hyrer en *dansk* håndværker til sort arbejde, end at man får en *østeuropæer* til at arbejde sort. Derfor er der formentlig større tilbøjelighed til at anmelde en østeuropæer.

Men når man ser på myndighedernes indsats mod sort arbejde, synes der at være fokus på ”indvandrer kiosker” og pizzeriaer. Da man i 2017 indgik en aftale i Folketinget om bekæmpelse af sort arbejde, sagde skatteminister Karsten Lauritzen (V) til TV 2:

"Vi er blevet enige om, at vi kan komme efter et pizzeria og en slikbutik, der ikke får betalt skatter og afgifter. Vi skal sørge for, at der er digitale spor, så vi kan kontrollere dem".

Karsten Lauritzen (V) sagde ikke så meget om landmænd eller om store virksomheder, som stort set ikke betaler skat.

Ser man på kriminalitetsstatistikken, var der i 2020 én ud af 1000 voksne med ikke-vestlig herkomst, der fik dom for overtrædelse af skatte- og afgiftslovgivningen. Blandt etniske danskere var det kun 0,4 ud af 1000. Men ingen af tallene synes at afspejle det reelle omfang af sort arbejde og skattesnyd. Og den forskel, der er i tallene mellem etniske danskere og de etniske minoriteter, behøver ikke at være udtryk for, at minoriteterne begår mere af den slags kriminalitet end andre. Det kan også være udtryk for, at både medborgere og det offentlige er mindre tolerante over for disse lovovertrædelser, hvis de begås af indvandrere.

¹⁹ Det skal for god ordens skyld nævnes, at den såkaldte ”samtykkelov” trådte i kraft i 2022. Efter denne lov er det ikke længere nødvendigt, at ofret fx kan sandsynliggøre, at der har været vold eller trusler. I stedet skal det lægges til grund, at begge parter skal sikre sig, at den anden har lyst til sex. Man må regne med, at denne lovændring vil føre til, at færre voldtægtssager må opgives på grund af mangel på bevis.

²⁰ Rockwool Fondens seneste undersøgelse af sort arbejde fra 2018.

2.4. Etnisk profilering

Når det gælder politiets indsats, taler man ofte om ”profilering”. Profilering betyder, at politiet, når det skal finde forbrydere, bevidst eller ubevidst retter opmærksomheden mod bestemte personer, der svarer til politiets forestillinger om, hvem der kan være gerningsmænd. ”Pæne borgere” bliver ikke set så meget efter i sømmene.

Institut for Menneskerettigheder har i marts 2022 udgivet en rapport om ”Etnisk profilering”. Rapporten påviser bl.a., at politiet i højere grad sigter de etniske minoriteter for noget, de ikke har gjort, end de sigter folk med etnisk dansk baggrund, som viser sig at være uskyldige.

Når det gælder dansk etniske personer, er der 11 pct. af sigtelserne, der *ikke* fører til dom.

Når det gælder indvandrere, er tallet 14 pct.

Og for efterkommere er tallet 16 pct.

Sandsynligheden for, at man har sigtet en uskyldig, er med andre ord ca. halvanden gange så stor, hvis man er efterkommer.

Det skal bemærkes, at disse tal kun omfatter de tilfælde, som faktisk fører til sigtelser. De sager, hvor folk standses af politiet og bliver udspurgt, *uden* at det fører til en sigtelse, er ikke med i undersøgelsen. Mange indvandrere oplever, at de er i særlig risiko for at blive stoppet og undersøgt, når politiet fx indfører visitationszoner.

Spørgsmålet om etnisk profilering er bl.a. beskrevet i en artikel i Jyllands-Posten den 13. juni 2020. Her forklarer kriminolog David Sausdal fra Københavns Universitet, at politiet gerne går efter mænd, der ligner rumænere eller romaer, hvis de skal fange trick-tyve. Han forklarer nærmere:

”Hvis man gerne vil have et ressourceoptimeret politi, kan det [...] give mening at inddrage den etniske profil, men det er vigtigt, at man ikke kun har blikket rettet mod de etniciteter, hvor man tror, der er bedst odds for at fange en gerningsmand, for så kan det blive en selvopfyldende profeti.”

Etnisk profilering betyder, at der er en risiko for, at det *delvis* kan hænge sammen med, at politiet interesserer sig mere for de etniske minoriteter end for andre, hvis de fremstår som særligt kriminelle – fx i kriminalitetsstatistikken.

I artiklen afviser politiforbundets formand, Claus Oxfeldt, at det er udtryk for racisme, når etnicitet indgår i profileringen.

”Bliver det næste så, at man begynder at sætte spørgsmålstejn ved, hvorfor politiet stopper flere mænd end kvinder i bil? Det gør vi, fordi vi ved, at med spirituskørsel er der større sandsynlighed for, at en ung mand gør det, end at en ung kvinde gør det”, siger han.

Allerede i 2011 udgav Institut for Menneskerettigheder sin første temarapport om etnisk profilering i Danmark inden for politiets arbejdsområde.

Rapporten nævner bl.a., at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har udtalt, at brede politibeføjelser til at foretage stikprøvekontroller skaber en reel risiko for etnisk profilering hos den enkelte politibetjent i udvælgelsen af personer til kontrol. Men der eksisterer ingen danske retningslinjer vedrørende forebyggelse af etnisk profilering ved udførelsen af stikprøvekontroller.

Instituttet anbefaler, at der udarbejdes nationale retningslinjer med det formål at forebygge etnisk profilering. Retningslinjerne bør, mener instituttet, indeholde en vejledning om, hvilke kriterier der

er saglige at inddrage som grundlag for et politiindgreb, og hvordan politiet kan forebygge etnisk profilering. Der bør desuden indføres et specifikt forbud mod diskriminering, herunder etnisk profilering, i politiloven.

Der er hidtil ikke kommet meget ud af instituttets anbefalinger. En undersøgelse fra 2017 blandt afro-danskere viser fx, at et flertal af de interviewede oplever, at politiet udsætter dem for flere visitationer og kontroller end majoritetsdanskere.²¹

Det skal bemærkes, at hvis man havde nationale retningslinjer for, hvilke kriterier man må benytte i politiarbejdet, så ville man ikke alene kunne begrænse mulig diskrimination. Det ville også være en modvægt imod, at den enkelte politimand bevidst eller ubevidst anvender rent subjektive kriterier.

Summa summarum: Vi kan ikke være sikre på, at strafferetlige domme altid afspejler den faktiske kriminalitet. En masse forbrydelser anmeldes slet ikke, og politiets indsats for at opklare forbrydelser kan i nogle tilfælde være præget af skævheder – også etniske skævheder.

Men statistikken kan selvfølgelig vise så markante forskelle, at man må undersøge nærmere, hvad der ligger bag.

2.5. Hvad skyldes andre forhold end minoritetsbaggrund?

I 2010 lavede jeg for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) en undersøgelse af, hvem der sad i danske fængsler. Den viste, at halvdelen af de indsatte havde været omfattet af en børnesag i deres barndom. 34 pct. havde været anbragt, og 16 pct. havde været omfattet af en kommunal forebyggende foranstaltning.²²

Vanskeligheden består i at *tolke* sådanne data. Hvis man har et gammeldags samfundssyn, vil man måske sige:

– Det er ikke så mærkeligt. Mange af de børn, der anbringes, er jo små forbryderspirer fra fødslen.

Men de fleste vil snarere sige:

– Det er ikke så mærkeligt. Mange af de indsatte har jo været udsat for et massivt svigt fra familien og fra samfundet gennem hele livet.

Analysen er et eksempel på, at data om kriminalitet ikke kun afspejler, hvad der bliver begået af forbrydelser – men nok så meget, hvad der er af problemer i øvrigt i samfundet.

Når man ser på kriminalitetsstatistikken og vil sammenligne forskellige grupper, er det derfor vigtigt at analysere, hvad der ligger bag de forskelle, man finder.

Hvis vi et øjeblik forlader de etniske minoritetsgrupper og ser på geografiske forskelle i Danmark, viser Tabel 1 de 10 kommuner, der klarede sig bedst i statistikken for voldsdomme i 2020 – og hvilke 10 kommuner, der klarede sig dårligst.

²¹ "Afro-danekeres oplevelser af diskrimination i Danmark." Institut for Menneskerettigheder, 2017.

²² Niels Glavind: "De indsatte. Samfundets fjender eller marginaliserede". Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2010.

Tabel 1. Voldsdomme pr. 1000 indbyggere og etnisk sammensætning i de kommuner, der klarer sig bedst/dårligt i statistikken for voldskriminalitet

Kommune	Voldsdomme pr. 1000 15-74-årige i 2020	Andel 15-74-årige, der har ikke-vestlig herkomst i pct.
De 10 kommuner, der klarer sig bedst		
Allerød	0,4	7
Gentofte	0,7	10,1
Vallensbæk	0,7	25,4
Egedal	0,7	7,1
Solrød	0,7	6,3
Lejre	0,7	4,4
Skanderborg	0,7	4,9
Dragør	0,8	5
Lyngby-Taarbæk	0,8	10,5
Furesø	0,8	12
De 10 kommuner, der klarer sig dårligst		
Vordingborg	2,1	4,4
Nordfyns	2,1	4,3
Vesthimmerlands	2,1	4,8
Glostrup	2,3	18,7
Struer	2,3	5,7
Albertslund	2,5	28,2
Brøndby	2,8	31,6
Slagelse	3,1	9,9
Guldborgsund	3,2	5,5
Lolland	4,2	5,9

Kilde: Statistikbanken og egne beregninger

Tabellen viser, at der blandt 1000 voksne borgere i Lolland kommune var mere end fire, som fik en voldsdom i 2020. Det er 10 gange så mange som i Allerød, hvor der kun var 0,4 ud af 1000. Men man skal øjensynligt passe på med at begive sig ud på gaden i Slagelse eller på Lolland!

Men samtidig er der en større andel af borgere med ikke-vestlig herkomst i Allerød, Gentofte og Vallensbæk, end der er i Guldborgsund og Lolland.

Når vi ser sådanne forskelle, søger vi uvilkårligt forklaringer: "Eksporterer" Hovedstaden mange tunge sociale problemer til Lolland-Falster? Er der i virkeligheden lige så meget vold i Nordsjælland – blot skjult bag fine facader? Forskelle i den etniske sammensætning synes ikke at kunne forklare så meget. Derimod er det oplagt at skæve til levevilkårene. Eksempelvis har Lolland kommune landets laveste beskæftigelsesfrekvens, idet kun 63,8 pct. af de 16-65-årige var i beskæftigelse i 2020. Derimod har Allerød den næsthøjeste beskæftigelse, idet det tilsvarende tal er 81,9 pct. beskæftigede.²³

²³ Kun overgået af Egedal med 82,2 pct. ifølge Statistikbanken.

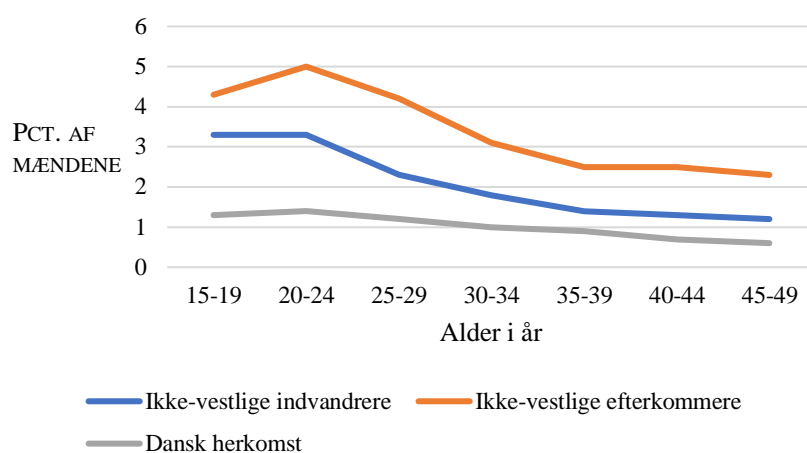
Vi må under alle omstændigheder søge bagvedliggende forklaringer, hvis vi skal forholde os til en sådan statistik. Det er svært at tænke sig, at folk på Lolland er født mere kriminelle end folk andre steder.

2.6. Korrektion for alder

Som absolut minimum bør man naturligvis tage højde for aldersfordeling. Hvis man ser på aldersfordelingen i de forskellige etniske grupper, har de ikke-vestlige befolkningsgrupper en betydeligt højere andel af unge end den øvrige befolkning²⁴. Og unge mænd i alderen 15-29 år er – uanset herkomst - klart overrepræsenteret i kriminalitetsstatistikken. Det fremgår af figur 3.

Figur 3

Hvor mange procent af mændene fik en dom efter straffeloven i 2020?

Kilde: Danmarks Statistik: "Indvandrere i Danmark 2021"

Figuren omfatter kun *mænd* i alderen 15-49 år. For alle andre aldersgrupper og for kvinderne gælder, at det er under 1 pct., der fik en straffelovsdom i 2020.

Det ses, at der er godt 5 pct. af de unge mænd med ikke-vestlig baggrund, som begår noget kriminelt efter straffeloven i løbet af et år. Det er langt mere end blandt etnisk danske unge.

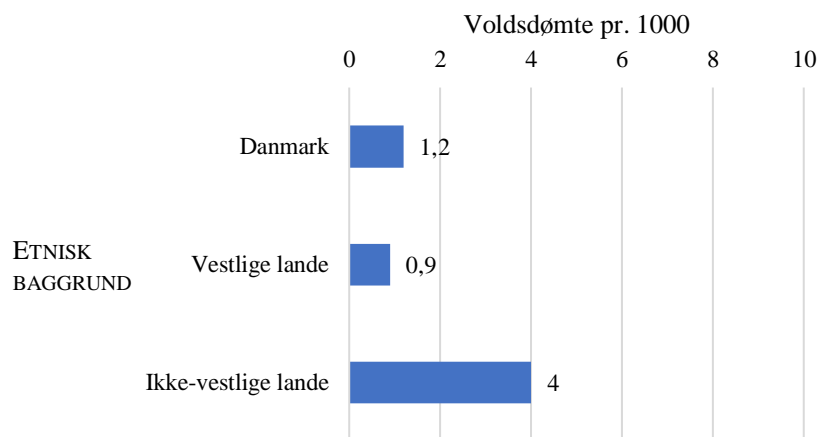
Der er dog også grund til at understrege, at selv hvis vi tager den gruppe, der tilsyneladende er mest kriminel (ikke-vestlige efterkommere i alderen 20-24 år), så er der 95 pct., som *ikke* kommer i karambolage med straffeloven i løbet af et år. Tallene er derfor ikke udtryk for, at unge i de etniske minoriteter i almindelighed er kriminelle.

Ser vi specielt på voldsdomme, viser Figur 4, hvor mange domme for vold, der i 2020 blev afsagt pr. 1000 15-79-årige.

²⁴ Blandt etniske danske er 18 pct. i alderen 15-29 år. Blandt personer med ikke-vestlig herkomst er tallet det dobbelte: 36 pct.

Figur 4

Voldsdømte pr. 1000 15-79 årige 2020

Kilde: Statistikbanken og egne beregninger

Det ses igen, at der klart er flere, der får en voldsdom blandt borgere med ikke-vestlig baggrund, end der er blandt den øvrige befolkning. Men blandt 1000 ikke-vestlige borgere er det trods alt kun 4, der får en voldsdom, mens 996 ikke får dom for vold.

Det skal dog bemærkes, at figurerne kun vedrører de domme, der er afgivet i løbet af ét år. Unge mænd har jo flere år til evt. at udføre kriminelle handlinger. Dette kan man tage højde for ved at se på, hvor mange fra en fødselsårgang, der får en dom, inden de når en vis alder.

Ifølge Danmarks Statistik var der i 2020 44 pct. af de ikke-vestlige mandlige indvandrere, der var født i 1987, der havde fået en eller flere domme for overtrædelse af straffeloven, inden de fyldte 33 år. For efterkommerne var andelen på 38 pct. og for mænd med dansk oprindelse på 18 pct.²⁵

Danmarks Statistik understreger, at tallene for kriminalitet synes at være halveret, hvis man i stedet ser på personer født ti år senere. Generelt er kriminaliteten i Danmark jo faldende.

Målt på denne måde finder man altså godt og vel dobbelt så mange unge mænd med ikke-vestlig herkomst, der kommer i konflikt med straffeloven, end man finder blandt etnisk danske mænd.

De fleste domme vedrører dog sager som tyveri. 60 pct. af straffelovsovertrædelserne i 2020 handler således om ejendomsforbrydelser, mens 29 pct. vedrører vold²⁶. Og vi vil jo normalt ikke betegne en 30-årig ung mand som ”kriminell”, fordi han evt. har begået et butikstyveri som 17-årig.

Alligevel må konklusionen være, at hvis man ser isoleret på kriminalitetsstatistikken, så er unge mænd fra de etniske minoriteter klart overrepræsenteret.

2.7. Inddragelse af social baggrund m.v.

Hvis man nøjes med at se på den etniske baggrund, vil konklusionen kunne være, at unge mænd fra ikke-vestlige lande får flere domme end andre, på grund af deres etniske baggrund, som så igen hænger sammen med en anden kultur end den danske. Men hvis levevilkårene for en stor del af

²⁵ Danmarks Statistik: ”Indvandrere i Danmark 2021”

²⁶ Fordelingen er omtrent den samme for personer med ikke-vestlig baggrund, nemlig hhv. 56 pct. og 31 pct.

disse unge er meget forskellig fra, hvad man ser hos de fleste dansketniske unge, må man tage højde for dette, hvis man vil sammenligne de etniske grupper.

Danmarks Statistik har derfor beregnet såkaldte kriminalitetsindeks for forskellige grupper på baggrund af de domme, der blev afsagt i 2020. Et kriminalitetsindeks på 100 for en befolkningsgruppe betyder, at der er lige så mange dømte pr. 1000 indbyggere i denne gruppe som i befolkningen som helhed. Er kriminalitetsindekset 150, er der halvanden gange så mange domme osv.

Danmarks Statistik har beregnet forskellige kriminalitetsindeks, hvor man tager højde for forskelle i de forskellige befolkningsgrupper i forhold til alder, social baggrund m.v. Med andre ord: Hvis en befolkningsgruppe har et kriminalitetsindeks på 100, og der er korrigeret for alderssammensætningen, har denne gruppe samme alderskorrigerede kriminalitet som hele befolkningen. Hvis man yderligere tager højde for uddannelse, kan det føre til et lidt andet index.

Tabel 2 viser, hvilke kriminalitetsindeks Danmarks Statistik når frem til.

Tabel 2. Kriminalitetsindeks for etniske grupper. 2020

Indekstype	Mænd			Kvinder		
	Ikke-vestlige indvandrere	Ikke-vestlige efterkommere	Etnisk danske	Ikke-vestlige indvandrere	Ikke-vestlige efterkommere	Etnisk danske
Ingen korrektion, heller ikke for alder	168	337	89	124	298	93
Korrektion for alder	151	249	92	106	245	96
Alder + socioøkonomisk status	134	245	93	95	249	98
Alder + uddannelsesniveau	131	208	93	92	207	97
Alder + familiens indkomst	126	215	94	92	210	98

Kilde: Danmarks Statistik: "Indvandrere i Danmark 2021".

Tallene skal forstås således: Hvis vi fx ser på mænd, der er ikke-vestlige efterkommere, har de et kriminalitetsindeks på 208, hvis man korrigerer for:

- at de gennemgående har et lavere uddannelsesniveau end mænd i befolkningen som helhed
- at der er flere unge i denne gruppe end i befolkningen som helhed.

Det betyder igen, at de får lige godt og vel dobbelt så mange domme for kriminalitet, end man skulle forvente, hvis man sammenligner med andre med samme alder og uddannelse.

De højeste kriminalitetsindeks (kun korrigeret for alder), finder man for efterkommere, der har Libanon eller Somalia som oprindelsesland. Her er kriminalitetsindekset over 300. Derimod har efterkommere fra et land som Vietnam et kriminalitetsindeks på kun 69.

Det skal bemærkes, at når Danmarks Statistik foretager disse beregninger, så sker det på grundlag af *alle* former for kriminalitet. Men i fx 2020 drejede 70 pct. af de strafferetlige afgørelser sig om

overtrædelse af færdselsloven. Kun 13 pct. vedrørte selve straffeloven.²⁷ Med andre ord bliver færdselssyndere og voldsmænd slået sammen ved beregningen af, hvor mange der har begået kriminalitet.

Hvis man vil have et retvisende billede, bør man desuden beregne et kriminalitetsindeks, hvor man kombinerer mere end to af de baggrundsvariable, der kan have betydning.

Alligevel tyder meget på, at der er et problem med en relativt stor gruppe utilpassede unge mænd fra de etniske minoriteter, der laver ballade og nogle gange kriminalitet. Den dårlige tilpasning for en del af de unge drenge viser sig også, når vi senere i denne bog ser på, hvordan de klarer sig i skolen og uddannelsessystemet.

De gode nyheder er:

- at det trods alt kun er et mindretal blandt de minoritetsetniske unge, der begår egentlig kriminalitet
- at problemerne slet ikke gør sig gældende i samme omfang for pigerne
- og at problemerne helt overvejende synes at gøre sig gældende i ungdomsårene. Når de pågældende runder de 30 år, falder kriminaliteten til et meget lavt niveau – ligesom med etnisk danske unge.

2.8. Inddragelse af social baggrund m.v. Nærmere studier

Danmarks Statistiks tal peger som nævnt i retning af, at de etniske mindretal er overrepræsenteret i kriminalstatistikken. Hvor stor denne overrepræsentation er, er imidlertid usikkert, især hvis man inddrager flere faktorer omkring levevilkår i en sammenligning.

Det Kriminalpræventive Råd har i 2019 i samarbejde med Aalborg Universitet udgivet en omfattende rapport om ”Kriminalitet og etniske minoriteter”.

Første delrapport søger at sammenholde tilgængelig viden om forekomsten af kriminalitet blandt de etniske minoriteter.

Rapporten har dels gennemgået registerbaserede studier – dvs. studier, der især bygger på data fra Danmarks Statistik – dels selvrapporteringsstudier, dvs. studier, hvor man har givet anonyme spørgeskemaer til unge.

Seks ud af de syv registerstudier, man har fundet frem til, konkluderer, at etniske minoriteter er overrepræsenterede i kriminalitet sammenlignet med dansketsniske personer – også når man tager højde for sociale og uddannelsesmæssige forhold m.v. Derimod peger selvrapporteringsstudierne på, at der overordnet ikke er forskelle på de unges erfaringer med problematisk adfærd.

Rapporten mener, at disse forskelle kan skyldes to ting:

- På den ene side er der potentielt store metodiske problematikker vedrørende repræsentativitet i selvrapporteringsstudierne, fx fordi de allersvageste grupper ikke er særlig gode til at få besvaret et spørgeskema
- Når det gælder registerstudier, kan forskellen på den anden side skyldes et ”skævt mørketal”, hvor minoritetsunges kriminalitet oftere opdages, anmeldes eller retsforfølges. Hvis dette er tilfældet, kan det således forklare, hvorfor denne gruppes kriminalitet fremstår som hyppigere end de etniske majoritetsunges kriminalitet i de registerbaserede studier.

²⁷ Blandt personer med ikke-vestlig baggrund var tallene omtrent de samme, nemlig hhv. 69 pct. og 17 pct.

Samlet hedder det i rapporten, at man ”forsigtigt ... konkluderer, at etniske minoritetsunge formentlig er overrepræsenterede i kriminalitet i forhold til sammenlignelige etniske majoritetsunge, altså efter der statistisk er taget højde for en række væsentlige forskelle mellem de to grupper.”

Man vil dog ikke sætte tal på, hvor stor denne overrepræsentation er.

*

Et eksempel på en undersøgelse, hvor man kombinerer flere baggrundsforhold, er en analyse fra Rockwool Fonden, der når frem til, at ikke-vestlige efterkommere får 50 pct. flere domme for kriminalitet end etniske danskere, hvis man korrigerer for alder og socioøkonomisk baggrund.²⁸

Der er dog forskel på, hvor de pågældende kommer fra. Unge med mellemstlig baggrund i alderen 18-25 år dømmes således omtrent dobbelt så ofte som jævnaldrende danskere, mens unge med asiatisk baggrund får færre domme end unge med dansk-etnisk baggrund, når man tager deres baggrund i betragtning.

Selv har jeg i 2009 gennemført en analyse for AE-Rådet om kriminalitet med en kombination af en række baggrundsvariable²⁹. Jeg undersøgte her, hvilke unge der blev sigtet for voldspræget kriminalitet. Voldskriminaliteten var størst blandt 18-årige mænd, idet 1,9 pct. af de 18-årige mænd blev sigtet for voldspræget kriminalitet i løbet af et år. Hvis man lavede en samlet analyse af de forskellige baggrundsfaktorer, der var registerdata på, havde følgende forhold betydning (i rækkefølge efter deres betydning):

- 1) om det var en dreng eller en pige
- 2) om den unge havde været omfattet af en børnesag eller ej
- 3) om den unge tilhørte en etnisk minoritet eller ej
- 4) om den unge kom fra en brudt familie eller ej³⁰
- 5) om den unge boede i almennyttigt boligbyggeri eller ej
- 6) om ingen af barnets forældre havde en uddannelse ud over folkeskolen.

Den unges eventuelle minoritetsbaggrund havde således en betydning. Når man tog højde for de øvrige forhold, gav den etniske minoritetsbaggrund en 75 pct. øget risiko for, at den unge fik en sigtelse for voldspræget kriminalitet.

2.9. Hvad er forklaringen?

Der er mange, der finder det provokerende, hvis man i den offentlige debat henviser til dårlige levevilkår som forklaring på kriminalitet.

Rockgruppen TV2's sang ”Det er samfundets skyld” gør grin med tanken om, at man blot kan undskylde kriminalitet ved at henvise til samfundet. Det lyder bl.a. i slutningen af første vers:

*”Jeg keder mig ad helvedes til, jeg tror jeg går ud
Og slår en eller anden tilfældig ihjel
Det’ samfundets skyld
Ja, det er samfundets skyld
Samfundets skyld!”*

²⁸ Nyhedsbrev fra Rockwool Fonden, april 2015.

²⁹ Niels Glavind: ”Voldspræget kriminalitet – særligt blandt unge”. AE 2009.

³⁰ Dvs. ikke boede sammen med både far og mor.

Temaet blev også slået an, da regeringen i august 2022 lancerede et indgreb mod bandekriminalitet m.v. Her skrev statsminister Mette Frederiksen (S) bl.a. (på Facebook):

”Det er ikke samfundets skyld, at nogle bliver kriminelle. Det er ens egen skyld.

- Ordene er justitsministerens. Det kan lyde hårdt, men det er samtidig rigtigt. Det siger sig selv, at forskelle i opvækst og familieforhold kan spille en stor rolle for risikoen for at havne i kriminalitet. Men ligesom et menneske kan sige ja, kan et menneske også sige nej....

..Banderne udgør et særskilt problem for vores tryghed. Særligt i udsatte boligområder.... vi skal straffe dem, der kynisk lokker børn og unge ud i kriminalitet med falske løfter om et luksusliv med penge og hurtige biler...

...Når man kommer til Danmark, så skal man være en del af fællesskabet. Respekttere spillereglerne og vores fælles værdier.... det kan aldrig være okay at komme til Danmark og skabe utryghed, trusler og vold.”

Spørgsmålet om *skyld* falder uden for denne bogs rammer. Det må vurderes af teologer og moralfilosoffer. Men som Mette Frederiksen også er inde på, spiller forskelle i fx opvækst en stor rolle i forhold til *risiko* for kriminalitet. Vil man gøre noget ved kriminaliteten, må man derfor vurdere, hvilke andre forklaringer end det personlige valg, der er.

*

I den anden delrapport fra Det Kriminalpræventive Råd om ”Kriminalitet og Etniske Minoriteter” (2019 i samarbejde med Aalborg Universitet) har man gennemgået de forklaringer, man finder i forskningen på forskelle i de etniske gruppers kriminalitet.

Rapporten peger på seks typer forklaringer. Det skal understreges, at man sagtens kan tænke sig en kombination af forklaringer.

Den første forklaringstype er de **strukturelle og klassebetingede teorier**. Overordnet forstår man især kriminalitet som et resultat af klasse og ulighed. Kriminaliteten opstår, mener man, som et resultat af en ringere socioøkonomisk position. De unge har måske ikke samme statussymboler som andre og bliver tiltrukket af fællesskaber, hvor man har andre – og måske illegitime – norm- og værdisystemer.

En anden teoritradition peger på oplevet **stempling, diskrimination og racisme** som medårsag til de unges kriminalitet. Der peges på, at uddannelsessystem, arbejdsmarked, myndigheder og almindelige borgere fra tid til anden tillægger etniske minoritetsunge særlige karakteristika, som fører til, at de behandles anderledes end den øvrige befolkning. Denne forskelsbehandling kan medføre, at de unge ændrer deres selvopfattelse og handler efter det billede, omgivelserne har. Samfundets forestillinger kan også føre til, at de unge kan få overdrevne forestillinger om hinandens erfaringer med afvigende adfærd.

En tredje teoritradition peger på, at der i de **udsatte boligområder** er nogle særlige livsbetingelser, bla. svækket uformel social kontrol, der kan medføre dannelse af subkulturelle fællesskaber. Teorien peger på, at der i disse områder er særlig grobund for dannelsen af disse subkulturelle gedefællesskaber, hvor respekt og ære får så stor en betydning, at det i nogle tilfælde retfærdiggøres at anvende vold eller anden kriminalitet.

En fjerde type af forklaringer forstår kriminalitet som et udtryk for det modsætningsforhold, der kan være mellem **normer og værdier fra indvandreres familiebaggrund** og de normer og værdier, de møder i Danmark. Her peger visse teorier på forskellige opdragelsesnormer, hvor brugen af vold i nogle familier accepteres som sanktioneringsmiddel eller som middel til at opretholde sin ære.

En femte type af forklaringer peger på *traumatisering* som (med)årsag til kriminalitet blandt unge i de etniske minoriteter. Krig, hungersnød, flugt og lange tiders uvished om fremtiden kan medføre traumatisering hos forældre såvel som børn. Traumatiserede forældre kan have mindsket overskud til at yde den omsorg og nærhed, deres børn har behov for, og det kan have en uheldig virkning på de unge. Børnene kan også selv være traumatiserede, ligesom de kan ”nedarve” traumat fra forældrene. Hvis disse teorier er rigtige, vil det fx kunne forklare, at unge med syrisk baggrund tilsyneladende har særlig høj kriminalitet.³¹

Som en sjette type af forklaringer peger rapporten på såkaldt *kontrolteoretiske teorier*. Disse teorier bygger på den antagelse, at dét, der afholder os fra kriminalitet, er kontrol – enten fra samfundets side eller fra os selv. I forhold til samfundets kontrol er det vigtigt, at den unge oplever at have for meget at miste ved at begå et lovbrud.

Det er sandsynligt, at de forskellige teorier hver for sig kan bidrage til en samlet forståelse. Der skal ikke megen fantasi til at forestille sig, at hvis du er en ung mand, der lever i en lejlighed med en stor familie fra flere generationer på begrænset areal i et stort socialt boligbyggeri, så samles du med andre unge om aftenen på gaden. Og hvis du samtidig ikke har penge til at være med i det sædvanlige fritids- og natteliv og i øvrigt bliver afvist af dørmanden, hvis du fx vil på diskotek – så vil du måske let kunne lokkes med på lidt ballade. Det har Morten Pape skildret godt i sin roman ”Planen”.

2.10. Debat om forklaringerne

Når man i Danmark diskuterer kriminalitet blandt de etniske minoriteter, ser man tydelige forskelle i opfattelsen af, hvilke forklaringer der skal tillægges størst vægt.

En del toneangivende politikere lægger ofte vægt på de kulturelle forskelle, som – mener man – gør, at nogle kulturer bl.a. accepterer vold i familien og vold som forsvar for ære.

Andre lægger mere vægt på, at der ofte er tale om marginaliserede grupper, som samfundet i disse år søger at marginalisere yderligere, bl.a. ved usikkerhed om ophold og ved, at målet for flygtninge ikke længere er integration, men tilbagevenden til oprindelseslandet.

I et indlæg i Berlingske Tidende 14. september 2020 vendte Socialdemokratiets daværende indvandrerordfører Rasmus Stoklund under overskriften ”Udlændinges kriminalitet er ikke samfundets skyld” sig mod to debattører med minoritetsbaggrund. Han skriver bl.a.:

”Når vi i Socialdemokratiet omtaler de grupper af indvandrere og efterkommere, der har rødder i Stormellemøsten, og hver eneste dag spreder utryghed, udøver hærværk, modsætter sig alt dansk, begår umotiverede overfald og på anden vis forsøger at skade det samfund, som bød dem eller deres forældre velkommen og gav dem alle muligheder, så er der af uransagelige årsager velfungerende folk med indvandrerbaggrund, der solidariserer eller sammenligner sig med disse grupper....

...Skribenterne gør en dyd ud af at misforstå statsministerens udsagn om unge med indvandrerbaggrund, som ikke kan finde ud af, hvordan de skal opføre sig.

Man må formode, at de to er klar over, at det ikke er folk som dem, vi har et problem med i Socialdemokratiet. Det har vi til gengæld med dem, som er blevet dårligt opdraget og har en

³¹ Der kan derfor også argumenteres for, at hvis denne teori er rigtig, kan man tænke sig, at vilkårene i asyl- og hjemrejsecentre samt ventetider og uvished i asylsystemet kan forstærke traumatiseringen og evt. i sidste ende føre til øget kriminalitet.

kulturel ballast, hvor man helst ikke må blive for dansk, hvor man orienterer sig mod oprindelseslandet, når det gælder normer, værdier, pligtfølelse, sprog, medier, religiøse traditioner, vold i hjemmet, syn på kønnene, syn på homoseksuelle etc.

De to debattører hævder, at det er sociale faktorer, der er årsagen til problemerne. En meningsløs påstand – for når der er en overrepræsentation i forhold til sammenlignelige grupper i majoritetsbefolkningen og blandt andre udlændinge, må der naturligvis også være andre forklaringsfaktorer.”

*

Usikkerheden om, hvilke forklaringer der er vigtigst, spores også blandt forskere. En artikel i Kristeligt Dagblad den 30. november 2017 belyser dette.

Her siger kultursociolog Mehmet Ümit Necef fra Syddansk Universitet, at det er svært at benægte, at kulturforskelle har en stor betydning for, at ikke-vestlige indvandrere og efterkommere som gruppe begår mere kriminalitet end danskere.

”Hvordan kan det ellers være, at kriminaliteten er lav blandt indere og kinesere, men høj blandt libanesere? Kulturelle forskelle må spille en stor rolle. Du kan også se det i forhold til alvorlig kriminalitet som vold og voldtægt, hvor flere fra mellemøstlige lande er blevet dømt. Det må tyde på, at der er forskellige holdninger til vold og brugen af vold som kommunikationsmiddel hos ikke-vestlige borgere og befolkningen i sin helhed,” siger han.

Også forskningsdirektør Torben Tranæs, VIVE, mener, at kulturelle forskelle ligger bag forskellene:

”Ser man på nogle af de mellemøstlige lande, der ligger i toppen i forhold til kriminalitet, er der tale om meget voldelige regimer. Myndighederne er nogle gange stolte af at bruge vold. Det er ikke noget, man putter med, og derfor sender man nogle andre signaler til befolkningen, og samfundene er generelt præget af vold,” siger han.

Tranæs nævner dog også, at strabadserne under selve flugten fra disse voldelige lande i Mellemøsten kan have en betydning for, om man ender i kriminalitet i Danmark.

Omvendt lægger seniorforsker Lars Højsgaard Andersen fra Rockwool Fondens forskningsenhed vægt på indkomst, uddannelse og sociale forhold. Desuden peger han bl.a. på traumer og diskrimination:

”Der er tale om børn i familier, som er flygtet fra krige og ødelæggelser. Forældre, der har krig og ødelæggelse i bagagen, har andre forudsætninger for at hjælpe deres børn på vej. Derudover kan det have noget at gøre med det samfund, man skal integreres i. Der er studier, der viser, at efterkommerdrengene har svært ved at finde praktikpladser og i øvrigt klarer sig dårligt i uddannelsessystemet. Kriminalitetstallene kan have med samfundets organisering og en art af diskrimination at gøre,” siger han.

2.11. Er Islam bærer af en voldelig kultur?

Det har stor betydning for indvandrerpolitikken, hvilken forklaring man tror på. Hvis man mener, at vold og kriminalitet hænger sammen med kulturen navnlig blandt mennesker med mellemøstlige rødder, og at forældregenerationen videregiver disse holdninger til deres børn i Danmark, så kan det i manges øjne lægge op til en konklusion, der siger:

”Vi må beskytte os mod disse nationaliteter. Der skal så få som muligt ind i landet, og de, der er her, skal hjem hurtigst muligt.”

Og hvis man mener, at problemerne udspringer af, at man har boligområder med for stor koncentration af indvandrere, så er der en vis logik i ghettolovgivningen.

Hvis man derimod mener, at forskelle i kriminalitet hænger sammen med marginalisering, diskrimination og traumer på flugt, er det logiske svar, at vi må blive bedre til at forebygge og integrere og frem for alt undgå tiltag, der skubber indvandrergupper ud på kanten af samfundet.

I forhold til de forklaringer, som går på, at fx voldspræget kriminalitet hænger sammen med andre kulturelle normer, er det derfor værd at undersøge, om det overhovedet er rigtigt, at vold er mere accepteret i fx mellemøstlige kulturer end i den øvrige verden?

Spørgsmålet kan bl.a. belyses, hvis man ser på data fra World Values Survey (WVS), en international forskersammenslutning, som siden 1981 med nogle års mellemrum har foretaget spørgeskemaundersøgelser i en række lande. Den seneste undersøgelse blev gennemført 2017-2020 og bygger på, at borgere fra 48 lande har besvaret samme spørgsmål i en undersøgelse. Der er indhentet ca. 77.000 svar.

På nogle områder viser undersøgelsen, at folk i ikke-vestlige lande ofte har markant andre holdninger, end vi ser i Vesteuropa. Spørger man fx, om det er i orden med sex før ægteskabet, svarer 70-90 pct. af svarpersonerne fra de mellemøstlige lande, at det aldrig er i orden. Under 10 pct. mener, at det altid er i orden. I Tyskland mener 64 pct. derimod, at sex før ægteskabet altid er i orden. Kun 6 pct. mener, at det aldrig er OK³². Lignende resultater finder man for fx homoseksualitet.

Men når det gælder *vold*, ser man ikke nogen klar tendens til, at det fx skulle være særligt accepteret i Mellemøsten.

Svarpersonerne er således blevet bedt om at angive, om de mener, det kan retfærdiggøres, at en mand slår sin hustru, og at man i det hele taget anvender vold mod andre mennesker.

Svarpersonerne har svaret ved at bruge en skala fra 1 til 10, hvor 1 angiver, at vold aldrig kan retfærdiggøres, mens 10 angivet, at det altid er i orden. De øvrige værdier placerer svarpersonens holdning et sted midt imellem. Tabel 3 viser den gennemsnitlige score for udvalgte lande.

³² Danmark er desværre ikke med i disse studier, men er med i lignende europæiske studier.

Tabel 3. Score for accept af vold i udvalgte lande

	Må man slå sin hustru?	Må man bruge vold mod andre mennesker?
Tyskland	1,11	1,32
Grækenland	1,13	1,19
Canada	1,59	2,38
Kina	1,55	1,63
Indonesien	1,66	1,84
Iran	1,50	1,81
Irak	2,62	2,49
Jordan	1,59	1,41
Libanon	2,05	2,01
Mexico	2,20	2,41
Pakistan	1,94	1,72
Philippinerne	3,49	3,73
Rusland	2,14	2,08
Serbien	3,11	3,05
Tunesien	1,94	1,49
Tyrkiet	1,80	1,95
Ægypten	2,55	1,51
USA	1,40	2,32
Alle lande	1,80	1,94

Kilde: Egne beregninger på grundlag af WVS-data.

Desværre omfatter undersøgelsen kun to vesteuropæiske lande og kun en håndfuld mellemøstlige lande. Men i øvrigt viser tabellen, at folk i de to vesteuropæiske lande har den laveste score i forhold til accept af vold. Folk fra disse lande er mindst tilbøjelige til at acceptere vold – både i og uden for familien.

Ser vi på de mellemøstlige lande, ligger Tyrkiet omtrent på niveau med resten af verden. Folk i Iran og Jordan er mindre tilbøjelige til at acceptere vold end folk i resten af verden, mens Irak, Libanon, Tunesien og Ægypten ligger lidt over.

De kommer dog ikke på niveau med Serbien og Philippinerne, hvor accepten af brug af vold ifølge denne undersøgelse er størst.

Undersøgelser af denne art må naturligvis tages med forbehold, og selv om folk siger, de er imod vold, kan de godt handle voldeligt alligevel, hvis de kommer i situationer, de har svært ved at håndtere.

Med dette forbehold tyder tallene på, at accepten af vold i og uden for familien ganske vist er større i mellemøstlige lande end i Vesteuropa, men ikke større end man ser i verden som helhed.

2.12. Ghettoer og kriminalitet

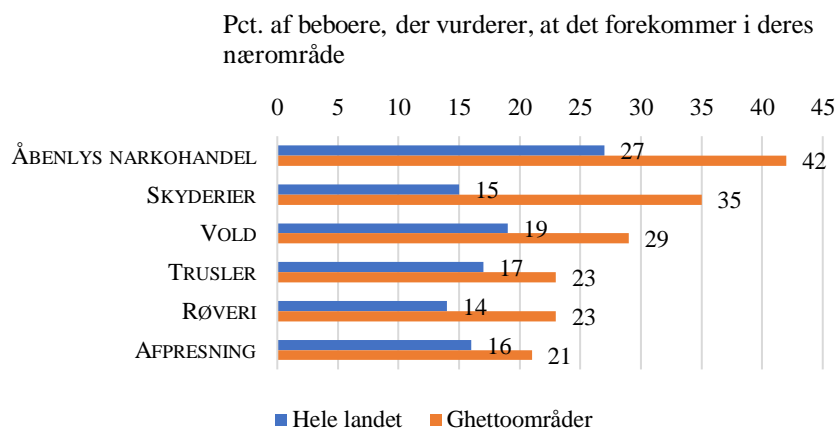
Mange forestiller sig, at de såkaldte ghettoer især er udsat for kriminalitet fra bander af unge fra minoriteterne. Epinion har i 2021 offentliggjort en undersøgelse gennemført for Det Kriminalpræventive Råd om ”Rockere og bander i Danmark og udsatte boligområder”.

Undersøgelsen bygger på spørgeskemaer til beboere i forskellige boligområder.

Figur 5 viser, hvilken kriminalitet svarpersonerne oplever begået af rockere/bandemiljøer.

Figur 5

Vurdering af bandekriminalitet

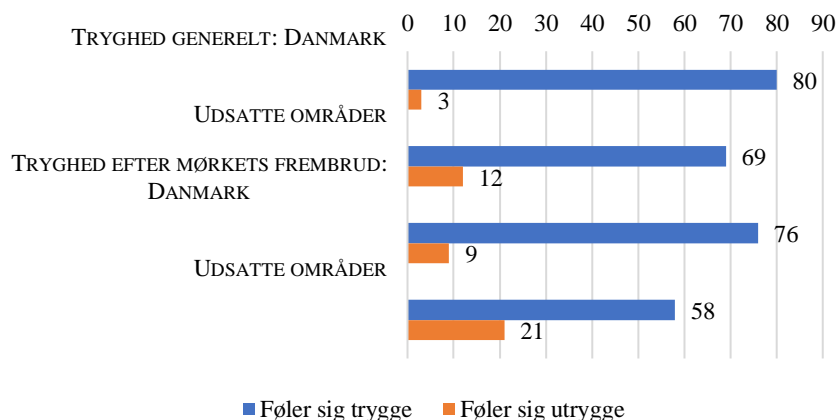
Kilde: ”Rockere og bander i Danmark og udsatte boligområder”. Epinion 2021.

Som det ses, vurderer beboerne i ghettoområderne, at de forskellige former for bandekriminalitet forekommer omkring halvanden gang så hyppigt i deres område, som beboere andre steder. De forskellige former for bandekriminalitet synes dog også at finde sted uden for ghettoerne i betragteligt omfang.

I undersøgelsen har man også spurgt beboerne, om de føler sig trygge i deres nærområde. Svarene fremgår af Figur 6.

Figur 6

Hvor trygge føler beboerne sig i deres nærområde?

Kilde: ”Rockere og bander i Danmark og udsatte boligområder”. Epinion 2021.

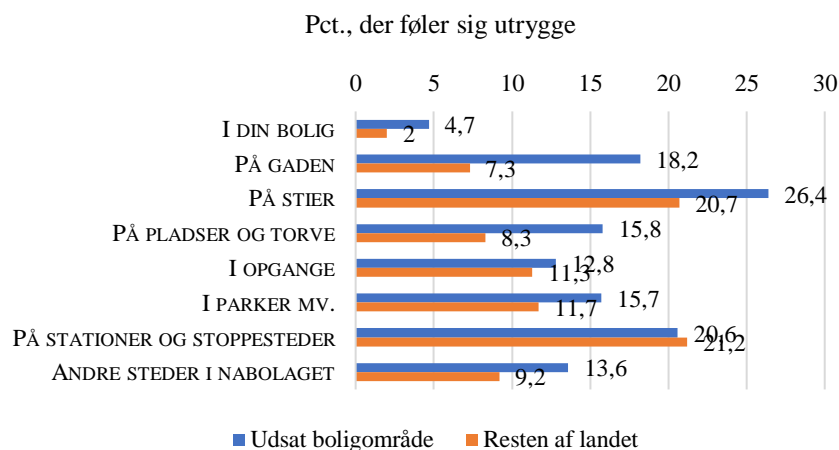
Figuren skal forstås således: Ser vi fx på, hvor trygge folk føler sig efter mørkets frembrud, er der 21 pct. (ca. hver femte) af beboerne i de udsatte boligområder, der føler sig utrygge. I hele landet er det kun 9 pct. (ca. hver tiende), der føler sig utrygge efter mørkets frembrud.

Justitsministeriet har I 2022 offentliggjort en tilsvarende undersøgelse, der bygger på spørgeskemaer indsamlet i 2021. Resultaterne er omtrent de samme. I de udsatte boligområder er der således 70 pct., der generelt føler sig trygge, mens 19 pct. føler sig utrygge. Undersøgelsen skelner ikke mellem generel tryghed og tryghed efter mørkets frembrud.³³

I Justitsministeriets undersøgelse er borgerne desuden spurgt om, *hvor* de evt. føler sig utrygge. Resultaterne fremgår af figur 7.

Figur 7

Hvor føler beboerne sig utrygge?

Kilde: Justitsministeriets tryghedsundersøgelse. 2021

Samlet tyder undersøgelseerne på, at kriminaliteten og utrygheden er større i ghettoer/udsatte boligområder end i resten af landet – men ikke voldsomt meget større. Det er ikke overraskende, når man tager i betragtning, at der bor mange borgere nederst på den sociale rangstige i disse områder. De fleste borgere følger sig dog trygge – også i de udsatte boligområder.

Undersøgelseerne siger heller ikke noget om, hvorvidt kriminaliteten og utrygheden bliver mindre, hvis de udsatte borgere spredes til andre områder, eller om kriminaliteten blot følger med.

*

Som tidligere omtalt nævner Det Kriminalpræventive Råd i sin 2. delrapport om kriminalitet og de etniske minoriteter, at dét at bo i et udsat boligområde er en af seks mulige forklaringer på en højere kriminalitet. Rapporten har en nærmere gennemgang af den forskning, der bygger på denne forklaring. Det viser sig, at de teorier, der er udviklet, ofte stammer fra amerikansk forskning.

Rapportens forfattere er ikke sikre på, hvor meget denne forskning kan anvendes i Danmark. Det hedder:

”Det kan som nævnt diskuteres, hvorvidt den pågældende tradition kan anvendes til at forstå danske forhold, da der er store forskelle på det amerikanske og det danske samfunds opbygning, hvad angår velfærdsmodeller, graden af sociale problemer samt spørgsmålet om integration. Danske byer er langt mindre socialt og etnisk segregerede end de amerikanske storbyer, hvorfra denne tradition oftest henter sine eksempler. Men måske kan man anvende forståelsesrammen så langt, at der i visse bydele er en koncentration af unge med en svag social baggrund, herunder

³³ Justitsministeriets forskningskontor: ”Tryghedsundersøgelse. 2021”.

også et svagt familiemæssigt bagland. En del af disse unge danner erfaringsmæssigt kriminelle gadefællesskaber, som er tæt knyttet til boligområderne, og udtrykker ofte en stolthed ved at komme fra de pågældende boligområder. Da disse gadefællesskaber ofte består helt eller delvist af unge mænd med etnisk minoritetsbaggrund, samler gadefællesskaberne sig måske også om en fælles identifikation omkring en etnisk minoritetsposition og lav social status i forhold til majoritetssamfundet.”

Rapporten angiver, at det er sparsomt med danske undersøgelser på området. Man henviser dog til to analyser, som omtales nedenfor.

Sociologen Hakan Kalkan har i en årrække fulgt indvandrerunge i udsatte boligområder i København. Hans kvalitative studier er sammenfattet i bogen ”Veje til respekt – om gadens liv på Nørrebro”.

Kalkan mener, at de minoritetsdrengene, han har fulgt, er endt i en ond cirkel: De kommer fra kår med høj arbejdsløshed, lav uddannelse og fattigdom og er ofte børn af indvandrere, der er ringe integreret i Danmark. De føler sig ringeagtet af og fremmedgjort fra det danske samfund. Resultatet er mindreværd, som de kompenserer for ved gadens fællesskab, der er bygget op om alternative anerkendelsesmekanismer. Her får man point for at være voldsparat, loyal over for sine venner og for at fremstå som hård, sej og farlig.

Men Kalkan afviser, at det er den *etniske* baggrund, der er forklaringen. Til Politiken siger han:

”I og med at mange af dem tilhører minoriteter, kan man let antage, at det må have noget med deres etnicitet at gøre. Men det er altså stik imod det, jeg har fundet frem til. Kulturen på gaden står typisk i modsætning til den, der hersker i de unges hjem. F.eks. giver kriminalitet status på gaden, det gør den ikke derhjemme. De unges opførsel på gaden vil udløse stærk fordømmelse hjemme hos forældrene, hvor værdierne på det her område er meget lig mainstreamsamfundet. Det er traumatisk for forældrene, hvis børnene ender som kriminelle, og samtidig fører det til ringeagt i forældrenes netværk”.

Kalkan mener derfor, at disse unges kriminalitet må forstås ud fra klasseteori og sociale forskelle, dvs. det forhold, at de etniske minoritetsunge i gennemsnit er dårligere stillet end jævnaldrende danskere i forhold til indkomst, uddannelse osv.

Den anden undersøgelse er et Study Paper fra 2014 fra Rockwool Fondens forskningsenhed.³⁴

Her har forskerne undersøgt, hvorvidt unge drenge fra flygtningefamilier, der blev placeret i forskellige boligområder, blev kriminelle. Der er trukket på forskellige registre, og det viser sig, at hvis drengene i deres tidlige teenageår blev placeret i et boligområde med høj ungdomskriminalitet, var der større risiko for, at de selv blev kriminelle, end hvis de blev placeret i et område med lav ungdomskriminalitet³⁵. Dette kan tages til indtægt for, at kriminel adfærd fra et boligområde til en vis grad ”smitter”.

Undersøgelsen siger ikke så meget om de mekanismer, der er på spil. Desuden bygger den alene på domme. Og det afspejler ikke nødvendigvis den bagvedliggende kriminalitet. Man kan jo fx tænke sig, at politiet holder særlig godt øje med unge fra boligområder, der i forvejen er kendt for at huse mange kriminelle unge.

³⁴ Anna Piil Damm og Christian Dustmann. “Does Growing Up in a High Crime Neighborhood Affect Youth Criminal Behavior?”

³⁵ Resultatet gælder ikke for piger.

Men det er naturligt at antage, at unge, der lige er kommet til landet, lader sig påvirke af andre unge i det område, hvor de slår sig ned – også i forhold til kriminalitet. Det gælder måske særligt, hvis de har forældre, der er påvirket af flugt. Man kan dog ikke ud fra resultaterne for denne specielt sårbare gruppe slutte, at det generelt især er boligområdet, der ansporer til kriminalitet.

2.13. Forebyggelse af kriminalitet

Selv om kriminaliteten i de etniske grupper ikke er så stor, som mange forestiller sig, og selv om problemet helt overvejende findes blandt mænd i de yngre aldersgrupper, er det naturligvis vigtigt at overveje, hvordan man kan forebygge denne kriminalitet.

Fra samfundets side har indsatsen de senere år været præget af troen på, at restriktioner og strengere ordenshåndhævelse kan reducere kriminaliteten. Der er åbnet for visitationszoner og for hårdere straffe i bestemte områder – typisk områder med mange indvandrere. Man har skærpet kravene til straffeattest for personer, der vil have dansk indfødsret og øget adgangen til udvisning af dømte kriminelle, etc. Ghettopakken ses også som en foranstaltning, der skal reducere kriminaliteten.

Der findes vistnok ikke undersøgelser, der viser, at disse tiltag har en væsentlig virkning i forhold til at reducere kriminaliteten.

I den tredje delrapport fra Det Kriminalpræventive Råds rapport om ”Kriminalitet og etniske minoriteter” har man undersøgt en række eksempler på forebyggende indsatser. Det er overvejende sket ved hjælp af interviews. Selv om det er vanskeligt at sætte præcise tal på, hvordan den ene eller den anden indsats virker i forhold til at forebygge kriminalitet, er man ikke i tvivl om, at mange tiltag virker. Det hedder desuden:

”Gennemlæsning af disse evalueringer, metodebeskrivelser og litteraturoversigter af de udvalgte aktuelle kriminalitetsforebyggende indsatser, som blandt andet retter sig imod unge med etnisk minoritetsbaggrund, viste en række overordnede principper eller anbefalinger, som man på feltet har en vis konsensus om, er centrale og virksomme i kriminalpræventivt arbejde, nemlig:

1. Tidlig indsats
2. Helhedsorientering
3. Lokal forankring
4. Tværfaglighed og sammenhængsskabelse
5. Interkulturelt fokus
6. Familiebasering/-inddragelse
7. Relationsorientering
8. Langsigtedhed.”

Rapporten finder grund til at fremhæve tre eksempler på gode tiltag:

- FRAK er en gruppebaseret beskæftigelsesindsats, der træner unge med etnisk minoritetsbaggrund i at have et fritidsjob og sidenhen brobygger dem til almene fritidsjob
- MindSpring Forældregrupper er et manualbaseret gruppeforløb for flygtningeforældre, hvor forældrene, i fællesskab med en MindSpring-træner, diskuterer og reflekterer over emner som familieliv, børneopdragelse, kulturforskelle og normer som nye borgere i Danmark
- DIF Get2Sport er en aktiveringsbaseret indsats, der støtter eksisterende idrætsforeninger i udsatte boligområder, da børn og unge i disse områder kan få gavn af de positive processer, deltagelse i foreningsidrætten kan igangsætte.

En undersøgelse fra VIVE fra april 2022 viser desuden, at en boligsocial indsats har en markant virkning i forhold til at forbedre uddannelsesniveaue for børn og unge med ikke-vestlig baggrund.³⁶

Fra regeringens side har man ikke prioriteret disse indsatser. Fra 2021 er støtten til de boligsociale helhedsplaner i udsatte boligområder nedsat fra 240 mio.kr. til 140 mio.kr. årligt, og det er fremover kun boligområder på ”parallelsamfundslisten” (Ghettolisten), der får støtte. Der lægges dog op til, at den enkelte kommune kan vælge at yde støtte oven i.

2.14. Diskussion

Diskussionen om kriminalitet blandt de etniske minoriteter handler ikke kun om tal, men nok så meget om, hvilken *forklaring* vi lægger vægt på, hvis vi finder forskelle mellem befolkningsgrupper.

Ofte bruges kriminalitetsstatistik til at underbygge en *fortælling*, som man har i forvejen. Og vi bruger kriminalitetsstatistik til at underbygge vidt *forskellige* fortællinger. Et eksempel fra udlandet:

I 2009 havde sorte og spansktalende amerikanere næsten fire gange så stor risiko for at havne i fængsel som hvide amerikanere ifølge tal fra det amerikanske justitsministerium. De fleste danskere er ikke i tvivl; Der er tale om klar systemisk racisme, som ikke kun afspejler de mange sociale problemer i den farvede befolkning, men også at politiet målrettet går efter ikke-hvide, når det skal opretholde lov og orden. Se blot på de mange eksempler, der er kommet frem i forbindelse med Black Lives Matter!

Men vender vi så øjnene mod Danmark, bruges statistikken ofte til at underbygge en anden fortælling. Man taler i stedet om grupper, som ”ikke har taget Danmark til sig”.

Der er ingen tvivl om, at sociale forhold spiller en stor rolle for, hvem der begår kriminalitet. Det ser vi blandt etniske danskere, så hvorfor skulle det ikke også gælde indvandrere?

Men selv hvis man tager dette i betragtning, er der næppe tvivl om, at der er problemer i forhold til en gruppe unge mænd fra de etniske minoriteter – selv om de fleste også fra denne gruppe er rimeligt lovlydige. Men hvad er årsagen, og hvad kan vi gøre? - Det har stor betydning ikke mindst for udlændingepolitikken.

Tilhængerne af den meget stramme danske udlændingekurs har ofte den opfattelse, at den større kriminalitet i de etniske grupper hænger sammen med kulturelle forskelle – navnlig hos muslimerne. Der er imidlertid ikke holdepunkter for, at den muslimske kultur er mere voldelig end kulturen i verden generelt. Og hvis kulturen skulle være forklaringen, er det også mærkeligt, at der er højere kriminalitet blandt unge *efterkommere*, end blandt unge *indvandrere*.

Hvis kulturen var det afgørende, måtte man alt andet lige forvente mindre kriminalitet blandt efterkommerne, som jo har fået mere uddannelse, og som i øvrigt ikke hænger så fast i oprindelseslandets kulturelle normer. Det tyder på, at den højere kriminalitet blandt disse efterkommerdrengene *ikke* kommer fra familien – som jo også ifølge Hakan Kalkan også skammer sig, hvis deres børn begår noget kriminelt.

Derimod stemmer den højere kriminalitet blandt efterkommerne godt med den forklaring, som ser kriminaliteten som en *reaktion* på, hvad de unge oplever som diskrimination og udstødelse fra samfundets side. Som vi senere skal se, oplever mange unge fra de etniske minoriteter en marginalisering allerede i skolen.

³⁶ VIVE. ”Chanceulighed i udsatte boligområder”. 2022.

FØRER INDVANDRING TIL MERE KRIMINALITET?

Hvis denne opfattelse er rigtig, bliver problemerne kun større, hvis man italesætter indvanderne som en generelt kriminel og uønsket gruppe. I stedet er der brug for klassisk forebyggende arbejde, startende i skoler og fritidsinstitutioner og for en indsats med at resocialisere unge, der er kommet på gale veje.

3. Er de etniske minoriteter præget af negativ social kontrol og kvindeundertrykkelse?

I dette kapitel: Der er ingen tvivl om, at der forekommer alvorlig kvindeundertrykkelse blandt kvinder i de etniske minoriteter i form af tvangsægteskaber og vold.

Hypigheden er dog slet ikke så stor, som mange tror, og i langt de fleste familier med ikke-vestlig baggrund har man holdninger, der ikke er så langt fra den gængse holdning i Danmark, når det gælder kvinders selvbestemmelse, ligestilling og til, at man ikke skal slå børn.

3.1. De populære forestillinger

De fleste af os har hørt fortællinger om ekstrem kvindeundertrykkelse og negativ social kontrol blandt de etniske minoriteter. Både i romanform, fx Sara Omars romaner, og i form af faktiske beretninger om voldsom undertrykkelse. Fra udlandet ser vi grove eksempler på kvindeundertrykkelse i sammenhæng med islamistiske regimer, fx Afghanistan, hvor kvinder tvinges til at bære burka og får begrænset deres muligheder for skole og arbejde. Hvor tvangsægteskaber er normen, og mennesker der bryder normerne for familien udsættes for æresrelateret vold.

Det bør nævnes, at tvangsægteskaber også kendes fra mange andre kulturer end den muslimske, fx fra Indien. Og æresrelateret vold kendes også fra fx Sicilien – uden at det af den grund får os til at betragte alle italienere som potentielle voldsmænd. Men at det sker andre steder, gør selvfølgelig ikke sagen bedre.

Selv om der ikke er tvivl om, at vi kan finde mange eksempler på kvindeundertrykkelse og negativ social kontrol i minoritetsmiljøerne, er det vigtigt at finde ud af, om det er en stor eller lille del af minoriteterne, hvor religiøs, muslimsk fanatisme hersker - hvor man har holdninger og et kvindesyn, der er uforenelige med de værdier, de fleste af os lægger vægt på i Danmark.

Her kan man konstatere, at de populære forestillinger om udbredelsen af negativ social kontrol ofte er overdrevne.

I 2021 gennemførte Mandag Morgen og YouGov således en undersøgelse, hvor man bl.a. stillede dette spørgsmål:

”I 2020 angav 98 pct. af 18-29-årige med dansk oprindelse, at de måtte have en kæreste for deres familie.... hvor stor andel af 18-29-årige efterkommere med ikke-vestlig oprindelse tror du, der svarer, at de må have en kæreste for deres familie?”

Svarpersonerne mente typisk, at det var under halvdelen af efterkommerne, der selv måtte vælge deres kæreste.³⁷ Det rigtige tal for, hvor mange, der ikke må vælge kæreste, er 15 pct.³⁸, og ”kun” 2-3 pct. forventer, at familien direkte vælger en ægtefælle mod deres vilje.

Der er utvivlsomt grupper blandt de etniske minoriteter, hvor negativ social kontrol er et problem. Men tallene tyder ikke på, at disse grupper er så udbredte, som mange tror.

³⁷ Det såkaldte mediantal var 46 pct.

³⁸ Ifølge Medborgerskabsundersøgelsen 2020.

3.2. Baggrund

En vis form for social kontrol findes i alle samfund. Vi har normer og værdier, som vi venter, at andre følger. Vi kan trække på smilebåndet af provinsborgerskabets sociale kontrol, sådan som den fx er skildret i ”Matador”. Men ellers er en vis social kontrol med til at holde samfundet kørende. Det gælder også det ansvar, forældre bør føle for, at deres børn opfører sig rimeligt og hensynsfuldt.

Men den sociale kontrol bliver negativ, når den udvikler sig til grov undertrykkelse og forhindrer den enkelte i at vælge sit liv. Den negative sociale kontrol kan være kombineret med kvindeundertrykkelse. I sin værste form kan det føre til æresrelateret vold.

Negativ social kontrol findes i mange grupper, også grupper, der ikke har med indvandremiljøerne at gøre. Eksempelvis er der mere end 10.000 medlemmer i Danmark af Jehovas Vidner, hvor man i høj grad praktiserer social kontrol (såkaldt menighedstugt), og hvor menighedens ældste fx kan udstøde mennesker, der handler umoralsk i de ældres øjne, og som så afskæres fra deres familie.

Der er også etnisk danske miljøer, hvor man dyrker æresrelateret vold, fx flere rockerbander.

3.3. Politiske udmeldinger. Kommissionen for den glemte kvindekamp

I forhold til fysisk afstraffelse af børn sagde Mette Frederiksen i sin nytårstale 2020, at vi *må*

”...lægge berøringsangsten væk. Også over for andre kulturer. Nogle forældre kommer fra lande, hvor vold mod børn er tilladt. Det er det ikke i Danmark. I Danmark er det forbudt at slå sine børn. Og piger skal have samme frihed som drenge.

Vi må træde i karakter som samfund.”

I forhold til negativ social kontrol i det hele taget nedsatte regeringen januar 2022 en ”Kommission for den glemte kvindekamp”. Det hedder bl.a. i kommissoriet:

”I Danmark gælder de grundlæggende rettigheder for alle – uanset køn....

Disse friheder og rettigheder er en del af fundamentet for det danske samfund. Og langt størstedelen af piger og kvinder i Danmark lever et liv, hvor de kan nyde disse friheder og rettigheder fuldt ud. Men der er steder og miljøer i vores land, hvor en parallelnormalitet trives og er hverdag. Hvor den reelle frihed som pige eller kvinde er ikkeeksisterende, og hvor individuelle rettigheder er ligegyldige, når de kolliderer med familiens ære.... Det gælder særligt for piger og kvinder med minoritetsetnisk baggrund. De oplever derfor at blive svigtet af fællesskabet.

Det tidlige svigt kommer bl.a. til udtryk, når disse piger og kvinder i højere grad end andre piger og kvinder begrænses i forhold f.eks. svømmeundervisning, valg af kæreste, muligheder for at ses med venner af det modsatte køn og frihed til at gøre de samme ting som deres jævnaldrende af modsat køn. Det sene svigt kommer bl.a. til udtryk ved, at kvinder med minoritetsbaggrund holdes hjemme i stedet for på arbejdsmarkedet, fastholdes i religiøse ægteskaber ...

... Regeringen mener, at det danske samfund på grund af misforstået godhed eller frygt for at blive stemplet som racistisk for længe har været for passivt og for eftergivende.”

Kommissionen offentliggjorde sine første delanbefalinger allerede i august 2022. De fokuserer på forbedringer af børnelivet for minoritetsetniske piger, som menes underlagt æresrelateret social kontrol.

Om baggrunden skriver kommissionen bl.a.:

”Kommissionens arbejde centrerer sig om spørgsmål om social kontrol, der bunder i en æreskultur, hvor familiens ansigt udadtil er afgørende, og hvor æren i høj grad beror på, om familiens kvinder fremstår ærbare. Æreskulturen knytter sig ikke direkte til en bestemt religion eller etnisk gruppe, men forekommer oftest i minoritetsetniske miljøer med personer, der har en baggrund i MENAPT, som udgør muslimske lande i Mellemøsten, Nordafrika, Afghanistan, Pakistan og Tyrkiet. Kommissionens fokus ligger således på udfordringer for piger og kvinder, der bliver begrænset i deres frihed som led i æresrelateret social kontrol.”

På den baggrund har kommissionen ni delanbefalinger:

- 1) Kommunale beredskabsplaner mod æresrelateret social kontrol
- 2) Bedre brug af sundhedsplejerskens adgang til minoritetsetniske familier
- 3) Styrket viden om og fokus på æresrelateret social kontrol i daginstitutioner og grundskoler
- 4) Kurser om moderne dansk børneopdragelse til udvalgte minoritetsetniske forældre
- 5) Børnegrupper i de danske dagtilbud skal afspejle befolkningen
- 6) Justering af faget kristendomskundskab for at undgå fritagelse
- 7) Forbud mod brug af hovedtørklæder i grundskolen
- 8) Styrkelse af seksualundervisningen i grundskolen
- 9) Skærpet kontrol med muslimske friskoler.

I den efterfølgende offentlige debat har der været alvorlig kritik af kvaliteten af kommissionens arbejde og rapporten. Rapporten indeholder således stort set ingen dokumentation af problemernes omfang og af de muligheder, der ses i løsningsforslagene. Kommissionen har heller ikke noget selvstændigt sekretariat til at lave research m.v., og første delrapport er blevet til efter blot fire kommissionsmøder på tre timer hver. Enkelte kommissionsmedlemmer har da også efterfølgende lagt en vis afstand til anbefalingerne.³⁹

Blandt kritikerne finder man fx Det Jødiske Samfund, der i en pressemeddelelse betoner, at det ikke er statens opgave at *”...tvinge hverken religiøsitet eller sekularisme ned over hovedet på borgerne”*.

Det hedder desuden i udtalelsen:

”Kommissionen udpeger alle piger med tørklæder til at være ofre for forældrenes behov for at være velansete i sociale kredse. Det er en helt urimelig stigmatisering af muslimske piger og deres familier.”

I dette kapitel ser vi først på, hvad vi ved om omfanget af negativ social kontrol. På den baggrund diskuteres nogle af kommissionens anbefalinger.

3.4. Hvad siger undersøgelserne?

Er negativ social kontrol m.v. meget mere udbredt blandt de etniske minoriteter end i samfundet i øvrigt? Det undersøger jeg i det følgende. Meget tyder på, at det store flertal af de ikke-vestlige borgere har holdninger til fx ligestilling mellem kønnene og individets frihed, som ligger tæt på de holdninger, man finder blandt etnisk danske. Det viser flere undersøgelser, bl.a. Udlændinge- og Integrationsministeriets egne.

Der er også undersøgelser, der dokumenterer, at der i nogle miljøer er alvorlige problemer med social kontrol. VIVE har således i 2020 udgivet undersøgelsen *”Etniske minoritetskvinder og skilsmisse – med fokus på muslimske praksisser”*, der bygger på 85 interviews med kvinder. Undersøgelsen viser, at nogle muslimske kvinder er fanget i et dårligt ægteskab, fordi det ifølge

³⁹ I følge DR den 29. august 2022.

nogle udlægninger af Islam kun er manden, der kan opløse det muslimske ægteskab (nikah). Der er dog meget stor forskel på, hvordan holdningen er i de muslimske miljøer, og det er svært at sætte tal på problemets omfang.

En særligt truet gruppe er kvinder, hvis opholdstilladelse er bundet op på, at de er familiesammenført med manden.

”Nogle af kvinderne fra undersøgelsen har forsøgt at udholde et voldeligt ægteskab i årevis, blandt andet fordi de er bange for ikke at kunne blive i landet, hvis de bliver skilt. Det er klart, at den slags levevilkår kan have meget negative konsekvenser for både kvindernes og deres børns helbred og trivsel. Og man kan spørge sig selv, om vi er i stand til at hjælpe disse kvinder og familier godt nok”, siger Anika Liversage fra VIVE i et nyhedsbrev.

De etniske minoriteter er også overrepræsenteret på kvindekrisecentre. I 2020 havde i alt 2.679 kvinder ophold på et kvindekrisecenter i Danmark. Heraf var halvdelen indvandrere eller efterkommere⁴⁰. Det er et klart tegn på, at mange etniske minoritetskvinder oplever undertrykkelse og vold og har svært ved at få hjælp i deres netværk. Det er dog også et tegn på, at mange af dem søger at bryde ud af denne undertrykkelse og får hjælp til det.

Men selv om der er et problem med social kontrol i nogle etniske minoritetsgrupper, er problemets omfang nok på nogle punkter mindre, end mange tror.

3.5. Valg af kæreste/ægtefælle

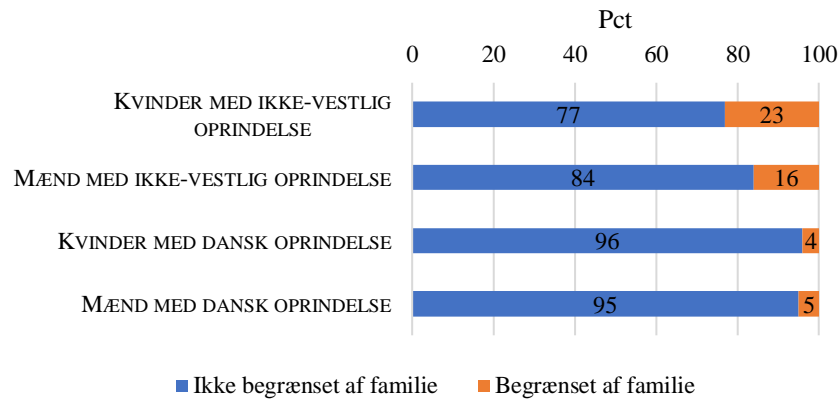
En grundig belysning af negativ social kontrol blandt unge er gennemført af Als Research, som har udgivet rapporten ”Unge oplevelser af negativ social kontrol” (2018, udarbejdet for Udlændinge- og Integrationsministeriet). Rapporten bygger ikke alene på en omfattende spørgeskemaundersøgelse. Der er også gennemført et stort antal interviews med unge og med forældre.

Spørger man de unge i alderen 18-29 år, om deres valg af kæreste eller ægtefælle er begrænset af familien, fremgår svarene af Figur 8.

⁴⁰ Tal fra Statistikbanken. I denne tabel har Statistikbanken ikke skelnet ikke mellem vestlige og ikke-vestlige indvandrere.

Figur 8

*Selvbestemmelse i forhold til valg af
kæreste/ægtefælle*

Kilde: "Unge oplevelser af negativ social kontrol". Als Research, 2018.

Det ses, at der er 23 pct. af pigerne fra de etniske minoriteter, der regner med, at familien i et eller andet omfang skal acceptere valg af kæreste/ægtefælle. Selv om det overvejende flertal har frihed på dette område, vidner det om ganske mange unge kvinder (og såmænd ret mange unge mænd), der føler, at de må tage hensyn til familiens ønsker ved valg af kæreste.

Begrænsningen af valg af kæreste kan have forskellige grader. De fleste af de unge, der føler sig begrænset, oplever "kun", at familien modsætter sig, at de har en kæreste, før de bliver gift. I den alvorligere ende er der familier, hvor forældrene direkte vælger en ægtefælle mod de unges vilje. 2-3 pct. af de unge med ikke-vestlig baggrund forventer direkte, at familien vælger en ægtefælle mod deres vilje.⁴¹

Det er naturligvis forkasteligt, at det finder sted. Men det bør samtidig understreges, at langt de fleste unge med indvandrerbaggrund ikke føler sig underlagt social kontrol i forhold til valg af kæreste/ægtefælle.

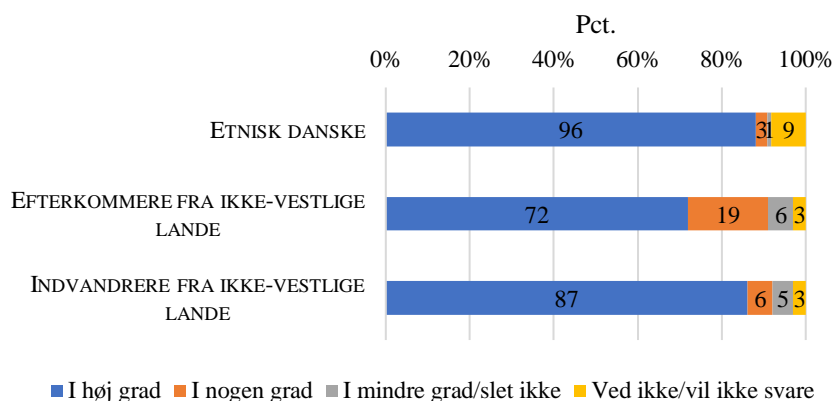
Medborgerskabsundersøgelsen 2020 når frem til lignende resultater: Ca. 15 pct. af efterkommerne (5 pct. af indvandrerne) med ikke-vestlig baggrund svarer "nej" til, at deres familie tillader, at de vælger en kæreste. For etnisk danske var det 2 pct.

Ser vi på *ægteskaber*, viser jf. Figur 9, hvad der svares, når det gælder valg af ægtefælle.

⁴¹ Hertil kommer 5 pct. af kvinderne og 13 pct. af mændene, der svarer "ved ikke". Blandt ikke-vestlige unge, der allerede er gift, er der 6 pct. af pigerne og 7 pct. af drengene, der oplever, at de slet ikke eller kun i mindre grad har valgt deres ægtefælle.

Figur 9

I hvilken grad tror du, din familie vil give lov til frit at vælge hvem du gifter dig med?

Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerskabsundersøgelse 2020.

Figuren bygger på de personer, der endnu ikke er gift. Det ses, at langt de fleste venter frit at kunne vælge en ægtefælle. Der er dog 19 pct. af efterkommerne, der svarer ”i nogen grad”.⁴²

Hvis man herefter spørger de svarpersoner, der *ikke* er sikre på, at de frit kan vælge deres fremtidige ægtefælle, om de tror, familien ligefrem vil *påtvinge* dem en ægtefælle mod deres vilje, er der 12 pct. af efterkommerne og 7 pct. af indvandrerne, der svarer ja. Det betyder, at der samlet er omkring 2-3 pct. af de minoritetsetniske unge, der forventer tvangsægteskab.⁴³ Det er naturligvis et groft overgreb mod de unge, der rammes. Men det er ikke sådan, at tvangsægteskaber er den normale praksis i de etniske minoriteter i Danmark.

3.6. Seksualmoral

I en kronik i Jyllands-Posten den 12. april 2022 argumenterer daværende integrationsminister Mattias Tesfaye (S) for, at det danske samfund skal gøre op med kvindeundertrykkelse i de etniske minoriteter. Overskriften lyder ”Vi skal konsekvent stå på kvindernes side – ikke æreskulturens”. Tesfaye skriver bl.a.:

”Tag et kig på Medborgerskabsundersøgelsen fra 2021. Her svarer over halvdelen af de adspurgte over 30 år med oprindelse i Mellemøsten, Nordafrika, Pakistan, Afghanistan og Tyrkiet, at det ikke er i orden, at deres døtre har sex inden ægteskabet. Til sammenligning deler kun 2 pct. af de adspurgte med dansk baggrund den opfattelse. Det er en diskrepans, som fortæller os, at alt for mange mennesker med udlændingebaggrund stadig holder fast i normer og værdier, der ikke passer ind i Danmark. Og som blandt andet gør, at unge minoritetsetniske piger

⁴² Blandt dem, der var gift på undersøgelsestidspunktet, siger alle svarpersoner i Medborgerskabsundersøgelsen med dansk herkomst, at de i høj grad selv havde kunnet vælge deres ægtefælle. Blandt indvandrere med ikke-vestlig baggrund var det 79 pct. Det kan være udtryk for, at arrangerede ægteskaber kan være sket, før de pågældende kom til Danmark. Kun 95 pct. af efterkommerne (som jo gifter sig, efter at familien er kommet hertil) har ikke selv har kunnet vælge deres ægtefælle. Det er dog kun 131 svarpersoner, der faktisk er gift, der har besvaret spørgsmålet.

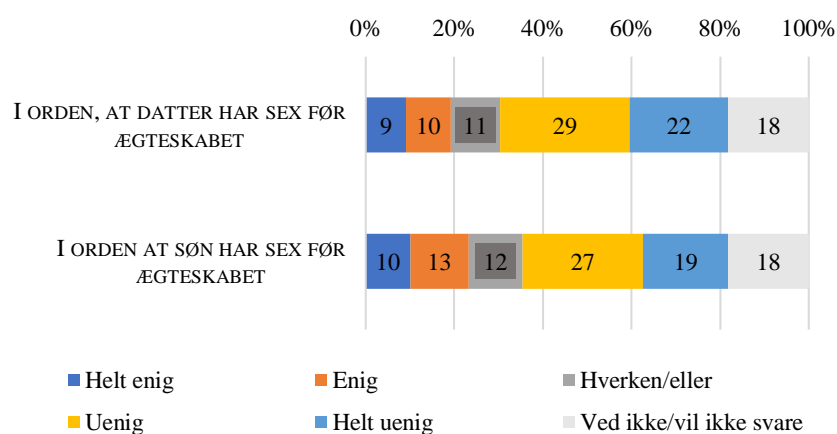
⁴³ Tallene for dette delspørgsmål er meget usikre, idet de kun bygger på 40 svarpersoner.

må leve et dobbeltliv for at holde deres kærlighedsliv skjult eller tage et opgør med familien for at få ret over egen krop ...”

Der er ingen tvivl om, at man i mange indvandrer miljøer har en mere konservativ seksualmoral, end man almindeligvis har i Danmark. Men hvis man ser nærmere på den medborgerskabsundersøgelse, Tesfaye henviser til, bør man se på, hvad resultaterne er for både døtre og sønner. Det er sket i Figur 10.

Figur 10

Borgere fra MENAPT-lande: I orden, at datter/søn har sex før ægteskabet?

Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerskabsundersøgelse 2021.

Det ses, at resultaterne er *næsten* de samme, hvad enten man spørger, om døtre eller sønner bør have sex før ægteskabet. 51 pct. af de adspurgte fra MENAPT-lande, som er over 30 år, finder det ikke i orden, hvis deres datter har sex før ægteskabet. 46 pct. giver samme svar, når det handler om sønner. Forskellen er meget lille. Så tallene handler nok mere om seksualmoral end om undertrykkelse *specielt* af piger.

Tallene viser ikke noget om, hvordan forældrene eventuelt reagerer, hvis deres søn/datter alligevel har sex før ægteskabet (hvis forældrene får det at vide). Der er sikkert nogle, der reagerer med udstødelse og lignende. Men de fleste bliver formentlig bare skuffede. Vi ved ikke, hvor mange der reagerer hvordan.

Det konservative syn på sex før ægteskabet kan spores til, hvis man spørger drengene, hvor vigtigt det er for dem, at deres fremtidige ægtefælle bløder på bryllupsnatten. 8 pct. af de 18-29-årige drenge med ikke-vestlig baggrund svarer ja til, at det er vigtigt⁴⁴. Blandt de etnisk danske drenge er det 0 pct. En klar forskel, men der er langt til, at et flertal fordømmer, at ugifte piger har sex.

Et andet eksempel på en konservativ seksualmoral er holdningen til kønsopdelt svømning. Ifølge Medborgerskabsundersøgelsen 2021 er det blandt etniske danskere kun 1 pct., der mener, at deres datter (hvis de har én) kun bør svømme sammen med andre piger. Blandt personer fra MENAPT-landene er det godt en fjerdedel. Tallene er næsten de samme, hvis man spørger, om en evt. søn kun

⁴⁴ ”Unge oplevelser af negativ social kontrol”. Als Research 2018.

skal svømme med drenge. Omkring 2/3 af svarpersonerne fra MENAPT-landene går dog ind for, at drenge og piger svømmer sammen, eller angiver, at det ikke har den store betydning.

Svarene for svømning kan tages som udtryk for, at man i mange indvandrer miljøer er mere bornerte, når det gælder forholdet mellem kønnene.

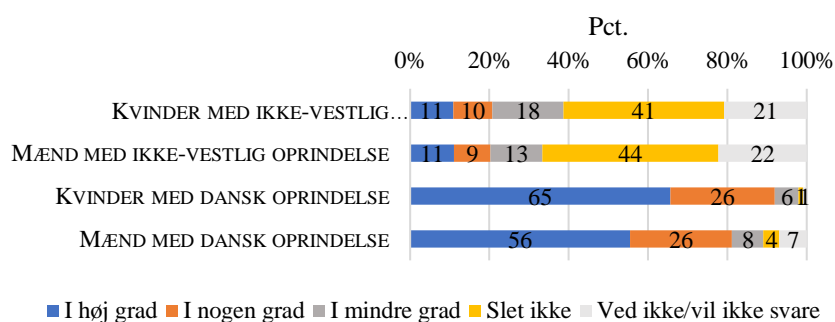
Man kan så spørge, om det er et samfundsanliggende at bestemme seksualmoralen. Staten går jo ikke ud og fordømmer fx Indre Mission eller Jehovas Vidner, fordi de går ind for seksuel afholdenhed for ugifte.

Man kan godt fra samfundets side sætte ind for at sikre, at unge – i hvert fald når de er 18 år – efter bedste evne selv må finde ud af deres *egen* seksualmoral. Men statens opgave er næppe at diktere en seksualmoral.

Derimod vil de fleste nok mene, at det er en samfundsopgave at sætte ind for at fremme tolerancen. Det gælder bl.a. i forhold til de seksuelle minoriteter, hvor man klart finder andre holdninger i de etniske minoriteter end blandt befolkningen i øvrigt. Figur 11 viser således, hvad de unge svarer på spørgsmålet, om de tror, deres familie vil acceptere en kæreste af samme køn som dem selv.

Figur 11

Tror du din familie vil acceptere, hvis du havde en kæreste af samme køn som dig selv? (18-29 årige)

Kilde: "Unge oplevelser af negativ social kontrol". Als Research. 2018

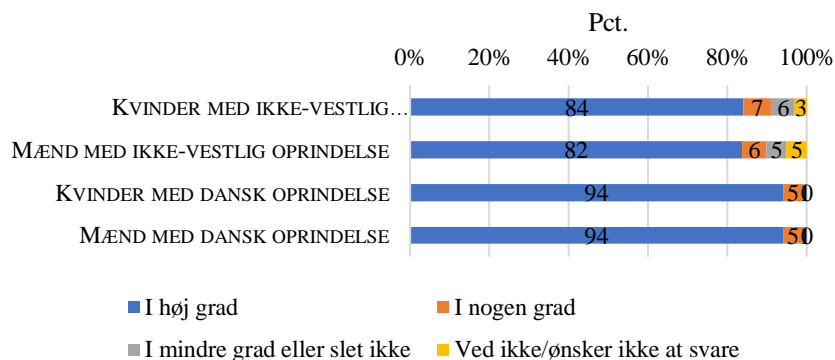
Det ses, at et flertal af de etnisk danske unge venter accept fra familiens side af en evt. kæreste af samme køn. Blandt de ikke-vestlige unge, er der kun få, der forventer accept af evt. homoseksualitet.

3.7. Valg af venner

Figur 12 viser, i hvor høj grad de unge oplever, at familien giver dem lov til selv at vælge deres venner.

Figur 12

I hvilken grad oplever du, at familien giver dig lov til selv at vælge dine venner? (18-29 årige)

Kilde: "Unge oplevelser af negativ social kontrol". Als Research, 2018

Det ses, at langt de fleste unge med ikke-vestlig baggrund selv kan vælge deres venner. Men der er en lille gruppe, hvor familien øjensynlig fører kontrol med venskaber. Det kan bemærkes, at man fra samfundets side nogle gange tilskynder forældrene til at sikre, at deres børn ikke kommer i "dårligt selskab", så der forventes en vis kontrol med venskaber. Det kan også spille en rolle, at mange unge fra de etniske minoriteter ofte bliver boende længere hos familien end dansk-ethniske unge.

På spørgsmålet, hvem de unge med indvandrerbaggrund faktisk er venner med, svarer kun 18 pct. af pigerne og 16 pct. af mændene, at alle eller næsten alle deres venner også har indvandrerbaggrund. Det typiske er med andre ord, at de har venner på tværs af etnicitet.

3.8. Fysisk afstraffelse af børn

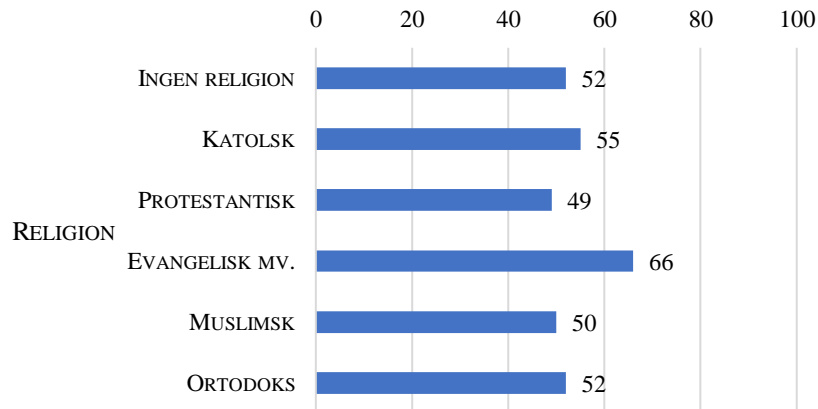
Siden 1997 har det været forbudt i Danmark at slå sine børn. Sådan er det ikke i alle lande. I fx England er det stadig tilladt, mens det er forbudt i Skotland og Wales. Den britiske undervisningsminister fortalte i et radiointerview i 2022, at han ikke selv slår sin 9-årige datter, men at "hendes mor ved lejlighed har ... følt et behov for at uddele et let slag på armen, når hun er komplet umulig og opfører sig dårligt".⁴⁵

Figur 13 bygger på data fra World Values Survey og viser, hvordan holdningen til, at forældre slår deres børn, er blandt mennesker med forskellige religioner.

⁴⁵ Ifølge Berlingske Tidende 6. maj 2022.

Figur 13

Hvor mange pct. med forskellig religion synes, at forældre aldrig må slå deres børn?

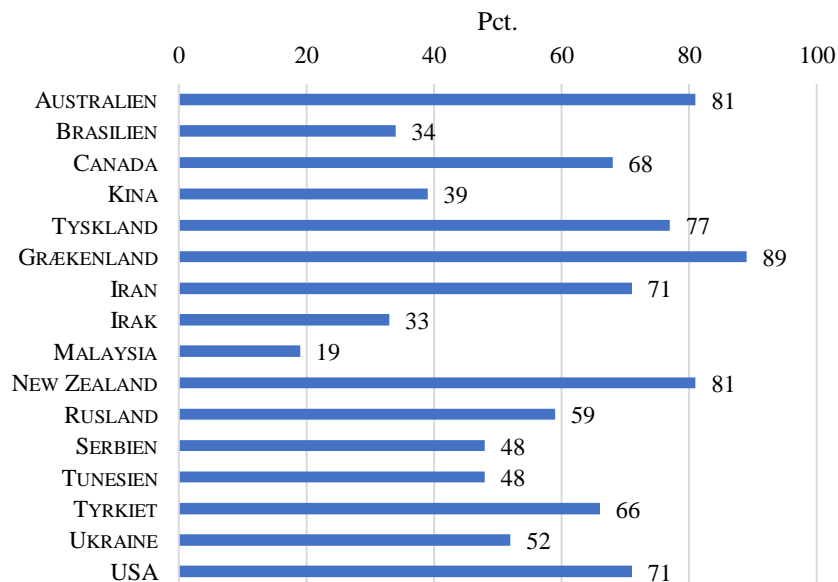
Kilde: Egne beregninger på grundlag af WVS-data.

Det ses, at der ikke er den store forskel, hvis vi ser på religiøs baggrund.

Derimod er der forskellig holdning i de forskellige lande. Det viser Figur 14.

Figur 14

Hvor mange pct. synes, at forældre aldrig må slå deres børn?

Kilde: Egne beregninger på grundlag af WVS-data.

Figuren viser, at holdningen til fysisk afstraffelse af børn er forskellig – også mellem lande med en overvejende muslimsk befolkning. I Iran og Tyrkiet mener de fleste, at det aldrig er i orden at slå

sine børn, mens de fleste i Tunesien og Irak mener, det i nogle tilfælde kan accepteres. Men der er altså ikke noget, der tyder på, at det er en holdning, der specifikt har med Islam at gøre.

Der findes således lokale traditioner, der evt. gør, at man accepterer vold, men det synes ikke at have specielt med religion at gøre.

Selv om vold mod børn er forbudt i Danmark, forekommer det fortsat i vidt omfang. Børns Vilkår offentliggjorde i april 2022 en undersøgelse, der viste at 18 pct. af eleverne i 8. klasse havde været udsat for vold i form af rusk, skub, slag med flad hånd, slag med knyttet hånd, slag med genstande eller spark. I en tilsvarende undersøgelse gennemført af VIVE i 2016 var andelen 17 pct. Der er således ikke noget, der tyder på, at vold mod børn bliver mindre udbredt.

Hvis man også lader vold mod børn omfatte dét at blive nevet, er der i 2022 22 pct. af børnene, der har oplevet en form for fysisk vold inden for det seneste år.

Meget tyder på, at en del indvandrere tager deres opdragelsesnormer med, når de kommer til Danmark, dette er belyst i VIVEs undersøgelse ”SPOR – børns udvikling og trivsel gennem livet” (2021). Undersøgelsen er en såkaldt forløbsundersøgelse, dvs. en undersøgelse, der skal følge nogle årgange af børn gennem en årrække. I første omgang har man offentliggjort resultater fra undersøgelsens start, da børnene var under 4 år.

Forældrene er bl.a. blevet spurgt, hvad de gør, hvis barnet ikke opfører sig ordentligt. De har bl.a. kunne sætte kryds ved:

- Dasker jeg ham/hende
- Rusker jeg ham/hende
- Giver jeg ham/hende smæk
- Slår jeg ham/hende.

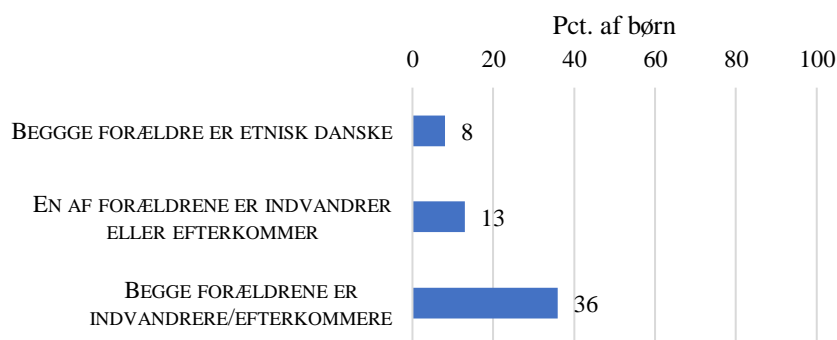
Langt de fleste svarer ”aldrig” til alle disse muligheder. 12 pct. tilkendegiver imidlertid, at de benytter en eller flere af disse muligheder – om end måske ikke så ofte.

I de fleste tilfælde er der tale om, at man kan finde på at daske/ruske barnet. Men ca. 4 pct. oplyser, at barnet risikerer smæk, og ca. 1 pct. angiver at de kan finde på at slå barnet.

I analysen har man så undersøgt sammenhængen mellem etnisk baggrund og anvendelsen af hårdhændede opdragelsesmetoder/vold. Svarene fremgår af Figur 15.

Figur 15

Hvor stor en del af børnene kan risikere at blive dasket/rusket/få smæk eller slået?

Kilde: VIVEs undersøgelse ”SPOR – børns udvikling og trivsel gennem livet” (2021)

Det skal understreges, at figuren ikke siger noget om:

- i hvilket omfang, der er tale om dask/rusk eller smæk/slag
- om det er en opdragelsesmetode, der ofte eller sjældent anvendes
- hvorvidt der er forskel på indvandrere/efterkommere fra forskellige landegrupper.

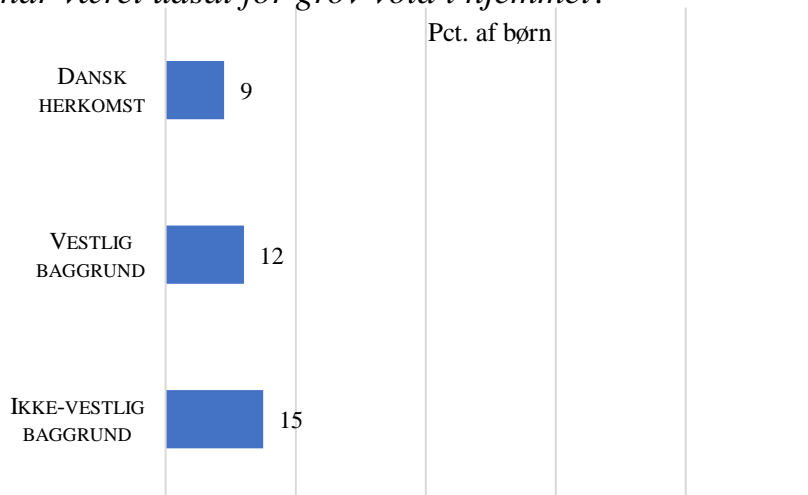
Alligevel er der ingen tvivl om, at hårdhændede opdragelsesmetoder anvendes oftere i indvandrer miljøer end i samfundet som helhed. Tallene tyder dog heldigvis på, at et klart flertal – også blandt indvandrere/efterkommere – afholder sig fra fysisk afstraffelse.

Børnerådet offentliggjorde i 2017 en undersøgelse, hvor man har spurgt elever i 7. klasse, om de udsættes for vold i hjemmet.⁴⁶

Figur 16 viser, hvor stor en del af børnene der oplyser, at de har været udsat for grov vold, hvis man sammenholder de etniske grupper. Ved grov vold forstås her lussinger, knytnæveslag, spark eller slag med en genstand, fx en bøjele.

Figur 16

Hvor mange børn i 7. klasse har været udsat for grov vold i hjemmet?

Kilde: Analysenotat fra Børnerådet nr. 2/2017.

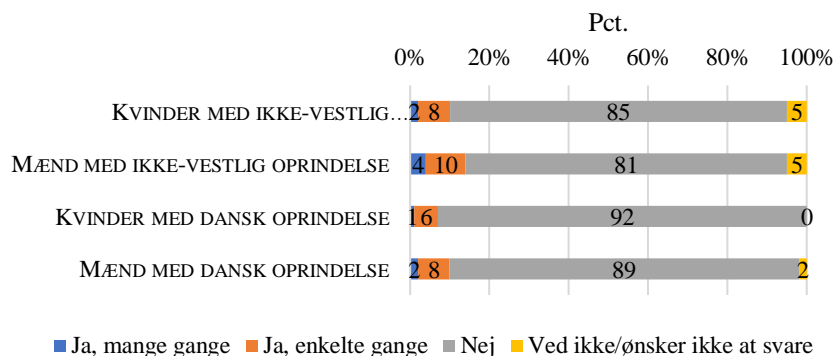
Det ses, at børn i 7. klasse med ikke-vestlig baggrund har ca. halvanden gang så stor risiko for at blive udsat for vold som etnisk danske børn. Langt de fleste har dog ikke oplevet grov vold i hjemmet.

Når det gælder vold fra familiens side i ungdomsårene, er dette belyst i den undersøgelse af negativ social kontrol, som Als research har foretaget. Resultaterne fremgår af Figur 17.

⁴⁶ Analysenotat fra Børnerådet nr. 2/2017.

Figur 17

Har du været udsat for fysisk vold fra forældre eller andre familiemedlemmer? (18-29 årige)

Kilde: "Unge oplevelser af negativ social kontrol". Als Research 2018.

Det ses, at godt en tiendedel af de unge fra de etniske minoriteter udsættes for vold fra familien. Kun 2-4 pct. har dog været udsat for vold flere gange. Blandt de etnisk danske unge er det 1-2 pct., der udsættes for vold flere gange.

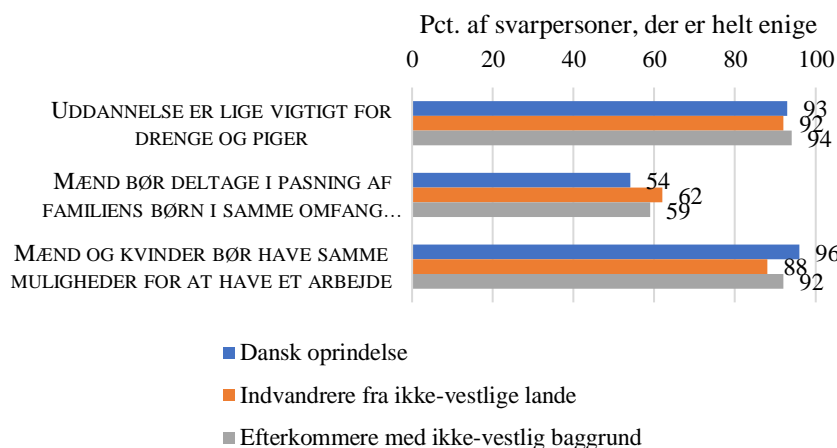
Samlet tyder tallene på, at brug af fysisk vold som opdragelsesmiddel er noget større i indvandremiljøerne end blandt etnisk danske familier. Den voldelige kontrol fortsætter dog næppe i større omfang op i ungdomsårene.

3.9. Ligestilling

Kvindeundertrykkelse er ikke blot et spørgsmål om tvangsægteskaber og vold i hjemmet, men nok så meget om hverdagens kønsroller.

Holdningerne til kønsroller er bl.a. blevet undersøgt i Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerskabsundersøgelse fra 2020. Her er svarpersonerne blevet bedt om at angive, hvor enige de er i forskellige udsagn om kønsroller og ligestilling. Figur 18 viser, hvor stor en andel i de forskellige etniske grupper, der er helt enige i disse udsagn.

Figur 18

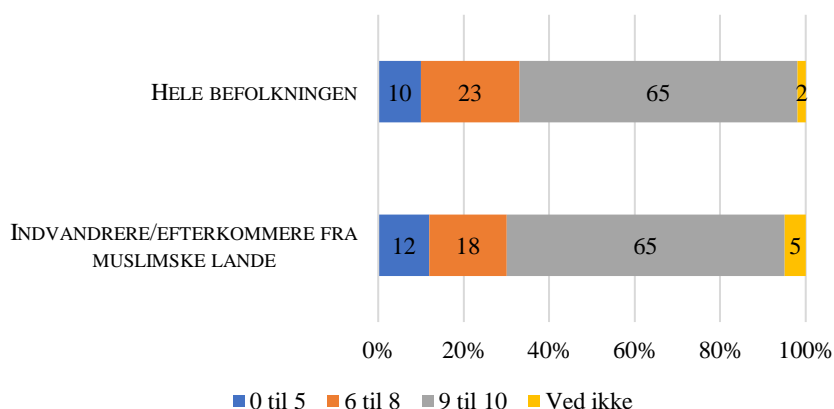
Kønsroller i de etniske grupper

Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerskabsundersøgelse 2020.

Som det ses, er der faktisk ikke de store forskelle mellem etnisk danske og mennesker fra ikke-vestlige lande. Det ses bla., at de etniske minoriteter i *lidt* større omfang end de etnisk danske erklærer sig helt enige i, at mænd skal være med til at passe børn i samme omfang som kvinder. Blandt indvandrerne er der desuden *lidt* større tilbøjelighed til at mene, at kvinderne ikke nødvendigvis skal have job, end man ser hos efterkommerne.

Tilsvarende resultater findes i den undersøgelse om ytringsfrihed, som er gennemført i tilslutning til arbejdet i Ytringsfrihedskommissionens arbejde. Her har man spurgt om en række værdiers vigtighed for det danske samfund – herunder ligestilling mellem kønnene. Resultatet fremgår af Figur 19.

Figur 19

Hvor vigtig er kønsligestilling på en skala fra 0 til 10?

Kilde: Baggrundstabeller til Ytringsfrihedsundersøgelsen. Justitsministeriets forskningskontor 2020.

I Justitsministeriets undersøgelse omfatter borgere fra ”muslimske lande” folk fra følgende oprindelseslande: Tyrkiet, Pakistan, /Libanon og Somalia. Det ses, at der stort set ikke er nogen

forskel på holdningen hos folk fra disse lande og hele befolkningen, når det gælder den generelle holdning til ligestilling mellem kønnene.

I Medborgerskabsundersøgelsen 2019 kommer der dog nogle nuancer frem. Ca. 1/3 af svarpersonerne med ikke-vestlig oprindelse erklærer sig således helt enige eller enige i, at manden er familiens naturlige overhoved. Blandt svarpersoner med dansk oprindelse er det 10 pct.

Men det er ikke helt klart, hvad dette udsagn indebærer. 89 pct. af svarpersonerne med ikke-vestlig herkomst i samme undersøgelse erklærer sig således helt enige/enige i, at beslutninger om familiens økonomiske forhold bør træffes i fællesskab. Blandt de etnisk danske er det 96 pct.

Ser vi på holdningen til ligestilling blandt unge, er denne belyst i den undersøgelse af ”Unge oplevelser af negativ social kontrol”, som er gennemført af Als Research.

De unge er blevet spurgt, om de er enige i, at mænd og kvinder bør have samme mulighed for:

- at blive skilt
- at få forældremyndighed over fælles børn
- at arve
- at have et arbejde.

Hvis svarpersonen er helt uenig i ét af disse udsagn (eller delvis uenig i to af udsagnene) konkluderer undersøgelsen, at den pågældende *ikke* går ind for ligestilling.

Målt på denne måde er der 2 pct. af de 18-29 årige af piger med ikke-vestlig baggrund og 4 pct. af drengene, der *ikke* går ind for ligestilling. Altså kun en meget lille del. Blandt de etnisk danske er det 0 pct.

3.10. Tørklædetvang. Negativ social kontrol

Det forslag fra Kommissionen for den glemte kvindekamp, der har vakt størst opmærksomhed, er forslaget om, at brug af hovedtørklæde skal forbydes i grundskolen.

Kommissionen skriver, at den

”...finder det helt forkert, at muslimske piger i en meget ung alder bliver underlagt seksualiserende ærbarhedsnormer og ikklædt hovedtørklæde. Samtidig mener kommissionen, at brugen af hovedtørklæder i grundskolen kan være med til at skabe en opdeling af børn i grupper – et ”os” og et ”dem”. Hovedtørklædet viser de muslimske piger, at de er anderledes end etnisk danske piger. De skal ikke gemmes væk bag et hovedtørklæde, der begrænser dem i deres fysiske udfoldelse og mulighed for frit at lege som andre børn.”

En række lærere og pædagoger har i den efterfølgende debat påpeget, at børn i dag ikke ser ret meget på hovedbeklædning, når de vælger venner og legekammerater. Børn leger i vidt omfang på tværs af sådanne ydre kendetegn. Det synes slet ikke at være nogen dokumentation for, at hovedbeklædningen begrænser legemulighederne. Man kan derfor lige så godt argumentere for, at det fremmer integrationen, hvis børn allerede tidligt lærer, at man sagtens kan lege med piger, der har tørklæde.

Spørger man de lidt ældre piger, om de har frihed til selv at vælge, om de vil gå med tørklæde eller religiøs hovedbeklædning, er der kun 3 pct. af de 18-29-årige piger med en ikke-vestlig oprindelse, der svarer, at de *ikke* har denne frihed eller kun har den ”i mindre grad”.⁴⁷

Ser vi på social kontrol i øvrigt viser undersøgelsen fra Als research, at 7 pct. af de unge kvinder med indvandrerbaggrund og 9 pct. af de unge mænd inden for det sidste år har oplevet, at familien har tjekket deres mobil, mail, computer eller taske. Blandt unge med dansk-etnisk baggrund er det 3 pct. af kvinderne og 5 pct. af mændene.

3.11. Diskussion

Kommissionen for den glemte kvindekamp har ønsket at komme med forslag, der skal bekæmpe den æreskultur, som undertrykker kvinderne og ønsker et strengt patriarkalsk familieliv. Det er kommissionens bedømmelse, at denne æreskultur især findes blandt muslimer med etnisk baggrund i Mellemøsten.

Desværre har kommissionen overhovedet ikke vurderet, hvor udbredt denne æreskultur er. Den gennemgang, der er sket i dette kapitel viser, at langt de fleste borgere med ikke-vestlig baggrund synes at gå fri af tvangsægteskaber, tvangsmæssig brug af tørklæde osv.

Nogle af kommissionens forslag synes at sætte lighedstegn mellem en stor andel af muslimer og risiko for en kvindeundertrykkende æreskultur.

Det hedder fx:

”Kommissionen for den glemte kvindekamp ønsker at undgå lukkede miljøer, hvor undertrykkelse af piger og kvinders frihed ses som normalt. Det er afgørende, at vi sikrer, at patriarkalske holdninger ikke kan leve beskyttet i et vakuum uden at blive udfordret og konfronteret med danske værdier om ligestilling og menneskerettigheder for alle. En æreskulturel parallelnormalitet må ikke være definerende i danske dagtilbud. Kommissionen mener derfor, at daginstitutioner med en (meget) høj andel af minoritetsetniske børn bør undgås.”

Som det ses, mener kommissionen øjensynlig, at hvis der er for mange muslimske børn i en børnehave, så risikerer man, at livet i børnehaven defineres af en ”æreskulturel parallelnormalitet”, hvor man ser kvindeundertrykkelse som det normale.

Der er imidlertid ingen undersøgelser, der peger i den retning.

Det udelukker ikke, at det kan være en god ide at arbejde på at undgå, at de etniske minoriteter og de socialt svage grupper klumpes sammen i en mindre del af daginstitutionerne. Sådan er det i dag. Det vil kunne modvirke fordomme, hvis børnene allerede fra barnsben får mulighed for at lege på tværs af etniske grupper.

Men at den enkelte børnehave skulle blive små kvindeundertrykkende og æreskulturelle enklaver, hvis der kommer mange muslimske børn, er der ikke grundlag for at antage.

⁴⁷ ”Unge oplevelser af negativ social kontrol”. Als Research. 2018. 85 pct. siger, at de i høj grad har denne frihed, mens 9 pct. siger ”i nogen grad”.

4. Er muslimerne imod demokrati?

I dette kapitel: Der er ikke noget, der tyder på, at indvandrere eller muslimer i Danmark i almindelighed er væsentligt mindre demokratisk sindede end andre – heller ikke når vi inddrager tanken om sharia.

Alt tyder også på, at et overvældende flertal blandt indvandrerne og blandt muslimerne vender sig imod islamistisk terror.

Siden angrebet på World Trade Center i 2001 har der været en udbredt frygt i hele den vestlige verden for, at islamistiske grupper kan true vores demokrati. Der er flere temaer i diskussionen om islam og demokrati. Nogle vigtige temaer er:

- Er muslimer generelt mindre demokratisk indstillede end andre?
- Betyder den islamiske tanke om sharia, at muslimerne har en tvivlsom indstilling til demokratiet?
- Er der en udbredt støtte blandt muslimerne til islamistiske bevægelser, herunder bevægelser, der vil ændre vores samfund med vold?

4.1. Politiske udmeldinger

Socialistisk Folkepartis daværende integrationsordfører Halime Oguz fortæller i et indlæg i Altinget⁴⁸ om de problemer med integration, der opleves af bl.a. lærere. Hun skriver:

”Helt ærligt: Jeg er vokset op med nogle af de her problemer inde på livet. Men dengang var der langt færre med muslimsk baggrund i klasserne....

Vi har parallelsamfund. Vi har parallelkulturer. Vi har kultursammenstød. Det handler, undskyld mig, ikke en skid om vi kan lide falafel og hummus, men om fundamentalt anderledes holdninger og værdier hos alt, alt for mange med muslimsk baggrund. Og det er efter min mening på vej ud af kontrol. Ikke alle steder. Men nogle steder.

Det Danmark, som... skal være demokratisk, åbent, frit, humanistisk og velfungerende, er under pres. For de unge med anden etnisk baggrund gælder det, at de alt for ofte er fanget i parallelkulturen, og ikke har adgang til den beskyttelse og det liv, som Danmark ellers skulle kunne tilbyde dem.”

4.2. Hvad siger tallene?

De holdninger, Halime Oguz beskriver, findes i nogle indvandremiljøer. Spørgsmålet er imidlertid, hvor udbredte de er.

I Den Europæiske Værdiundersøgelse (EVS) 2017 er borgerne i en lang række europæiske lande blevet spurgt, hvor vigtigt det er for dem at leve i et land, der er demokratisk styret. Undersøgelsen omfatter 34 lande med i alt godt 56.000 svarpersoner, heraf 5.235 medlemmer af muslimske trossamfund.⁴⁹

⁴⁸ 3. februar 2022.

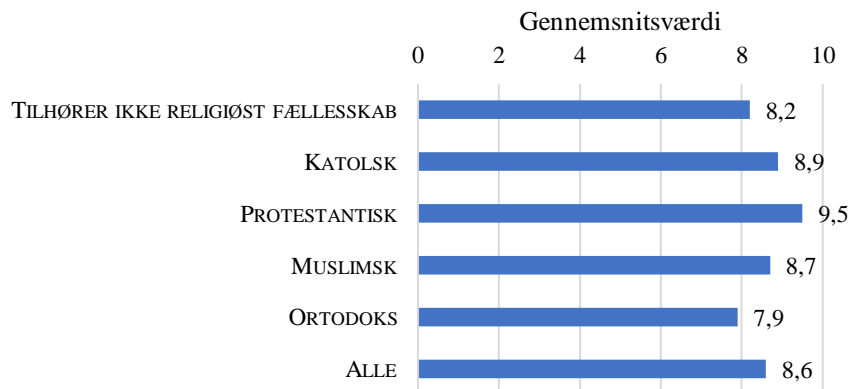
⁴⁹ I tilslutning til den europæiske værdiundersøgelse, er der også gennemført en dansk værdiundersøgelse. Der er imidlertid få svarpersoner i den danske undersøgelse, der angiver at de er muslimer, til, at man kan få pålidelige data om, hvad danske muslimer mener ved at bruge denne undersøgelse.

Svarpersonerne er blevet bedt om på en skala fra 1 til 10 at angive, hvor vigtigt det er for dem at leve i et land, der er demokratisk styret.

Resultaterne for de største religioner fremgår af Figur 20.

Figur 20

Hvor vigtigt er det for dig at leve i et demokrati?

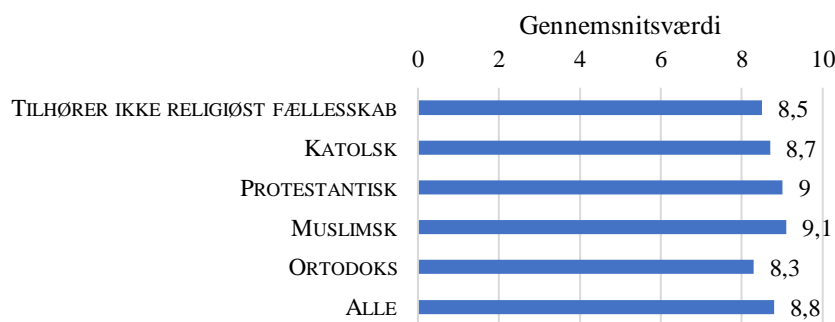
Kilde: Egne kørsler på Den Europæiske Værdiundersøgelse 2017.

Som det ses, er der ikke den store forskel på de religiøse grupper. Dog er der en tendens til, at de ortodokse kristne ikke lægger helt så meget vægt på demokrati som andre.

I undersøgelsen er borgerne også blevet spurgt om, hvor vigtigt for demokratiet, de mener, frie valg er. Svarene fremgår af Figur 21.

Figur 21

Hvor vigtigt er frie valg?

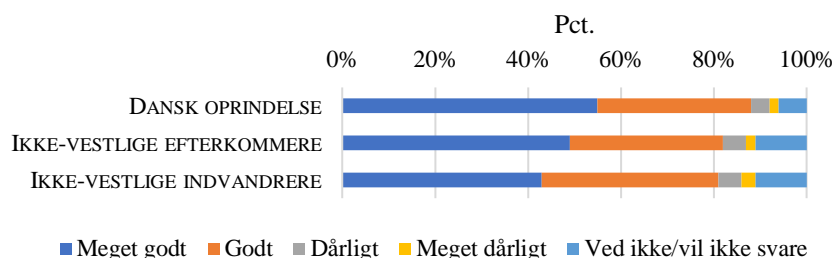
Kilde: Egne kørsler på Den Europæiske Værdiundersøgelse 2017.

Resultaterne i de to figurer, peger ikke i retning af, at de europæiske muslimer skulle have et mindre demokratisk sindelag end andre borgere.

I Medborgerskabsundersøgelsen fra 2019, er mennesker fra forskellige etniske grupper blevet spurgt, hvor godt de synes om det repræsentative demokrati. Svarene fremgår af Figur 22.

Figur 22

Hvor godt synes du om, at borgerne vælger politikere, der repræsenterer dem og tager beslutninger på deres vegne?

Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerskabsundersøgelse 2019

6 pct. af de svarpersoner, der har dansk oprindelse, synes dårligt eller meget dårligt om princippet om, at borgerne vælger politikere, der tager beslutninger på deres vegne. For de ikke-vestlige indvandrere er tallet 8 pct., mens det for efterkommerne er 7 pct. Der er således ikke den store forskel.⁵⁰

Det hører dog med til billedet, at 20 pct. af indvandrerne og 32 pct. af efterkommerne synes godt eller meget godt om et styre, hvor landet har en stærk leder, der ikke behøver at bekymre sig om folketing og valg. Inden man overfortolker dette resultat, bør man bemærke, at ikke mindre end 14 pct. af de etniske danskere ifølge Medborgerskabsundersøgelsen 2019 støtter tanken om en ”stærk mand” (eller stærk kvinde). Det svarer til mere end ½ million danskere.⁵¹ Svarene kan muligvis blot være udtryk for almindelig politikerlede i forhold til ”Christiansborg-kævl”. Men der kan også lægge en spire til nogle reelt ikke-demokratiske holdninger.

Spørgsmålet om ønsket om en stærk leder er også belyst i Den Danske Værdiundersøgelse fra 2019. Her ser man lignende resultater. Her svarer 4 pct. af de voksne danskere, at de synes ”meget godt” om ideen med en stærk leder, der ikke behøver at bekymre sig om Folketinget, mens 14 pct. synes ”godt” om ideen. Altså 18 pct. i alt.

4.3. Sharia

Mange, især borgerlige, politikere tegner et skrækbillede af sharia. Nye Borgerliges Pernille Vermund skriver fx på partiets hjemmeside:

”Islam er grundlæggende i opposition til demokratiet og til frihedsrettighederne. Med et stigende antal danske statsborgere, som bekender sig til islam, stiger presset for, at samfundet skal indrettes på islams betingelser i stedet for frihedens og demokratiets.

Det vil forandre Danmark fra et land baseret på en kulturkristen tolerant tradition, hvor religion hovedsageligt er en privat sag, til et samfund i evig konflikt med en religion som islam, der både er en ideologi og en religion.

⁵⁰ Omend der er lidt flere indvandrere/efterkommerne, der svarer ”ved ikke”.

⁵¹ 31 pct. af de etniske danskere svarer desuden, at de synes godt/meget godt om et princip, hvor det er eksperterne, ikke regeringen, der træffer beslutninger efter, hvad de mener er bedst for landet. For indvandrerne er det 39 pct. og for efterkommerne 45 pct.

Muslimer vil presse på for, at vores love og levevis skal give plads til islam, at sharialoven skal sidestilles med de verdslige love, at samfundet skal give særstilling og særbehandling til religiøse muslimer og anerkende islamiske værdier som en del af det danske. Men islamiske værdier er ikke danske værdier, og islam skal aldrig have indflydelse i samfundet.

Sharia må aldrig stå over frihedsrettighederne.

Vores erfaring fortæller os desuden, at indvandrere fra muslimske lande – og i højere grad deres børn – bliver kriminelle, deltager i bandeoptøjer, i større antal lever af offentlig forsørgelse og i et uhyggeligt omfang søger længere og længere ind i islam.”

Erhvervsmanden Asger Aamund skriver i Berlingske Tidende under overskriften ”Demokrati og islam er som ild og vand”:⁵²

”Man kan [...] ikke være en god muslim og en god demokrat på samme tid. Demokrati forudsætter ligeværd mellem folk, men i islam er en vantro [...] en mindreværdig person, ligesom selv muslimske kvinder anses for laverestående væsener end en mandlig muslim. Under sharia er der ingen religionsfrihed, ingen ytringsfrihed ...”

Dette dystre billede af sharia har dog ikke dækning hos religionsforskere.

Begrebet ”sharia” kan ifølge forskerne have så mange betydninger, at det er vanskeligt at konkludere ret meget, hvis man blot spørger folk om deres holdning til ”sharia”. Nogle vil opfatte accept af sharia som accept af, at utro kvinder stenes, og tyve får afhugget hånden, sådan som det faktisk sker i enkelte lande med overvejende muslimsk befolkning. For andre har ”sharia” mere karakter af en moralsk rettesnor.

I en artikel i tidsskriftet Akademia 2018 har Jakob Skovgaard-Petersen, der er professor i arabiske og islamiske studier ved Københavns Universitet, søgt at forklare, hvad sharia egentlig er. Der er store forskelle i opfattelsen af sharia indenfor den muslimske verden. Han skriver desuden:

”Hovedparten af de vesteuropæiske muslimer er ikke tiltrukket af islamismen; de er heller ikke regulære moské-gængere, og de har med tiden indoptaget mange europæiske normer. Alligevel vil ordet sharia også for mange af dem være et positivt ord, der er forbundet med ritualer, traditioner og familie, samt moralsk, hensynsfuld og anstændig livsførelse.”

Det bør man have i baghovedet, hvis man vil forstå de undersøgelser, der er foretaget om holdningen til sharia. Det gælder både de undersøgelser, der er gennemført af, om folk synes, det bør være forbudt at argumentere for indførelse af sharia, og de undersøgelser, der er gennemført af, om man faktisk bør have sharia-lovgivning i Danmark eller lovgivning, der bygger på Koranen.

I en undersøgelse for Jyllands-Posten fra 2015 spurgte analyseinstituttet Wilke et antal danske muslimer, hvad der efter deres mening skulle være fundamentet for lovgivning i Danmark.

- 54 pct. svarede grundloven
- 11 pct. svarede Koranen
- 27 pct. svarede en blanding af grundloven og Koranen.
- Resten svarede ”ved ikke” eller ”andet”.

I Berlingske Tidendes gengivelse af disse resultater lød overskriften: ”Danske muslimer: Koranen skal definere dansk lov” – med underrubrikken ”Næsten fire ud af ti danske muslimer mener, at dansk lovgivning skal stå på fundamentet af Koranen”.

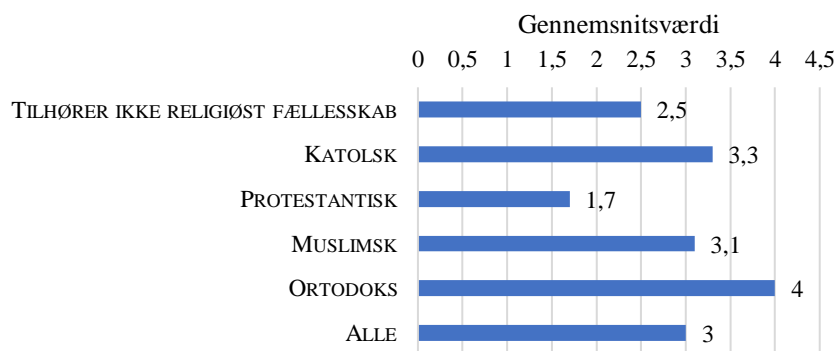
⁵² 4. juli 2019.

Men det er formentlig begrænset, hvad man kan udlede af sådanne svar i forhold til *konkret* lovgivning.

I Den Europæiske Værdiundersøgelse fra 2017 er svarpersonerne blevet spurgt, hvor vigtigt for demokratiet det er, at det i sidste ende er religiøse autoriteter, der fortolker loven. Her betyder et 1-tal, at det slet ikke er vigtigt, mens et 10-tal betyder, at det er meget vigtigt. Gennemsnitsværdierne for folk med forskellig religiøs baggrund fremgår af Figur 23.

Figur 23

Hvor vigtigt for demokratiet er det, at lovgivningen bliver fortolket af religiøse ledere?

Kilde: Egne kørsler på Den Europæiske Værdiundersøgelse 2017.

Besvarelsene tyder ikke på, at de europæiske muslimer generelt længes efter en tilstand, hvor imamerne sidder på retssystemet.

4.4. Radikalisering

Mange opfatter de muslimske miljøer i Danmark som arnested for radikalisering og terrorisme. Der findes da også grupperinger blandt de etniske minoriteter, som ikke går ind for demokrati. Bedst kendt er Hizb ut-Tahrir, som går ind for et kalifat og et system, hvor udgangspunktet for lovgivningen er en streng fortolkning af sharia.⁵³ Det er desuden klart, at islamistiske terrororganisationer som Islamisk Stat og al-Qaeda bekæmper de vestlige, demokratiske styreformere. Hvor mange tilhængere eller sympatisører, de måtte have i Danmark, ved man af gode grunde ikke.

I Danmark er arbejdet med forebyggelse af ekstremisme og radikalisering lagt under Styrelsen for International Rekruttering og Integration (SIRI). Det gælder ikke alene islamistisk ekstremisme, men også højreradikal ekstremisme (fx neonazistiske grupper) og venstreradikalisme. Langt størsteparten af den praktiske indsats drejer sig om forebyggelse af islamistisk ekstremisme, som beskrives således på styrelsens hjemmeside:

⁵³ Det skal bemærkes, at dansk Hizb ut-Tahrir understreger, at man ikke går ind for diktatur, idet kaliffen skal vælges af folket. Man går heller ikke ind for vold eller for et kalifat i Danmark. I Danmark ser organisationen det mere som sin opgave at værne om det muslimske mindretal. Endelig understreger man, at dansk Hizb ut-Tahrir går ind for fuld ligestilling mellem kønnene.

”Opfattelsen af uretfærdighed og undertrykkelse af muslimer i en global såvel som i en dansk sammenhæng er et gennemgående tema i den ekstreme islamisme. Krige og voldelige konflikter rundt om i verden væves sammen med konflikter og problematikker i Danmark til et sammenhængende billede af et generelt modsætningsforhold mellem ”rigtige” muslimer og såvel ikke-muslimer som andre muslimer, hvor ”rigtige” muslimer er alle andre overlegne, men aktuelt gøres til ofre.

Dette italesættes som resultatet af den stående verdensorden præget af menneskeskabte regler og systemer, såsom liberalt demokrati, kapitalisme og multikulturalisme, der ses som gennemsyrede af dobbeltmoral og befordrende for udnyttelse, magtmisbrug og diktatorer.

Kritikken rettes også imod det, der betragtes som amoralsk adfærd, herunder seksuel promiskuitet, opløsningen af traditionelle familieformer, dekadence og homoseksualitet. Som alternativ hertil ses den islamiske stat, eller Kalifatet, som det ultimativt retfærdige og gode samfund.

Der er med andre ord tale om en skarp kritik af den eksisterende verdensorden og et ønske om en revolutionerende ændring”.

Styrelsen understreger imidlertid, at der indenfor islamismen er vidt forskellige opfattelse bl.a. af:

- hvad et kalifat skal gå ud på
- om et kalifat skal udbredes til hele verden
- vold som middel.

Rambøll har gennemført en meget omfattende undersøgelse af, hvad der findes af tilgængelig viden om radikaliserings og af, hvordan den forebygges.⁵⁴

Også her betones, at det ydre pres/diskrimination er en betydende faktor i forhold til udvikling af ekstremisme:

”Det fremgår blandt andet, at individers oplevelse af et ydre samfundspres rettet mod bestemte grupper eller politiske/religiøse formål kan udgøre en betydende faktor.”

Der refereres desuden til undersøgelser, der peger på, at:

”... rekruttering til ekstreme islamistiske netværk kan ske fra miljøer præget af høj grad af social udsathed, såsom fængsler eller områder med store andele af marginaliserede befolkningsgrupper”.

Den viden, man har på området, peger således i retning af, at det kan øge faren for radikaliserings, hvis politikerne laver særlove og særlige indgreb mod de etniske minoriteter – eller taler om dem på en nedværdigende måde.

Flere af de eksempler, der har været på islamistisk terrorisme i Europa, handler om unge mænd, der er kommet på kant med loven, men som i et fængsel har oplevet en form for vækkelse, hvor de har lagt deres hidtidige amoralske liv bag sig og i stedet ser sig som islamiske krigere.

Der er ikke meget, der tyder på, at appellen om at tilslutte sig en hellig krig har fat i ret mange af de europæiske muslimer. Det illustreres bl.a. af Den Europæiske Værdiundersøgelse 2017.

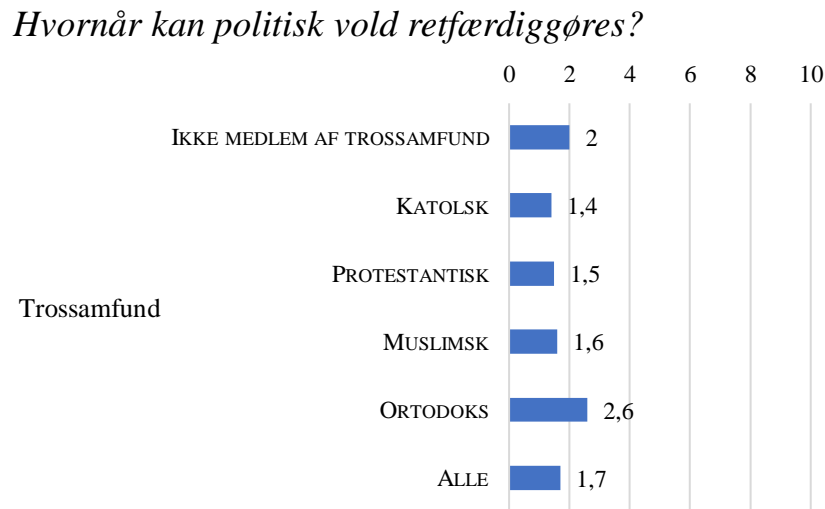
Her er svarpersonerne bl.a. blevet spurgt om deres holdning til politisk vold med følgende spørgsmål: ”På en skala fra 1 til 10, hvor 1 er aldrig og 10 er altid, hvornår kan politisk vold

⁵⁴ ”Videnssynthese. Kortlægning af viden om ekstremisme og om forebyggelse af ekstremisme”.

retfærdiggøres?” Værdien 0 står for, at det aldrig kan retfærdiggøres, mens 10 står for, at det altid kan retfærdiggøres.

Svarene fremgår af Figur 24.

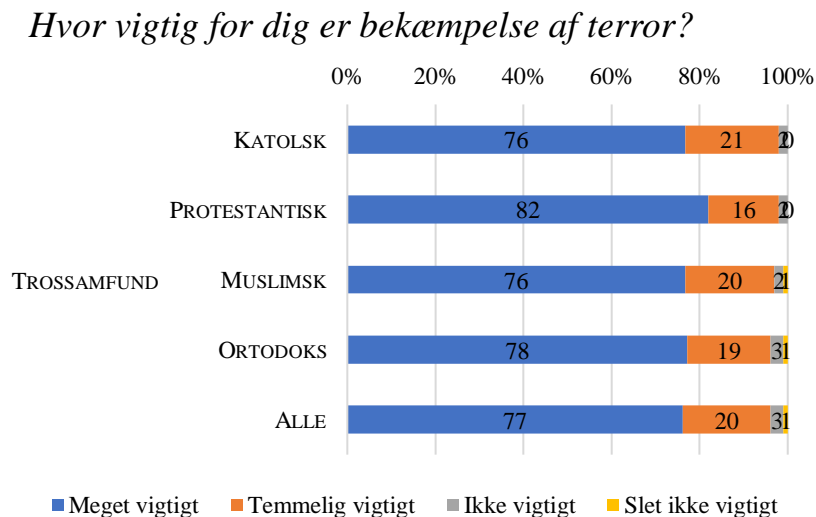
Figur 24

Kilde: Egne kørsler på Den Europæiske Værdiundersøgelse 2017

Figur 25 viser tilsvarende, hvordan svarpersoner fra de forskellige religiøse grupperinger ser på terrorbekæmpelse.

Figur 25

Kilde: Egne kørsler på Den Europæiske Værdiundersøgelse 2017

Ingen af figurene tyder på, at muslimer i særlig grad skulle gå ind for politisk vold og terror.

5. Truer indvandrerne ytringsfriheden?

I dette kapitel: Ytringsfrihed er af afgørende betydning for demokratiet. De undersøgelser, der er gennemført, tyder på, at ikke-vestlige indvandrere slutter lige så meget op om ytringsfrihed i bred forstand som etniske danskere.

Men i den offentlige debat har der fra indvandrerkritisk hold været en tilbøjelighed til at lægge vægt på, at ytringsfrihed også indebærer, at man må håne andre, afbrænde koraner osv. Her viser undersøgelserne, at mennesker med oprindelse i muslimske lande er mindre tilbøjelige end andre til at slutte op om retten til at fornærme og håne andre.

Omvendt mener hver fjerde danske ikke, at indvandrerne skal have lov at ytre sig kritisk om danskerne.

Det er et tilbagevendende tema i indvandrerdebatten, at vi må beskytte os mod de indskrænkninger af ytringsfriheden, som især muslimerne ønsker. Der henvises gang på gang til Muhammedtegningerne. Bør de fx være obligatorisk stof i skolerne, så de unge kan diskutere, hvad vi i Danmark forstår ved ytringsfrihed?

Der henvises desuden til det franske satiremagasin Charlie Hebdo, der blev udsat for et terrorangreb i 2015, hvor 12 mennesker blev dræbt – bl.a. fordi avisen havde gengivet de danske Muhammedtegninger.

Endelig henvises til de uroligheder, der er opstået i forbindelse med Rasmus Paludans koran-afbrændinger. De voldelige reaktioner betragtes af nogle som tegn på, at man ikke vil respektere Paludans ytringsfrihed.

5.1. Begrebet ytringsfrihed

Noget, der ligner total ytringsfrihed, har man vistnok kun haft i ét land én gang i historien. Det var såmænd i Danmark, hvor Struensee i 1770 udstedte sin trykkefrihedsforordning, der tillod, at man kunne trykke hvad som helst – også ærekrænkelser, udokumenterede beskyldninger og spot af andres religion. Efter at Struensee var blevet halshugget i 1772, røg også trykkefriheden. Censuren kom tilbage, men med grundloven i 1849 fik vi den formulering, vi har i dag (grundlovens § 77):

”Enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde påny indføres.”

Denne bestemmelse var helt central for grundlovens fædre, da de lagde rammerne for det danske demokrati. Grundtvig, der var medlem af den grundlovgivende forsamling, formulerede det med slagordet: *”Frihed for Loke såvel som for Thor”*. Meningerne skulle kunne brydes – også de meninger, vi normalt ikke kan lide.

Men grundlovsfædrene ønskede ikke, at man skulle sige hvad som helst. Der skal være en grænse, som lovgivningen og domstolene fastlægger. Man må ikke uden videre bagvaske andre.

Straffelovens § 267 siger således:

”Den, der fremsætter eller udbreder en udtalelse eller anden meddelelse eller foretager en handling, der er egnet til at krænke nogens ære, straffes for ærekrænkelse med bøde eller fængsel indtil 1 år ...”

Og § 266b fastslår:

”Den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.”

Det har givet anledning til diskussion, at politiet fx tillader afbrænding af Koranen, selv om man har denne bestemmelse. Mange spørger, om der fx er tale om beskyttelse af ytringsfrihed, når Rasmus Paludan gennemfører antimuslimske shows på Nørrebro Runddel.

Indtil 2017 havde man en bestemmelse i straffeloven, der mere direkte forbød forhånelser af andres tro, nemlig den såkaldte blasfemiparagraf.

Denne bestemmelse blev dog afskaffet på forslag fra Enhedslisten. Det skete efter, at man var nået til den konklusion, at man ikke kunne bruge blasfemiparagraffen i forhold til Muhammedtegningerne. Og når paragraffen ikke kunne bruges dér, var den efter manges mening alligevel ikke så meget værd.

Den totale ytringsfrihed er også begrænset på anden måde. Allerede i 1969 afskaffede man fx i Danmark forbuddet mod pornografi, men i 1980 genindførte man forbuddet mod børneporno.

Eksemplerne ovenfor viser, at spørgsmålet om ytringsfrihed ikke er et enten/eller. Det er mere et spørgsmål om, hvor grænsen for ytringsfrihed skal gå.

*

Den diskussion om ytringsfrihed, som præger medierne, har som regel ikke så meget at gøre med de begrænsninger, mange almindelige borgere oplever i dagligdagen. Det er velkendt, at mange frygter konsekvenserne, hvis de fx kritiserer deres arbejdsplads. De risikerer, at deres overordnede siger: - *Hvis du ikke kan lide lugten i bageriet, kan du jo bare ...*

For offentligt ansatte gælder, at de ifølge den forvaltningsretlige teori har ret til offentligt at komme med kritik, hvis de fx kan påvise, at de ikke har de ressourcer, der skal til for at kunne løse deres opgaver ordentligt. Men i praksis oplever mange, at de alligevel bliver betragtet som illoyale, hvis de er for åbenmundede.

Det vil man nu rette op på gennem lovgivning, der udtrykkeligt skal sikre offentligt ansattes ytringsfrihed.

Der er således mange problemer at tage fat på, hvis man virkelig ønsker større ytringsfrihed. Også problemer, som berører almindelige mennesker i deres hverdag.

Men diskussionen om ytringsfrihed i Danmark er i høj grad blevet domineret af spørgsmålet om kritik/forhånelser af Islam:

- Trykkefrihedsselskabet, som blev dannet i 2004, ser især islamismen som en trussel mod ytringsfriheden, men beskæftiger sig også med Kina m.v.
- Jyllands-Postens offentliggørelse af Muhammedtegningerne i 2005 havde til hensigt at udfordre de grænser og den selvensur, som nogle kunstnere/skribenter angiveligt oplevede, der var i forhold til at kritisere/gøre grin med Islam.
- De senere år har Stram Kurs-politiker Rasmus Paludan rejst rundt i landet og i Sverige og brændt koraner af bl.a. i områder med mange indvandrere. Disse bevidste provokationer har ført til en omfattende politiindsats, fordi man vil beskytte Rasmus Paludans ytringsfrihed.

Professor Eva Smith formulerer det således i sin bog ”Jeg håber jeg har gjort en forskel” (2020):

”Ytringsfrihed er en ret, som vi i sin tid fik, for at vi frit kunne kritisere magthaverne. Det var tanken. Ytringsfrihed er ikke en håneret. Det er, som om det siden Muhammedtegningerne er blevet til, at jo mere du kan håne folk, jo mere forsvarer du ytringsfriheden. Det er en helt gal udvikling, som intet har med ytringsfrihed at gøre.”

5.2. Politiske udmeldinger

Omvendt skrev Socialdemokratiets daværende udlændingeordfører Rasmus Stoklund på Facebook 16. april 2022:

”Uanset hvad man måtte mene om Paludans demonstration, så er det ikke ham, der er ansvarlig for angrebene på politi og brandvæsen i Sverige.

Hvis de indvandrere, der er fornærmede over Paludans underlige aktiviteter, blot rystede på hovedet eller trak på skuldrene, så ville han ingen opmærksomhed få.

Men nu viser en stor gruppe utilpassede indvandrere, at de ikke forstår spillereglerne i et demokrati, når de angriber og skader brandvæsen og politi, som mister kontrollen.

Ytringsfriheden er værdiløs, hvis man kun må sige ting, som alle er enige om. For eksempel at hindbærsmager smager godt eller at $2 + 2 = 4$.

Det er trist, at det er kommet så vidt i Sverige ... Tilsvarende må aldrig ske i Danmark og derfor skal vi have indvandringen under kontrol.”

Det er karakteristisk, at da et bredt folketingsflertal i 2016 besluttede at nedsætte en Ytringsfrihedskommission, så skete det som led i en aftale om ”initiativer rettet mod religiøse forkyndere, som søger at undergrave danske love og værdier og understøtte parallelle retsopfattelser”. Aftalen blev indgået som reaktion på TV2s udsendelser om ”Moskeerne bag sløret” og udsendelser i Radio24syv, som angiveligt viste svindel med oplysningsmidler i muslimske miljøer. Det hedder i aftalen:

”Der findes religiøse forkyndere i Danmark, som misbruger det danske samfunds frihedsrettigheder til at prædike had og forsøge at undergrave grundelementerne i det samfund, som de burde være en del af. Religiøse forkyndere m.v. har en særlig autoritet i deres menigheder. Derfor er det problematisk, hvis de gennem deres adfærd modarbejder og undergraver danske love og værdier”.

Aftalen betød bl.a., at tilsynet skærpedes med muslimske friskoler og folkeoplysning, og at man skulle indskrænke mulighederne for indrejse for ”hadprædikanter”. Desuden nedsatte man en ytringsfrihedskommission.

5.3. Undersøgelser og tal

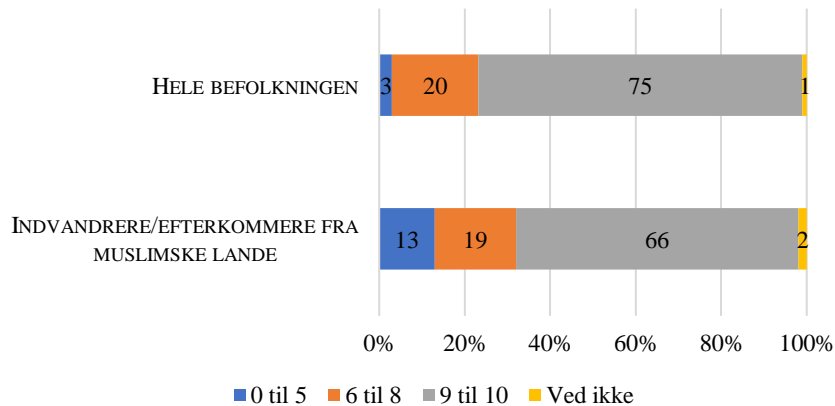
Den undersøgelse af ”Ytringsfrihed i Danmark”⁵⁵, som kommissionen iværksatte, har særligt fokus på emner som indvandrernes holdninger til ytringsfrihed og til kritik af Islam. Man har dog også spurgt om andre aktuelle spørgsmål, fx oplevelser og holdninger til offentligt og privat ansattes ytringsfrihed og brug af sociale medier. Men det, man går mest dybt med, er det med at kritisere Islam.

⁵⁵ Justitsministeriets forskningskontor. 2020

Når det gælder den overordnede holdning til ytringsfrihed, har man spurgt om en række værdiers vigtighed for det danske samfund – herunder ytringsfrihed. Resultatet fremgår af Figur 26.

Figur 26

Hvor vigtig er ytringsfrihed på en skala fra 0 til 10?

Kilde: Baggrundstabeller til Ytringsfrihedsundersøgelsen. Justitsministeriets forskningskontor 2020.

I Justitsministeriets undersøgelse omfatter ”borgere fra muslimske lande” folk fra følgende oprindelseslande: Tyrkiet, Pakistan, Libanon og Somalia. Figuren viser, at der overvejende er enighed om, at ytringsfrihed er vigtig. Der er dog en tendens til, at *lidt* flere svarpersoner fra ”muslimske lande” end fra den øvrige befolkning ikke finder det så vigtigt. Men forskellen kan næppe kaldes alarmerende.

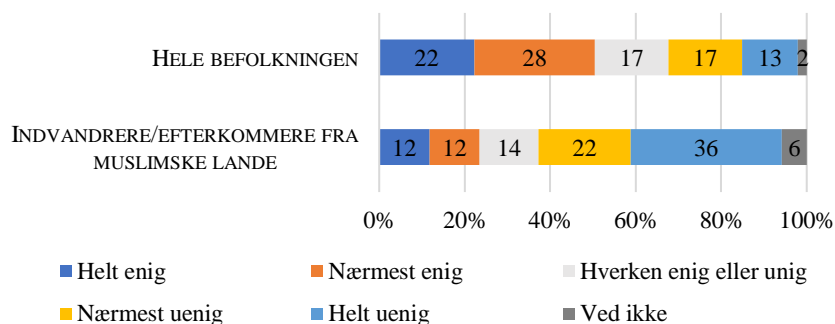
Undersøgelsen har spurgt, om forskellige konkrete ytringer bør være ulovlige. Fx mener 70 pct. at det bør være ulovligt at skrive følgende på Facebook: ”*Negre er lige så dumme som aber*”⁵⁶. Blandt indvandrere er det 67 pct., dvs. næsten det samme. De færreste vil formentlig mene, at der hermed lægges op til en alvorlig indskrænkning af ytringsfriheden.

Der, hvor man finder en forskel, er hvor det gælder spørgsmålet, om man skal have frihed til at krænke eller såre andre mennesker. Det fremgår af Figur 27 og 28.

⁵⁶ For god ordens skyld: Formuleringen er Justitsministeriets.

Figur 27

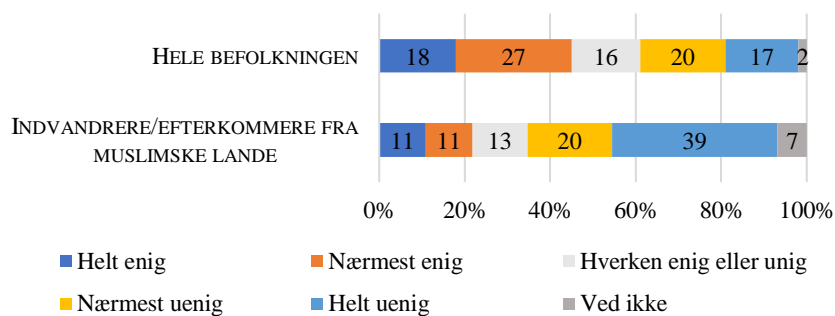
"Almindelige mennesker skal kunne udtale sig, også selv om det kan krænke eller såre andre mennesker"

Kilde: Baggrundstabeller til Ytringsfrihedsundersøgelsen. Justitsministeriets forskningskontor 2020.

Figur 28

"Medierne skal kunne bringe indhold, også selv om det kan krænke eller såre andre mennesker"

Kilde: Baggrundstabeller til Ytringsfrihedsundersøgelsen. Justitsministeriets forskningskontor 2020.

Det ses, at et flertal blandt folk fra de ”muslimske lande” ikke synes, man skal have lov til at krænke eller såre andre mennesker. Ser man på hele befolkningen, er det ca. 1/3, der har denne holdning.

Det er nærliggende at antage, at denne forskel bl.a. kan hænge sammen med, at mange i de etniske minoriteter oplever, at de er mere udsat for krænkende og sårende bemærkninger end andre.

Og man skal desuden være opmærksom på, at svarene i undersøgelsen blev indsamlet netop i en periode, hvor bl.a. Rasmus Paludan skabte stor opmærksomhed med sine antimuslimske shows.

Når det gælder spørgsmålet, om det skal være lovligt at kritisere Islam, er det i undersøgelsen belyst på en måde, der i høj grad kan diskuteres. Man spørger således ikke direkte, om det bør være ulovligt at kritisere islam.

I stedet har man gjort som følger:

Svarpersonerne er inddelt i en kontrolgruppe og en eksperimentalgruppe.

Kontrolgruppen er blevet spurgt, hvor mange af følgende handlinger der bør være ulovlige:

- At stjæle
- At køre bil, når man har drukket én enkelt genstand, fx én øl
- At sælge slik
- At opføre vindmøller på land.

Eksperimentalgruppen er blevet spurgt, hvor mange af følgende handlinger der bør være ulovlige:

- At stjæle
- At køre bil, når man har drukket én enkelt genstand, fx én øl
- At sælge slik
- At opføre vindmøller på land
- At kritisere islam.

Hvis man nu ser på svarpersoner med etnisk baggrund i de fire muslimske lande” i kontrolgruppen, vil de i gennemsnit have 1,7 handlinger forbudt.

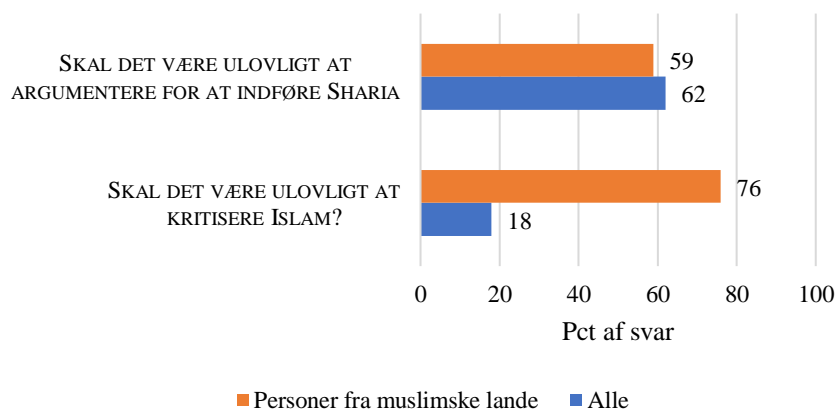
Svarpersoner i eksperimentalgruppen fra de ”muslimske lande” vil derimod have 2,46 af de nævnte handlinger forbudt.

Man konkluderer herefter, at denne forskel kan henføres til, at svarpersoner i eksperimentalgruppen vil have gjort kritik af islam ulovlig.

På tilsvarende måde har man lavet en eksperimentalgruppe 2, hvor spørgsmålet, om det skal være ulovligt at kritisere islam, er byttet ud med spørgsmålet, om det skal være ulovligt at argumentere for indførelse af sharia-lov i Danmark. Resultaterne fremgår af Figur 29.

Figur 29

*Hvad bør være ulovligt - i følge
ytringsfrihedsundersøgelsen*

Kilde: Ytringsfrihedskommissionen. Justitsministeriet 2020.

Figuren viser tydeligt, at den overvejende del af svarpersoner med baggrund i de ”muslimske lande” vil have det forbudt at kritisere Islam. I hele befolkningen er det kun knap hver femte. Derimod er der – måske lidt overraskende – stort set samme holdning, når det gælder spørgsmålet, om det skal være tilladt at argumentere for sharia. Her er der flertal – også blandt folk fra ”muslimske lande”.

Metoden er dog mildest talt usikker.⁵⁷ Man forsøger formentlig at komme lidt bag om folks holdninger end man kommer, hvis man bare spørger direkte. Men metoden giver ikke et anvendeligt svar på, hvad det evt. er, folk vil have forbudt. Er det koranafbrændinger? Eller vil man også forbyde, at der sås tvivl om indholdet i Koranens lære?

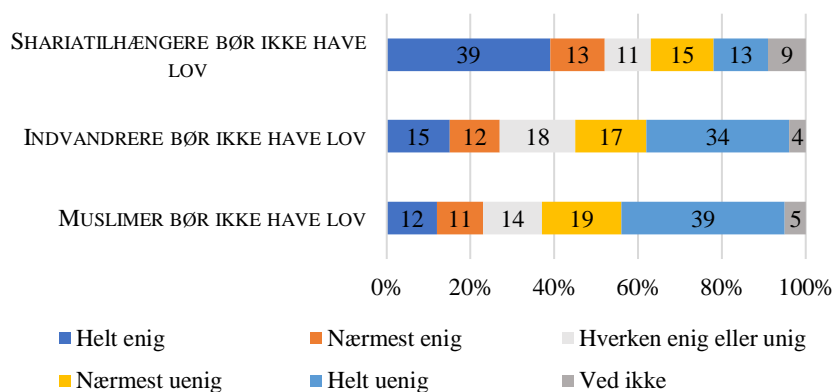
Igen bør man her huske på, at svarene blev indhentet netop i den periode, hvor der var stor opmærksomhed omkring Paludans koran-shows.

I Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerskabsundersøgelse fra 2019 er der 48 pct. af efterkommerne fra ikke-vestlige lande og 41 pct. af indvandrere, der mener, der bør være forbudt at kritisere religion. Blandt etniske danskere er det 19 pct. Men også her kunne man ønske en nærmere undersøgelse af, hvad det egentlig er, man vil have forbudt.

Det hører med til billedet af befolkningens holdning til ytringsfrihed, at en del af svarpersonerne ikke mener, at alle skal kunne ytre sig kritisk om alting. Det fremgår af Figur 30.

Figur 30

"Hvem bør ikke have lov at ytre sig kritisk om danskerne i den offentlige debat"

Kilde: Ytringsfrihedskommissionen. Justitsministeriet 2020.

Det ses, at omkring hver fjerde dansker ikke synes, at indvandrere skal have lov at ytre sig kritisk om danskerne. Og et flertal vil ikke have kritik fra sharia-tilhængere⁵⁸.

5.4. Diskussion

Har man en kritisk tilgang til disse forskellige undersøgelser, må det fremhæves som en alvorlig mangel, at man øjensynlig ikke har gjort meget ud af at undersøge, hvad der nærmere ligger bag de svar, folk giver, når de præsenteres for forskellige svarmuligheder. Tallene peger i retning af, at de etniske minoriteter – også de muslimske – helt overvejende går ind for ytringsfrihed, men at der er mange mennesker i disse grupper, der synes, der burde være mulighed for at gribe ind overfor fx Rasmus Paludan eller over for Muhammedtegningerne.

⁵⁷ For at efterprøve metoden har man også spurgt nogle folk direkte, om de synes, det skal være forbudt at kritisere Islam. På det direkte spørgsmål er der 28 pct. af alle, der synes, det burde være forbudt, selv om den anvendte metode peger i retning af 18 pct. Undersøgelsen dokumenterer således selv, at resultatet må tages med store forbehold.

⁵⁸ Men igen: Det er uklart hvad svarpersonerne forestiller sig, hvis de spørges om "Sharia-tilhængere".

Man kan mene, at det er et afgørende kriterium for ytringsfrihed, at man synes, at fx Rasmus Paludan bør kunne brænde Koranen af. Men mener man ikke dét, kan undersøgelserne næppe tages til indtægt for, at indvandre/muslimer generelt vil indskrænke vores muligheder for at ytre os og kritisere hinanden.

Den unuancerede opfattelse af indvandrernes holdning til ytringsfrihed kommer til udtryk i partiet Venstres program for indvandrere ("Flere indvandrere og flygtninge skal bidrage til fællesskabet").

Det hedder her, at udfordringen i forhold til indvandrerne ikke kun er økonomisk:

"Når så mange står uden for fællesskabet, ved vi, at der bliver skabt parallelsamfund bygget på værdier, der ligger meget fjernt fra de danske. Det gælder bl.a. ift. Ligestilling mellem kønnene og opbakningen til vores demokrati og ytringsfrihed."

Og som eneste dokumentation herfor henvises til resultatet fra Justitsministeriets undersøgelse, hvorefter 76 pct. af indvandrere og efterkommere fra muslimske lande – som nævnt oven for – mener, det bør være ulovligt at kritisere islam.

Når dette tal på den måde står alene (altså de 76 pct. der angiveligt vil have forbud mod kritik af islam), leder det tankerne hen imod forestillinger om en etnisk minoritet, som drømmer om et muslimsk kalifat. Men det er der slet ikke belæg for. Tværtimod mener et flertal af mennesker med baggrund i "muslimske lande" i undersøgelsen, ligesom et flertal af befolkningen i øvrigt, at det direkte skal være forbudt at argumentere for indførelse af sharia-lovgivning i Danmark. Men også her kunne man ønske en nærmere analyse af, hvad det egentlig er, folk vil have forbud mod.

6. Truer indvandringen religionsfriheden?

I dette kapitel: Langt de fleste borgere med ikke-vestlig oprindelse mener, at folk i Danmark skal have frihed til selv at vælge religion.

Truslen mod religionsfrihed kommer snarere fra en anden kant, idet hver fjerde dansker giver udtryk for, at det skal være forbudt at ”praktisere Islam” i Danmark. Lige så mange ønsker muslimske indvandrere sendt ud af landet. Det er dog usikkert, hvad disse svar nærmere dækker over.

Går man tilbage i historien, er der talrige eksempler på, at man i samfund styret af muslimer har været mere tolerante overfor fx kristne og jøder, end man i kristne lande har været overfor andre religioner. Historikerne fremhæver især det mauriske styre i Andalusien, hvor to kulturer – den muslimske og den jødiske – på én gang opnåede deres absolutte blomstring, indtil de kristne erobrede Granada i 1492. Så var det slut med tolerancen.

Men det er klart, at der i de senere år har været uhyggelige eksempler på yderligtgående islamistiske grupper, som har bekæmpet andre religioner med vold. Det gælder bl.a. Taleban og Islamisk Stat. Dette har understøttet frygten i flere vestlige lande for, at islam ville sætte sig på samfundet og undertrykke andre.

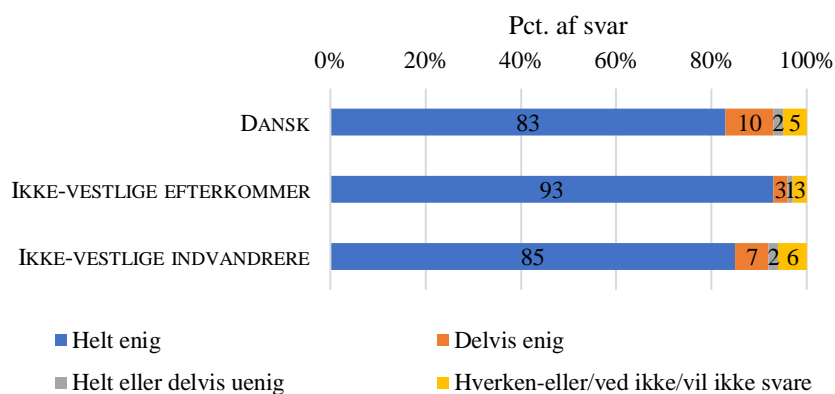
I TV 2's serie ”Muslimerne bag sløret” blev skjulte optagelser af udtalelser fra en imam i Aarhus fx taget til indtægt for, at danske muslimer ønskede at underlægge sig vores samfund.⁵⁹

6.1. Hvad siger undersøgelserne?

I Medborgerskabsundersøgelsen 2019 er der spurgt direkte om holdningen til religionsfrihed. Svarene fremgår af Figur 31.

Figur 31

”Det er vigtigt, at alle mennesker i Danmark har mulighed for frit at vælge religion”

Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerskabsundersøgelse 2019

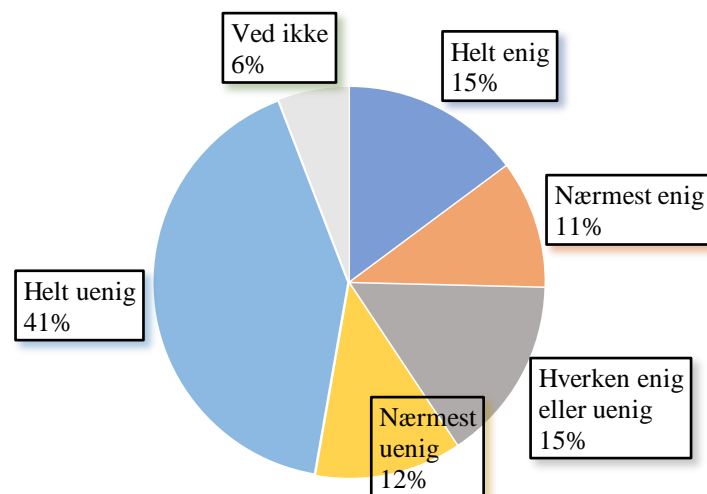
⁵⁹ Men TV 2's gengivelse byggede efter alt at dømme på en fejlagtig oversættelse. Imamen sagde, at islam var ved at ”åbne” en række lande. Det blev oversat til, at man var ved at erobre disse lande. Det arabiske ord kan ganske vist både betyde åbne og erobre, men i den givne sammenhæng mener kritikerne, at man mente ”åbne”.

Det er bemærkelsesværdigt, at tilslutningen til princippet om religionsfrihed faktisk er lidt større blandt ikke-vestlige efterkommere end blandt personer med dansk-etnisk oprindelse, hvor 12 pct. kun er delvis enige eller er uenige i princippet om religionsfrihed.

Det kan muligvis hænge sammen med, at hver fjerde dansker ifølge Valgundersøgelsen 2019 faktisk helst ser forbud mod at praktisere islam. Det fremgår af Figur 32 og 33.

Figur 32

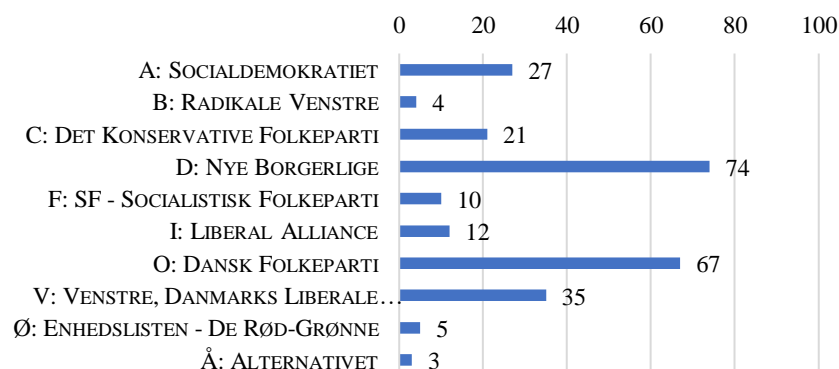
Hvor mange er enige i, at det bør være forbudt at praktisere Islam?

Kilde: Egne kørsler på Valgundersøgelsen 2019

Figur 33

Hvor mange pct. af partiernes vælgere er helt enige eller enige i, at det skal være forbudt at praktisere Islam?

Kilde: Egne kørsler på Valgundersøgelsen 2019.

Man kunne have ønsket, at de forskere, der står bag undersøgelsen, nærmere havde kortlagt, hvad folk mener, hvis de vil have forbud mod at ”praktisere islam”. Uden en sådan nærmere undersøgelse rejser resultatet flere spørgsmål, end det besvarer.

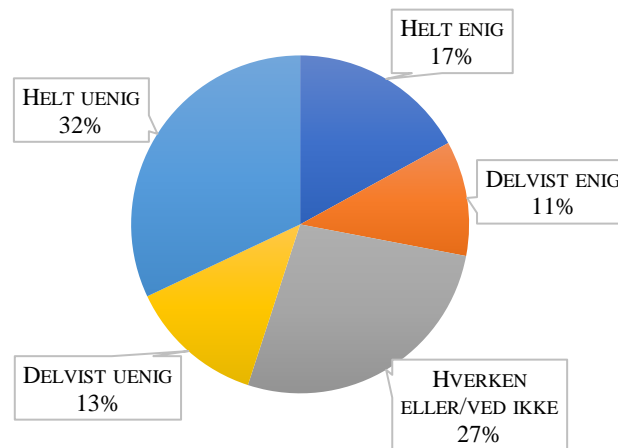
Kun få ønsker formentlig at afskaffe grundlovens § 67, som siger:

”Borgerne har ret til at forene sig i samfund for at dyrke Gud på den måde, der stemmer med deres overbevisning, dog at intet læres eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden.”

Men at der er stor modvilje mod Islam, fremgår af en undersøgelse, YouGov har gennemført for Mandag Morgen. Figur 34 viser, hvor mange der mener, at muslimske indvandrere bør sendes ud af landet.

Figur 34

Hvor mange er enige i, at muslimske indvandrere bør sendes ud af landet?

Kilde: YouGov for Mandag Morgen, 2019

Figuren viser, at mere end hver fjerde dansker er enig i, at muslimske indvandrere bør sendes ud af landet.

Professor Jørgen Goul Andersen kommenterer resultatet således:

”Det er mildest talt temmelig skræmmende, uanset hvordan man tolker det. Udsimidning af muslimer strider jo mod religionsfriheden i grundloven. At så mange alligevel erklærer sig enige i holdninger, som vi normalt har betragtet som utilstedelige, tyder på et forfald i demokratiske værdier, som man næsten kun kan bebrejde den politiske elite. Den har måske sat en lavine i gang, som kan være svær at stoppe.”

Under alle omstændigheder peger tallene i retning af, at truslen mod religionsfriheden snarere kommer fra anti-muslimer end den kommer fra muslimer.

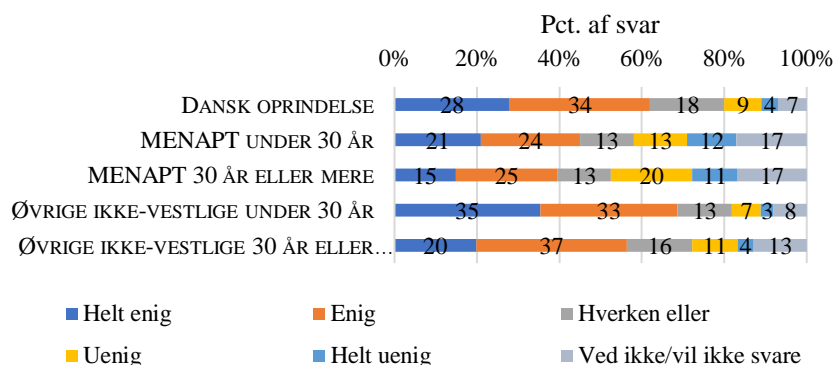
6.2. Religion og social kontrol

Selv om et religiøst fællesskab i og for sig er tolerant over for andre religioner, kan man godt tænke sig, at det har en stram intern kontrol med religiøse forskrifter.

Figur 35 viser, hvor mange, der finder det i orden, hvis deres datter gifter sig med én med en anden religiøs overbevisning ifølge Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerskabsundersøgelse.

Figur 35

Er du enig i, at det er i orden, hvis din datter gifter sig med én med en anden religiøs overbevisning?

Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerskabsundersøgelse 2021.

Figuren viser, at over halvdelen af de etnisk danske svarpersoner finder det i orden med ægteskaber på tværs af religion. Blandt folk fra MENAPT-landene er det knap halvdelen. Der er dog mange, der er i tvivl. Forskellen kan hænge sammen med, at folk fra lande med en overvejende muslimsk befolkning generelt er mere troende end etniske danskere. Undersøgelsen viser nemlig også, at 33 pct. af de etnisk danske regner sig som troende/meget troende. Blandt folk fra MENAPT-landene over 30 år er det 65 pct.⁶⁰

I undersøgelsen spørges der også, om det er i orden, hvis én *søn* gifter sig med én med en anden religiøs overbevisning. Det giver stort set samme resultater.

⁶⁰ 53 pct. for dem under 30 år.

7. Findes der racisme i Danmark?

I dette kapitel: Der er forskellig opfattelse af, hvorvidt racisme er et problem i Danmark.

Mange indvandrere og efterkommere oplever, at de udsættes for diskrimination eller nedværdigende bemærkninger. Det kan også være sværere for indvandrere at få job.

7.1. Hvad er racisme?

Det hører med til mange danskeres selvforståelse, at vi opfatter os som et land, hvor racisme stort set ikke findes, og hvor man ikke diskriminerer folk på grund af hudfarve eller herkomst.

Megafon gennemførte i 2020 en rundspørge, der viste, at 51 pct. af danskerne erklærede sig uenige eller overvejende uenige i, at racisme er et udbredt problem i Danmark. Omvendt var 32 pct. enige/overvejende enige i, at det er et problem. Det er især de yngre svarpersoner, der mener, der er et problem.

Der er ikke enighed om, hvordan ordet "racisme" skal forstås. I Danmark lærer vi tidligt at tage afstand fra nazismens lære om genetisk betingede raceforskelle, der gør den nordiske race til det naturlige herrefolk og stempler jøderne som en race præget af svig og nederdrægtighed. Stort set alle danskere tager også afstand fra den sydafrikanske apartheid-ideologi og fra Ku Klux Klan i USA.

Men er det "racisme", hvis man gør forskel på folk afhængigt af, hvilket land de kommer fra? Det mener mange, men ikke alle.

Som tidligere nævnt har straffeloven en bestemmelse, der siger:

"Den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år."

Derudover har vi en lov om forbud mod forskelsbehandling, der især sigter mod at bekæmpe forskelsbehandling på arbejdsmarkedet. Det hedder bl.a.:

"§ 1. Ved forskelsbehandling forstås i denne lov enhver direkte eller indirekte forskelsbehandling på grund af race, hudfarve, religion eller tro, politisk anskuelse, seksuel orientering, alder, handicap eller national, social eller etnisk oprindelse..."

Selv om loven indeholder gode principper, kritiseres den ofte for at være svag i praksis. Sager om overtrædelse skal således indbringes for Ligebehandlingsnævnet, og det er den person, der har oplevet at blive diskrimineret, der skal rejse sagen og stå for bevisførelsen. Og selv om hun/han får medhold, er der ofte tale om en beskeden godtgørelse og forholdsvis små bøder.

7.2. Politiske udmeldinger m.v.

Et markant eksempel på, hvordan ordet "racisme" kan bruges, er et interview, pave Frans har givet til den italienske radiostation RAI. I anledning af Ukraine-krisen sagde paven bl.a.:

”Flygtninge bliver delt op. Første klasse, anden klasse efter hudfarve, hvorvidt du kommer fra et udviklet land eller et ikke-udviklet land. Vi er racister. Og det er slemt!”⁶¹

At særlovgivningen om de ukrainske flygtninge er udtryk for racisme, afvises af bl.a. den socialdemokratiske ordfører Rasmus Stoklund. Han skriver:⁶²

”De mange udlændinge og folk fra politiske yderfløje, der de seneste dage har skrevet til mig, tager fejl, når de siger, at vi er inkonsistente racister, fordi vi vil hjælpe flygtninge fra Europa (ukrainere) i Europa, mens vi ikke ønsker at hjælpe flygtninge fra Mellemøsten (syrere) i Mellemøsten.

Vores synspunkt har hele tiden været, at folk skal hjælpes i deres nærområde. Det gælder syrere såvel som ukrainere, men hvor vi ikke er nærområde for førstnævnte, så er vi for sidstnævnte.”

Spørgsmålet om, hvad der kan kaldes racisme, kom også frem i Folketingets afslutningsdebat sommeren 2020.

Her sagde Enhedslistens Pernille Skipper bl.a.:

”- Racisme er virkelig, og vi bliver nødt til at se det i øjnene. Der er så mange steder i det her samfund, hvor man starter med oddsene imod sig, hvis man er brun”.

Det blev bl.a. modsagt af Pia Kjærsgaard fra Dansk Folkeparti.

”- At påstå, at der er racisme i Danmark, falder mig anstødeligt. Er der nogen, der overskrider en grænse? Ja. Men racisme? Nej”, sagde hun.

Pia Kjærsgaard tilføjede, at hun ikke mener, at det er racistisk, at det for eksempel er sværere for personer med arabisk-klingende navne at få et arbejde.

Det synspunkt deles bl.a. af Pernille Vermund fra Nye Borgerlige. Til Berlingske Tidende den. 6. marts 2020 siger hun:

”Jeg synes ikke, at man skal vælge god arbejdskraft fra på baggrund af et navn. Men jeg synes, det er i orden, at private virksomheder, der har dårlige erfaringer med folk, der har udenlandsk baggrund, fravælger at ansætte personer med udenlandsk klingende navne”

Den Europæiske Kommission mod Racisme og Intolerance (ECRI) der er stiftet af Europarådet, skriver i sin sjette rapport om Danmark (juni 2022) bl.a.:

”Angående hadefulde ytringer bemærker ECRI med beklagelse, at muslimer i Danmark, herunder gæstearbejdere og personer, der har fået asyl, i stigende grad, herunder af politikere fra forskellige politiske partier, fremstilles som en trussel mod danske værdier og kultur.”

Det hedder videre:

”ECRI anbefaler, at myndighederne indfører en national handlingsplan mod racisme, med særlig vægt på at forebygge antimuslimsk racisme og diskrimination. Handlingsplanen bør have en holistisk tilgang og omfatte handlinger inden for f.eks. områderne uddannelse, offentlig bevidsthed, fremme af modytringer og uddannelse af relevante fagfolk, såsom retshåndhævere og

⁶¹ I mediet The Levant's engelske oversættelse den 15. april 2022 lyder det: “The refugees are divided. First class, second class, by skin colour, whether you come from a developed country or a non-developed one. We are racists. And that's bad!”

⁶² Netavisen Pio 15. marts 2022.

lærere. Bestræbelser på at sikre en andel af personalet med muslimsk og anden minoritetsbaggrund i sådanne erhverv bør være blandt elementerne i denne handlingsplan.”

7.3. Tal og undersøgelser

Der er ingen tvivl om, at mange mennesker fra de etniske minoriteter oplever, at de diskrimineres eller udsættes for racistiske krænkelser.

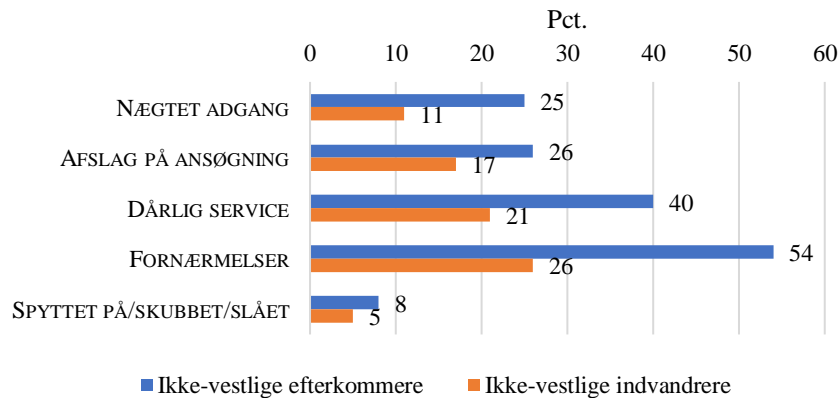
I Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerskabsundersøgelse 2020 har indvandrere/efterkommerne således fået følgende spørgsmål:

- Har du inden for det seneste år oplevet, at du pga. din etniske baggrund er blevet nægtet adgang til steder, hvor andre gerne måtte komme ind?
- Har du inden for det seneste år oplevet, at du pga. din etniske baggrund har fået afslag på en ansøgning f.eks. om job, banklån, bolig eller mobilabonnement?
- Har du inden for det seneste år pga. din etniske baggrund oplevet at få dårlig service eller betjening? (F.eks. i butikker, caféer, på hospitaler, hos læge, ved kommunen eller ved politiet)
- Har du inden for det seneste år oplevet, at du pga. din etniske baggrund er blevet udsat for fornærmende ord eller nedværdigende vittigheder?
- Har du inden for det seneste år oplevet, at du pga. din etniske baggrund er blevet spyttet på, skubbet til eller slået?

Besvarelsene fremgår af Figur 36.

Figur 36

Hvad oplever de etniske minoriteter at blive udsat for?

Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerskabsundersøgelse 2020.

Det ses, at der især er mange efterkommere, der oplever fornærmelser og dårlig service.

At denne forskelsbehandling faktisk forekommer, dokumenteres bla. af undersøgelser, der er lavet om forskelsbehandling på arbejdsmarkedet.

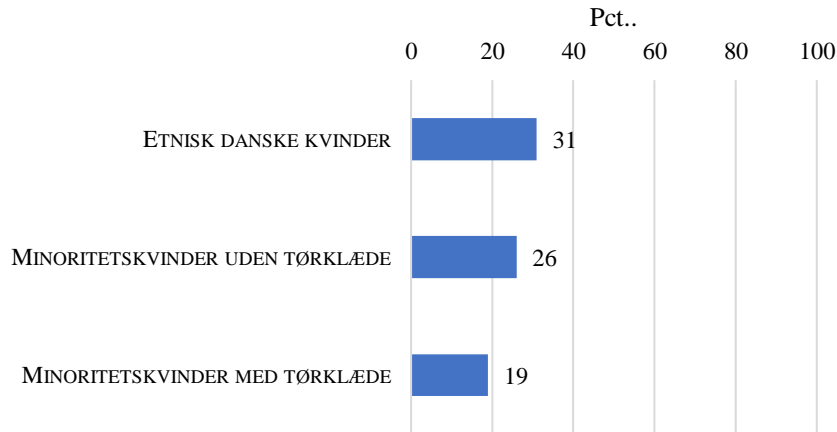
Institut for Statskundskab ved Københavns Universitet offentliggjorde i 2020 en undersøgelse, hvor man havde sendt fiktive ansøgninger til en række virksomheder inden for forskellige brancher. Ansøgningerne var indholdsmæssigt ens. Den eneste forskel var, at nogle ansøgninger havde en etnisk dansk kvinde som angivelig afsender, andre havde en kvinde fra de etniske minoriteter som

FINDES DER RACISME I DANMARK?

afsender – men uden tørklæde – og endelig havde nogle en tørklædeklædt etnisk minoritetskvinde som afsender. Resultatet fremgår af Figur 37.

Figur 37

Hvor mange kom til samtale?

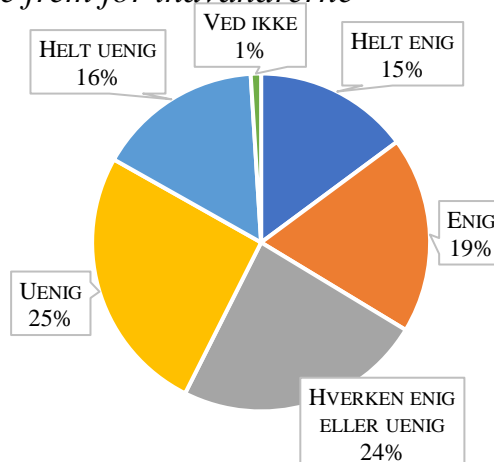
Kilde: Institut for Menneskerettigheders hjemmeside.

En kvinde med tørklæde skulle således sende 60 pct. flere ansøgninger end en kvinde uden tørklæde.

Ganske mange danskere finder denne forskelsbehandling i orden. I forbindelse med Den Danske Værdiundersøgelse 2017 har man således bedt svarpersonerne tage stilling til et udsagn om, at man bør prioritere etniske danskere, hvis der er mangel på jobs. Svarene fremgår af Figur 38.

Figur 38

"Hvis der er få jobs, bør man prioritere danskerne frem for indvandrere"

Kilde: Egne kørsler på Den Danske Værdiundersøgelse.

Det ses, at mere end en tredjedel finder det rigtigt at prioritere danskere frem for indvandrere. Ca. en fjerdedel er hverken enige eller uenige.

8. Er bestemte boligområder hjemsted for ”parallelsamfund”?

I dette kapitel: I den danske debat bliver ordene ”ghetto” og ”parallelsamfund” anvendt mere eller mindre i flæng om bestemte udsatte boligområder. Det betyder, at man lægger til grund, at der er en sammenhæng: Udsatte boligområder er hjemsted for en parallel kultur med egne normer og værdier. De undersøgelser, der er gennemført, dokumenterer dog ikke en sådan sammenhæng i videre omfang.

Halvdelen af indvandrerne – mod kun hver syvende dansker – bor i socialt boligbyggeri. Det skyldes antageligt, at de ofte ikke har råd til at købe et parcelhus. Man kan derfor ikke undgå, at nogle områder med socialt boligbyggeri har mange indvandrere og efterkommere.

Forestillingen om lovløse ghettoer er en fast bestanddel af nutidens mediebillede. Gennem film og serier fodres vi med især amerikanske skildringer af storbyens slumkvarterer med afroamerikanere og latinoer, hvor ordensmagten kæmper en stadig, men ofte forgæves, kamp mod bander og bagmænd. Vi ser, hvordan mafiaen hersker i de italienske kvarterer, tong’erne blandt kineserne og narkobander i Harlem.

Også i dansk presse og TV har man kunnet se talrige skildringer af især Mjølnerparken, Vollsmose og Gellerupparken, ofte med en forarget undertone. Et berygtet eksempel er TV 2’s reportager om ”Triple X”-banden på den københavnske vestegn. Efter at TV 2 havde berettet om bandens planer om at overtage hovedstadens kriminelle miljø, viste det sig, at det hele var fri fantasi. Nyhedernes daværende souschef Charlotte Meilhede måtte gå af, fordi hun ignorerede advarsler mod udsendelserne.

8.1. Nogle begreber

I den danske debat anvendes begreberne ”ghetto” og ”parallelsamfund”. Begge kan anvendes i mange forskellige betydninger.

Ordet ”ghetto” stammer oprindeligt fra Venedig. Byen ville i Middelalderen ikke have jøder til at bosætte sig, men gav dem i 1500 lov til at slå sig ned i et særligt område – ghettoen.

Senere blev ordet brugt om jødiske kvarterer rundt om i Europa. Den danske forfatter Jens Baggesen skildrer i sin bog ”Labyrinten” fra 1792 sine oplevelser fra den ghetto i Frankfurt, hvor jøderne blev tvunget til at leve i elendighed. Han er rystet over tyskernes behandling af jøderne:

”Hvor er det mueligt, raabte jeg, at skye, at spotte, at hade, at forfølge hinanden? Mennesker imod Mennesker? Nationer mod Nationer? Brødre mod Brødre? Venner imod Venner? Ubegribelige Splidagtighed mellem den samme Sols Straaler!”

Rundt om i Europa havde man den slags jødiske ghettoer. Senere blev ordet anvendt forskellige steder i verden især om bydele præget af afgrænsede etniske grupper. Men man kan også høre velhaverkvarterer omtalt som ”rigmandsghettoer”.

Indtil 2021 blev ordet ”ghetto” brugt om boligområder i Danmark, som var kendetegnet af en høj koncentration af etniske minoriteter og sociale udfordringer. Men i 2021 blev ordet erstattet med

”parallelsamfundsområder”. Angiveligt fordi dette udtryk skulle være mere præcist, hvilket det dog ikke er.

Et parallelsamfund er et samfund, der eksisterer side om side med det almindelige samfund, og som har sine egne normer og værdier. I sin ekstreme form har et parallelsamfund sin egen justits, fx sharia-domstole, hvis der er tale om et muslimsk parallelsamfund. Eller Logedirektoratet, hvis man ser på det parallelsamfund, den danske Frimurerorden udgør.

Christiania er et kendt dansk parallelsamfund, men ordet kan også anvendes meget bredt. Tidligere overrabbiner Bent Melchior er citeret for at sige: *”Enhver husmoderforening eller sportsforening er i realiteten et parallelsamfund”*.⁶³

8.2. Politiske udmeldinger

Debatten om ghettoerne blev for alvor sat i gang af daværende statsminister Lars Løkke Rasmussen (V), som i sin nytårstale 2018 bebudede omfattende indgreb mod ghettoerne. Denne tale var skelsættende i indvandrerdebatten.

Statsministeren sagde bl.a.:

”I aften vil jeg tale om en af de balancer, jeg er alvorligt bange for, er ved at tippe. Ja, nogle steder er den allerede tippet.

Jeg tænker på de børn, der vokser op i et miljø, hvor det ikke er normen, at forældre går på arbejde. Hvor penge ikke er en løn, man tjener. Men noget man får fra kommunen. Eller tilraner sig ved kriminalitet.

Jeg taler om de boligområder, hvor unge tvinges til at gifte sig med en, de ikke elsker. Hvor kvinder regnes for mindre værd end mænd ...

Rundt om i landet er der parallelsamfund. Mange mennesker med de samme problemer er klumpet sammen. Det skaber en negativ spiral. En modkultur.

Hvor man ikke tager ansvar, ikke deltager, ikke bruger de muligheder, vi har i Danmark – men stiller sig uden for.

Der er slået huller i Danmarkskortet.

Det bekymrer mig dybt.

Fordi ghettoerne også sender fangarme ud på gaderne, hvor kriminelle bander skaber utryghed.

Ind i skolerne, hvor forsømte børn hænger på kanten.

Ned i kommunekassen, hvor indtægterne er mindre og udgifterne større, end de behøver at være.

Og ud i samfundet, hvor danske værdier som ligeværd, frisind og tolerance taber terræn ...

... Derfor må vi droppe illusionen om, at parallelsamfund og ghettoer nok skal forsvinde, hvis vi bare giver tid. Det gør de ikke. Når jeg besøger f.eks. Vollsmose, så er magtesløsheden og isolationen desværre den samme, som da jeg var der sidst. Ja, måske endda værre.

Jeg oplever, at danske regler, love og normer kommer til kort i områder, der ikke er danske i deres værdier.

Friskoler, som ellers er skabt for at oplyse. Bliver misbrugt til det modsatte – at formørke.

⁶³ Citeret efter Wikipedia.

Frihedsrettigheder bliver knægtet af social kontrol.”

Også tidligere udlændingeminister Inger Støjberg (V) har malet de udsatte boligområder i barske farver. Hun skriver på sin hjemmeside:

”Gellerupparken er ikke Danmark. Det er et stykke Mellemøsten.

Der hersker – ligesom i andre ghettoområder – helt andre normer og regler end i resten af Danmark ...

... Der er for mange muslimer, der er deciderede modstandere af selve det fundament af frihedsrettigheder, som generationer før os har lagt, og som Danmark er bygget på. Et fundament, de mener, skal vige i forhold til koranens middelalderlige syn på tilværelsen. Et fundament, der betyder, at kvinder og mænd, piger og drenge er lige meget værd. Giver os retten til, at vi kan sige det, vi mener, skrive det, vi står for, og tegne det, vi evner – og endda få det trykt i avisen. Og angående religionsfrihed, så man kan tro på den Gud, man vil. Det er muslimer, der har vendt alle vi andre ryggen, og som lever i en direkte modkultur til det danske.

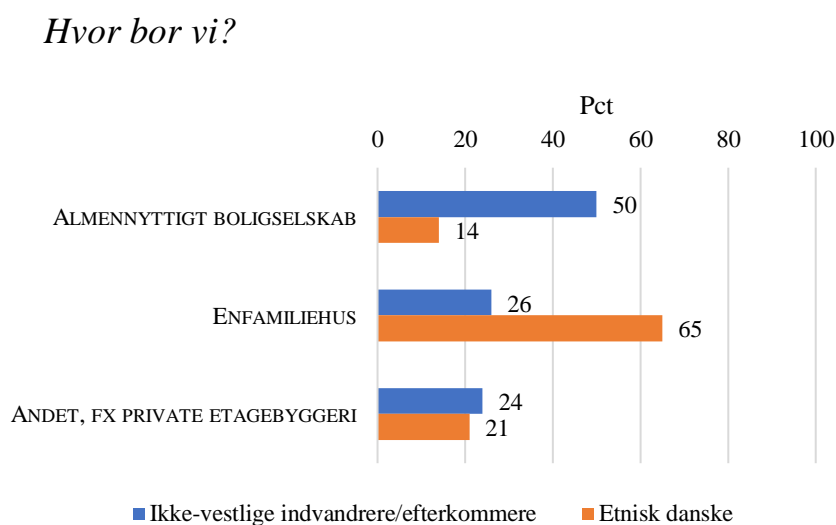
Et af de seneste meget tydelige eksempler er fra Gellerupparken i Aarhus. Vi har set, hvordan en større flok muslimer har opført sig, som levede de i Mekka, Mosul eller Mogadishu. En kortegede af mørke biler med unge mænd hængende ud ad vinduer med høj arabisk musik, hornene i bund og en kørsel, som man kun ser i Mellemøsten. Vi har også set en stor fællesbøn med omkring 30 unge mænd den anden aften og bønnekald. Den slags hører ikke til i Danmark, og jeg er ærligt talt ufattelig træt af de muslimer, som konstant og hele tiden forsøger at presse deres middelalderlige levevis og islamiske normer ned over Danmark.”

Mange politikere er tilbøjelige til at sætte lighedstegn mellem boligområde og særlige etniske kulturer, men som vi skal se i det følgende, er dette en grov forenkling.

8.3. Hvad siger tallene?

Halvdelen af de ikke-vestlige indvandrere/efterkommere bor i en ejendom, der drives af et alment boligselskab. Blandt etnisk danske er det kun hver syvende, jf. Figur 39.

Figur 39

Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriet. Integration. Status og udvikling. 2019

Man må antage, at forskellen hænger sammen med den økonomiske formåen. Mange indvandrere drømmer formentlig om et parcelhus. Men køb af ejerbolig kræver et vist økonomisk rygstød, og de færreste har en større formue med, når de kommer til landet.

Og man får normalt ikke et parcelhus, hvis man ikke i det mindste har en beskedne formue eller forældre, der kan hjælpe med økonomien. Derfor udgør de ikke-vestlige indvandrere og efterkommere i gennemsnit op mod 1/3 af beboerne i de almene boliger, og nogle steder betydeligt mere.

*

Fra starten har begrebet "parallelsamfund" som nævnt haft en dobbelt betydning. Det anvendes dels som betegnelse for isolerede kulturer, som lever efter andre normer og værdier end dem, vi sædvanligvis tror på i Danmark. Dels anvendes det som betegnelse for boligområder, der har en bestemt beboersammensætning.

Lars Løkkes nytårstale var et godt eksempel på, at man uden videre går ud fra, at der er en årsagssammenhæng mellem det ene og det andet, typisk sådan, at høj koncentration især af indvandrere fører til, at der udvikles parallelsamfund med negativ social kontrol, kvindeundertrykkelse og sociale nassere.

Der er imidlertid ingen overbevisende dokumentation for, at boligområderne er den vigtigste årsag til skabelse af "parallelsamfund" i sociologisk forstand.

Efter Lars Løkkes nytårstale fik Økonomi- og Indenrigsministeriet til opgave at vurdere omfanget af parallelsamfund i Danmark blandt befolkningen med ikke-vestlig baggrund. Det skete med publikationen "Parallelsamfund i Danmark" (februar 2018).

Det hedder i denne analyse:

"Parallelsamfund opstår typisk, fordi der er grupper i befolkningen, som bygger deres liv og levevis på andre værdier og holdninger end det omgivende samfund. Udlændinge- og Integrationsministeriet har siden 2012 gennemført en årlig medborgerskabsundersøgelse, som giver et indblik i holdningen til blandt andet ligestilling, social kontrol og religion blandt personer med dansk og ikke-vestlig oprindelse...."

Med andre ord: Man tager udgangspunkt i undersøgelser, der viser, at nogle borgere med ikke-vestlig baggrund (men ikke flertallet af disse borgere) på nogle områder har andre holdninger end dansk etniske borgere.

Det hedder endvidere:

"Et parallelsamfund er fysisk eller mentalt isoleret og følger egne normer og regler, uden nogen nævneværdig kontakt til det danske samfund og uden ønske om at blive en del af det danske samfund. Det udfordrer det danske samfunds sammenhængskraft, der er opbygget og udviklet gennem generationer via blandt andet foreningslivet, fælles undervisnings- og uddannelsesinstitutioner, godt naboskab og samarbejde med kollegaer på arbejdspladsen.

En stor koncentration af bestemte befolkningsgrupper, som det er tilfældet i boligområderne på ghettolisten, er sandsynligvis med til at forstærke eksistensen af parallelsamfund. Men i sagens natur handler parallelsamfund om det enkelte individs identitet og værdigrundlag. Derfor er det umuligt at komme med et sikkert, statistisk bud på, hvor mange personer med ikke-vestlig baggrund der reelt lever i parallelsamfund i Danmark."

Med andre ord: Ministeriet gik ud fra, at ordet ”parallelsamfund” skulle anvendes i sin hidtidige betydning – nemlig som en særlig kultur, og man mente så, at en stor koncentration af bestemte befolkningsgrupper ”sandsynligvis” er med til at forstærke eksistensen af parallelsamfund. Men man havde ikke data, der viste det. I stedet analyserede man, hvad forskellene generelt er mellem folk med ikke-vestlig herkomst og andre.

Analysen opstiller så 8 ”indikatorer for ikke-vestlige indvandrere og efterkommer i parallelsamfund”, som har kunnet analyseres ved hjælp af registerdata. De otte indikatorer er:

1. Bor i alment boligområde, hvor mindst 25 pct. har ikke-vestlig baggrund
2. Børn (1-4 år), der ikke er i dagtilbud
3. Børn (0-6 år) i daginstitution, hvor mindst 25 pct. har ikke-vestlig baggrund
4. Børn og unge i grundskoler, hvor mindst 25 pct. har ikke-vestlig baggrund
5. Børn (12-14 år) sigtet efter straffeloven m.v. i løbet af et år
6. Unge (15-29 år), dømt efter straffeloven m.v. i løbet af et år
7. Unge (16-29 år) som er inaktive (dvs. hverken i uddannelse eller arbejde)
8. Unge og voksne (22-59 år) som er langvarigt passive

Man antager herefter, at jo flere af disse indikatorer, der gælder for en familie, jo større er risikoen for, at den lever i et parallelsamfund.

Analysen kommer i den forbindelse frem til, at der ud af 180.000 familier i Danmark med ikke-vestlig baggrund var 11.000 familier, der var berørt af mindst 3 af disse indikatorer.

Efter denne afgrænsning vil en familie have tre indikatorer, hvis den fx bor i et boligområde med mange beboere fra de etniske mindretal, har et 1-årigt barn, som familien passer hjemme, og et skolebarn, der går i en skole med mange børn fra de etniske minoriteter.

Det siger sig selv, at dette ikke nødvendigvis siger ret meget om, hvorvidt familien fx lever efter andre værdier end de danske – om det med andre ord er med i et ”parallelsamfund”. Det indrømmer man også i analysen - som så alligevel lægger op til en definition af boligområder med ”parallelsamfund”, hvor man tager udgangspunkt i disse registerdata.

Som lektor Brian Arly Jacobsen (tværkulturelle studier, KU) sagde i en kommentar:

»... i rapporten definerer man et parallelsamfund som et samfund, der ikke har kontakt til det danske, og som ikke ønsker at blive en del af det danske samfund. Men det er jo ikke det, man undersøger. Man har ikke været ude og spørge de her mennesker om deres holdninger«. ⁶⁴

Man kunne tilføje, at man slet ikke har undersøgt, om det er boligområdernes etniske og sociale sammensætning, der skaber de holdninger, man mener karakteriserer et ”parallelsamfund” – eller om holdningerne vil være der, selv om man evt. spreder familierne – typisk til andet socialt boligbyggeri.

Ikke desto mindre bruger mange politikere et sprog, hvor udsatte boligområder og ”parallelsamfund” synes at betyde omtrent det samme. I sin nytårstale 2021 sagde statsminister Mette Frederiksen:

”Vi skal stå ved det, vi tror på.

Det gælder også i udlændingepolitikken. Som samfund må vi træde mere i karakter. Stå fast på vores danske værdier.

⁶⁴ Videnskab.dk 2018.

Vi må ikke acceptere, at demokratiet lægges for had i parallelsamfund...."

8.4. Dagtilbud og SFO'er i ghettoerne

Som led i ghettopakken blev det bl.a. besluttet, at der skulle indføres obligatoriske læringstilbud til 1-årige i udsatte boligområder, og at højst 30 pct. af de børn, der kommer i den enkelte daginstitution, må komme fra et udsat boligområde.

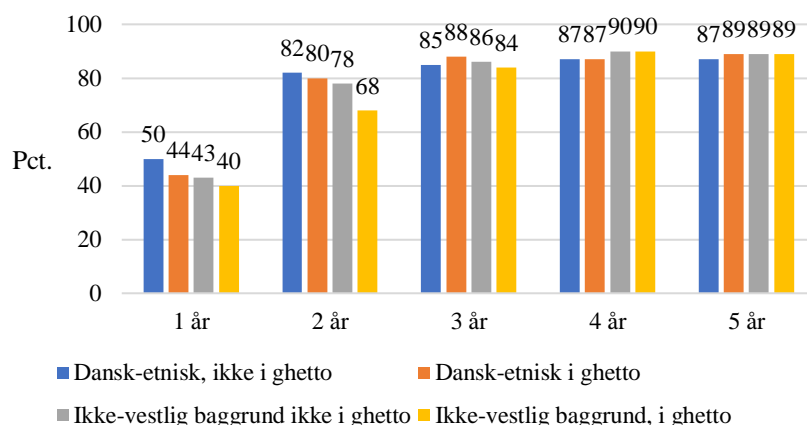
Mette Frederiksen begrundede dette tiltag således:

*"Opgøret med parallelsamfund er grundlæggende en frihedskamp. For børn og unge. Og for kvinder. Derfor fremlægger vi sammen med SF nogle konkrete forslag, der skal bekæmpe parallelsamfund. Især vil jeg fremhæve det vigtige i at flere børn med ikke-vestlig baggrund kommer i vuggestue, så de kan lære dansk...."*⁶⁵

På Bureau 2000 – Analyse og forskning har vi gennemført en registerundersøgelse for FOA for at undersøge, hvilke forskelle, der er mellem de etniske grupper og mellem familier i og uden for udsatte boligområder, når det gælder brug af dagtilbud. Resultatet bygger på 2017-data og fremgår af Figur 40.

Figur 40

Brug af dagtilbud efter alder, etnisk baggrund og evt. bolig i "ghetto". 2014

Kilde: Bureau 2000's analyser af registerdata i Danmarks Statistik

Det ses, at børn med ikke-vestlig baggrund bruger dagtilbud mindre end etnisk danske børn, indtil børnene bliver 3 år. Herefter er der ingen nævneværdig forskel – heller ikke mellem børn fra ghettoerne og andre børn.

Bureau 2000 – Analyse og forskning har i den forbindelse gennemført en række kvalitative interviews med forældre fra de etniske minoriteter for at få et indtryk af deres holdning til dagtilbud. Det viser sig, at det er en udbredt holdning, at det er for tidligt at sende børn i dagtilbud, når de kun et 1 år gamle. Men fra 2 års- og navnlig 3-års alderen satser de fleste på et dagtilbud.

Som Mette Frederiksen's (S) udtalelser viser, har diskussionen meget handlet om, at de etniske minoritetsbørn skulle sikres optagelse i en daginstitution, så de kunne lære dansk inden skolestart.

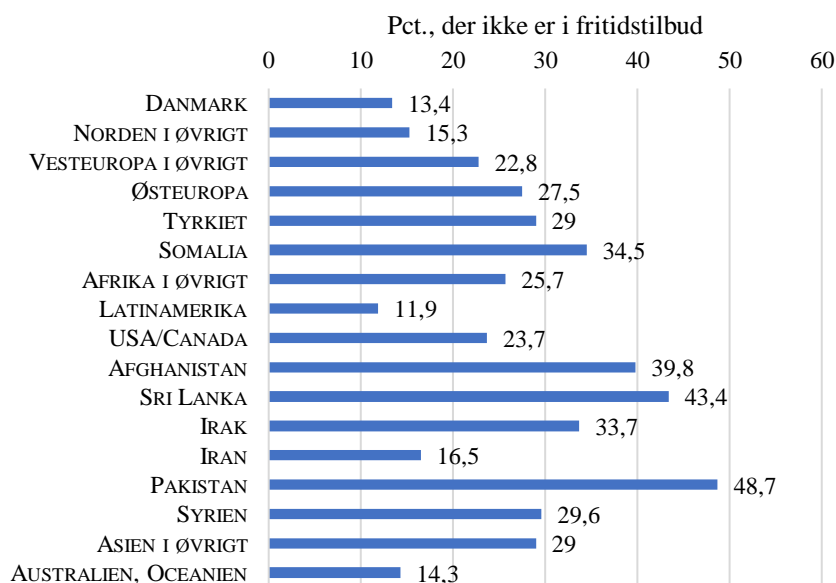
⁶⁵ Facebook 15. januar 2018.

Her vil mange mene, at man godt kan lære dansk rimelig godt, selv om man først begynder i børnehaven som 2-3-årig.

Ser vi på skolefritidsordninger, viser Figur 41, hvor stor en del af de 6-9-årige børn der ikke var i fritidstilbud (dvs. hverken i offentlig eller privat SFO) i 2017. For alle 6-9-årige drejer det sig om 15,1 pct.

Figur 41

Hvor stor en del af de 6-9 årige fra forskellige oprindelseslande er ikke i fritidstilbud?

Kilde: Egne analyser af registerdata i Danmarks Statistik

Det ses, at der er meget store forskelle, ikke blot mellem dansk-etniske børn og børn fra de etniske minoriteter, men også mellem børn fra forskellige oprindelseslande.

En nærmere analyse viser, at der især er tale om, at børn fra lande som fx Pakistan forlader SFO'erne tidligere end andre, fx i 8-9-års alderen. Det er sandsynligt, at dette bl.a. hænger sammen med den høje forældrebetaling mange steder.

SFO'erne arbejder mange steder med at sluse børnene over i klubtilbud m.v. Hvis man vil forebygge kriminalitet blandt de unge fra de etniske minoriteter, kan man derfor med fordel overveje, hvordan man kan sikre større tilslutning til fritidsordningerne.

Man må desuden antage, at det vil kunne forebygge racisme og fordomme, hvis skolebørn fra de forskellige etniske grupper er sammen i fritiden.

8.4. Diskussion

Den Europæiske Kommission mod Racisme og Intolerance (ECRI) er stiftet af Europarådet, skriver i sin sjette rapport om Danmark (juni 2022) bl.a.:

ER BESTEMTE BOLIGOMRÅDER HJEMSTED FOR ”PARALLELSAMFUND”?

”Angående integrationen af indvandrere er en af ECRI’s store bekymringer, hvad der tidligere blev beskrevet som de danske myndigheders ”ghettopolitik”, og som klassificerer indvandrere i ”vestlige” og ”ikke-vestlige”. Ifølge denne klassifikation er ikke-vestlige personer...

...Denne politik, som blev forlænget i november 2021, selvom den officielle relaterede terminologi blev ændret på samme tid, medfører diskrimination af personer med indvandrerbaggrund på en række områder, især gennem målrettede udsættelser fra boliger i ”parallelsamfundsområder””.

Det kan tilføjes, at de målrettede udsættelser også er problematiske af andre grunde. Som nævnt bor halvdelen af de ikke-vestlige indvandrere/efterkommere i socialt boligbyggeri. Det gør de formentlig, fordi de ikke har råd til fx et parcelhus. Den sandsynlige effekt af ghettopolitikken vil derfor ikke være, at de etniske minoriteter begynder at slå sig ned i villakvartererne, men at de etniske minoriteter og grupper af socialt ressourcetsvage borgere spredes mere *inden for* det sociale boligbyggeri. Der er ikke undersøgelser, der viser, at det i nævneværdig grad kan reducere forekomsten af ”parallelsamfund”, hvor man lever efter andre normer end de danske.

9. Tager indvandringen milliarder fra velfærden?

I dette kapitel: Mange danskere frygter, at udgifterne til de etniske minoriteter gør det svært at finde penge til den velfærd, vi ønsker.

Finansministeriets seneste rapport om indvandrerne og efterkommernes nettobidrag til de offentlige finanser viser, at de ikke-vestlige indvandrere og efterkommere i 2018 betød en nettoudgift på 31 mia. kr.

Men en væsentlig årsag hertil er, at de etniske minoriteter ofte tager lavtlønsjob som fx rengøring og ældrepleje.

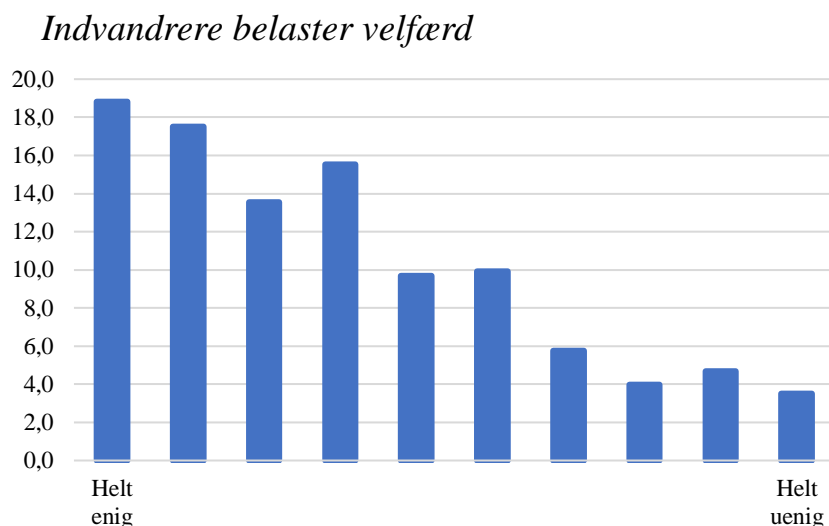
Hvis ikke indvandrerne tog disse lavtlønsjob, måtte andre tage lavtlønsjobbene – og dermed betale mindre i skat.

Derfor ville man heller ikke kunne spare 31 mia. kr., hvis man tænkte sig, at man ved et trylleslag kunne få de ikke-vestlige borgere væk.

Det er en udbredt opfattelse i Danmark, at indvandringen er en stor belastning for den danske velfærd. Historierne er mange om indvandrere, der hæver velfærdsydelse uden rigtigt at bidrage.

I Den Danske Værdiundersøgelse fra 2017 er borgerne blevet spurgt, hvor enige de er i et udsagn om, at indvandrere belaster velfærden. Svarpersonerne har angivet deres enighed på en skala fra 1 til 10, hvor 1 betyder ”helt enig”, mens 10 betyder ”helt uenig”. Som det fremgår af Figur 42, har de fleste givet et svar, der ligger tæt på 1, dvs. de er helt enige eller ret enige i, at indvandrerne belaster velfærden.

Figur 42

Kilde: Egne kørsler på Den Danske Værdiundersøgelse. 2017.

Men som det vil fremgå af det følgende, har mange borgere – og også mange politikere – overdrevne forestillinger om, hvad indvandringen koster.

9.1. Politiske udmeldinger

Nye Borgerliges Pernille Vermund udtrykker sig således:

"Migranterne fra Nordafrika og Mellemøsten, som det danske folk gav fred og frihed – og som derfor ifølge vores kultur burde udvise taknemmelighed, flid og loyalitet – er i langt højere grad end andre indvandrere utaknemmelige, kriminelle, dovne og illoyale." (Ekstra Bladet 12. september 2016)

I sin tale til Nye Borgerliges årsmøde 2018 sagde Pernille Vermund desuden:

"Finansministeriet har regnet på, hvad politikernes svigt koster os i dag og vil koste vores børn og børnebørn fremover. Med den nuværende udlændingepolitik skal vi betale 33 mia.kr. om året de næste 82 år ud i fremtiden. Det er prisen for ikke-vestlig indvandring, hvor indvandrere fra de muslimske lande trækker voldsomt ned, mens indvandrere fra andre ikke-vestlige lande trækker op. Prisen er enorm. Så høj, at det kan være svært at forholde sig til.

En offentlig udgift på 33 mia.kr. om året betyder, at hver eneste voksen i den arbejdsdygtige alder skal betale 9.000 kroner ekstra i skat hvert år."

Mere behersket er Mette Frederiksen (S), som i Information den 21. januar 2016 forklarer, hvorfor hun har skiftet holdning til indvandringen.

Hun mener, at de mange flygtninge og indvandrere i særlig grad belaster den danske velfærdsmodel, fordi alle har adgang til velfærden.

Mette Frederiksen mener derfor, at de mange nytilkomne flygtninge kan blive for stor en udfordring rent finansielt.

Til Herning Folkeblad (22. februar 2018) udtrykte daværende socialdemokratiske integrationsordfører Mattias Tesfaye det således:

"Vi skal have kontrol med indvandringen. Vi vil gerne hjælpe mennesker på flugt. Men vi bruger nu flere penge på ikke-vestlig indvandring end på vuggestuer og børnehaver. Det er uholdbart. – Christiansborg og de danske kommuner bør derfor aftale et loft over indvandring fra ikke-vestlige lande."

Politikerne lader med andre ord forstå, at vi kunne spare 33 mia.kr. om året (31 mia.kr. efter seneste regnestykke), hvis vi bare ikke havde alle disse indvandrere.

Men som vi skal se i det følgende, er dette ikke rigtigt.

9.2. Finansministeriets regnestykke

Anledningen til Tesfayes udtalelse var den årlige rapport, som Finansministeriet udgiver om indvandreres og efterkommeres nettobidrag til de offentlige finanser.

Det skal indledningsvis bemærkes, at dét med at måle, hvilket overskud/underskud en bestemt befolkningsgruppe giver for statskassen, ikke er noget, man gør i forhold til andre befolkningsgrupper. Man kunne godt lave regnestykker, hvor man så på, hvad det koster de offentlige kasser, at der er børn. Man ville nå et svimlende beløb, men ingen politikere vil selvsagt gå ud og sige, at vi ikke har råd til børn.

Eller man kunne beregne, hvad statskassen har af udgifter til den stigende levealder. Tænk, hvor meget man kunne spare, hvis folk ikke levede så længe....

Når man alligevel laver disse beregninger i forhold til de etniske grupper, er det naturligvis fordi, man antager, at Danmark i et vist omfang politisk kan regulere, hvor store de etniske grupper skal blive.

Den seneste rapport fra Finansministeriet kom i oktober 2021 og bygger på data fra 2018. Den vurderede, at det offentlige i 2018 havde en nettoudgift på 31 mia.kr. til indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande.

Tabel 4 viser, hvordan nettobidraget i denne rapport er opgjort på de enkelte etniske grupper.

Tabel 4. Nettobidrag til de offentlige finanser 2018 fra de forskellige etniske grupper ifølge Finansministeriet.

Oprindelse	Mia.kr. i 2018	Netto pr. person i 1.000 kr.
Dansk oprindelse	41	8
Indvandrere fra vestlige lande	10	39
Efterkommere fra vestlige lande	-2	-75
Indvandrere fra MENAPT-lande	-13	-85
Efterkommere fra MENAPT-lande	-11	-114
Indvandrere fra øvrige ikke-vestlige lande	-1	-4
Efterkommere fra øvrige ikke-vestlige lande	-6	-112

Kilde: Indvandreres nettobidrag til de offentlige finanser 2018. Finansministeriet. Oktober 2021.

Når den enkelte efterkommer koster mere for de offentlige kasser end en gennemsnitlig indvandrer, er det fordi indvandrerne typisk er voksne, når de kommer til landet, mens der er en stor andel af børn blandt efterkommerne. Og børn bidrager jo i reglen ikke så meget med skat.

Princippet i beregningerne er, at man ved hjælp af registerdata, data fra lovmodellen m.v. vurderer, hvor meget de forskellige etniske grupper betaler i direkte og indirekte skatter pr. person, og hvad de modtager af overførselsindkomster og offentlig service.

Når de etniske danskere i 2018 gav et "overskud" på 8.000 kr. pr. person, skyldes det følgende regnestykke:

Gennemsnitlig skattebetaling pr. person for etniske danskere:	200.000 kr.
Gennemsnitlig værdi af overførselsindkomster og service:	<u>- 192.000 kr.</u>
Overskud:	8.000 kr.

Laver man et tilsvarende regnestykke for indvandrere og efterkommere fra MENAPT-landene (dvs. især lande med en overvejende muslimsk befolkning), giver det et "underskud" på 85.000 kr. i gennemsnit pr. person.

Derimod giver vestlige indvandrere et "overskud" på gennemsnitligt 39.000 kr. hver.

Årsagen til, at folk fra Mellemøsten og de øvrige ikke-vestlige lande giver "underskud" er *ikke*, at de hver for sig får mere service og flere ydelser. Ganske vist får de i gennemsnit mere i

kontanthjælp og førtidspension, men til gengæld får de mindre i folkepension. Faktisk er *udgifterne* pr. person knap 10.000 kr. lavere end for etniske danskere.

Derimod betaler de væsentligt mindre i skat og moms end etniske danskere. Mens danskerne som nævnt bidrager med 200.000 hver i gennemsnit, bidrager mennesker fra Mellemøsten kun med 95.000 kr. hver og andre ikke-vestlige med 151.000 kr. hver.

I gennemsnit er de enkelte ikke-vestlige borgere derfor en ”underskudsforretning”.

Ganger man underskuddet pr. person op med de ca. 500.000 ikke-vestlige indvandrere og efterkommere, får man en samlet nettoudgift på 31 mia.kr. i 2018. Penge som skal betales af alle os andre, og som i stedet fx kunne bruges på fx ældre og børn, siger mange politikere, bl.a. Tesfaye.

9.3. Hvorfor er der færre skatteindtægter pr. indvandrer?

Ser man nærmere på, *hvorfor* indvandrere/efterkommere i gennemsnit bidrager med mindre i skattebetaling, er der to årsager:

- En lavere beskæftigelse kan anslås at være årsag til rundt regnet *halvdelen* af det, der betales mindre i skat
- Resten af den lavere skattebetaling hænger sammen med lavere løn.⁶⁶

Når mange indvandrere/efterkommere tager job i lavtlønnsfag som rengøring, ældreomsorg m.v., betaler de mindre i indkomstskat, og når de som følge af den lave løn har færre penge til forbrug, betaler de heller ikke så meget i moms m.v.

Hvis man nu tænkte sig, at man kunne trylle alle indvandrere og efterkommere væk, ville der være andre, der skulle påtage sig at gøre rent og passe ældre til en lav løn, og så ville disse borgere fremstå som en ”underskudsforretning” for staten på grund af deres lave løn og skattebetaling – i hvert fald, hvis man bruger Finansministeriets regnemetode. Denne del af regnestykket hænger med andre ord sammen med, at vi har jobs, hvor man ikke tjener så meget som i andre jobs.

Stillet lidt hårdt op: Man får indvandrerne til at tage de lavtlønsjob, som andre ikke er så interesserede i. Og når de så som følge heraf betaler mindre i skat, fremstilles de som en ”underskudsforretning”.

Man skal i det hele taget huske sin sunde fornuft i forhold til Finansministeriets beregninger. Således indeholdt forrige års rapport en analyse af forskellen i nettobidrag mellem mænd og kvinder⁶⁷. Den viste, at etnisk danske mænd i 2015 i gennemsnit ydede et nettobidrag til det offentlige på 33.400 kr. om året, mens etnisk danske kvinder omvendt gav et ”underskud” på 33.800 kr. stykket. For ikke alene har kvinderne lavere lønindtægt og dermed lavere skattebetaling; de lever også længere og trækker dermed mere på folkepension m.v. end mændene. Ganger man tallene op med antallet af kvinder, kan man med Finansministeriets metode beregne, at kvinderne kostede det offentlige 108 mia.kr. netto på årsbasis. Kun hvide mænd giver for alvor overskud!

Ret beset giver sådanne opstillinger ikke den store mening. Selv om kvindefagene ofte er lavtlønnede, kan de ikke tages ud af ligningen, og vi kan heller ikke undvære det – ofte lavtlønnede – arbejde, som indvandrerne ofte udfører – i form af rengøring, ældrepleje m.v.

⁶⁶ Lønnens betydning er ikke særlig godt belyst i Finansministeriets analyser, men fordelingen kan skønnes ud fra Bilag 6, Tabel 1, i Finansministeriets rapport om indvandrerens nettobidrag 2015.

⁶⁷ Afsnit 2.1. i Indvandrerens nettobidrag til de offentlige finanser i 2015. Finansministeriet 2018.

*

Det kan som nævnt anslås, at ca. halvdelen af den beregnede nettoudgift til indvandrerne på 31 mia.kr. kan tilskrives lave lønninger. Den anden halvdel hænger sammen med en lavere erhvervsdeltagelse.

Det betyder igen, at hvis vi ikke havde indvandrerne, så ville de offentlige kasser måske kunne spare 15-16 mia.kr., fordi indvandrerne har lavere beskæftigelse. Den del er merudgiften, som hænger sammen med de lavere lønninger, ville derimod ikke kunne spares. For i givet fald skulle andre tage disse lavtlønsjob – og dermed betale mindre i skat.

Og så er tallet 15-16 mia.kr. i virkeligheden også for højt. Når Finansministeriet skal beregne, hvad der er af udgifter til den enkelte borger, er den overvejende del af udgifterne de individuelle udgifter. Det er fx dagpenge, kontanthjælp, brug af skoler, sygehuse m.v. Her kan man benytte registerdata og se, hvor meget de forskellige etniske grupper fx ligger på sygehus. Men 14 pct. af udgifterne er såkaldt ”kollektivt forbrug”. Her lægger Finansministeriet til grund, at udgifterne kan fordeles ligeligt på alle borgere. Det kollektive forbrug er fx udgifter til forsvar, folketinget, kongehuset, udenrigstjenesten, motorveje. Men der kommer jo ikke flere udgifter til fx militæret, selv om der skulle komme flere indvandrere til landet. Derfor er den faktiske udgift ved en *ekstra* indvandrer/efterkommer lavere, end finansministeriet regner med.

Tilbage står, at det naturligvis er en udgift for det offentlige, når indvandrere og efterkommere har en lavere beskæftigelse end andre.

I det følgende beskrives dette nærmere.

10. *Gider indvandrerne ikke at arbejde?*

I dette kapitel: Beskæftigelsen for mennesker fra de etniske minoriteter er noget lavere end for etniske danskere. Den er dog ikke så lav, som folk typisk tror, og den er steget mærkbart de senere år.

Blandt unge efterkommere synes der at være en klar holdning i retning af, at både mænd og kvinder bør have et job.

I 1997 hyrede Ekstra Bladet reklamebureauet Wibroe, Duckert & Partners til at lave en holdningskampagne, der – sammen med artikler i avisen – skulle sætte fokus på emnet ”De fremmede”. På reklamesøjler og i avisen kunne man med overskriften ”De fremmede” se tegninger af mænd i sort silhuet, der listede på tå med sække på ryggen. Som tyveknægte. Bladets kampagne blev startskuddet til stribevis af artikler gennem mange år i Ekstra Bladet, BT og andre medier om indvandrernes nasseri.

Også når det gælder beskæftigelse og uddannelse, har mange overdrevne forestillinger om, hvor galt det står til. Det dokumenteres i den undersøgelse, YouGov gennemførte for Mandag Morgen 2021.⁶⁸

Et repræsentativt udsnit af danskere fik følgende spørgsmål:

”– I 2019 var 76 procent af 16-64-årige kvinder med dansk oprindelse i beskæftigelse. Fra 0 til 100 procent, hvor stor andel af kvindelige indvandrere fra ikke-vestlige lande tror du, var i beskæftigelse i 2019?”

Det rigtige svar er 52 pct., men danskerne tror typisk, at det kun er 33 pct., der er i beskæftigelse.⁶⁹

Det er naturligvis et problem, at beskæftigelsen ligger på et lavere niveau blandt folk med ikke-vestlig baggrund. Men problemet er ikke så stort, som mange tror, og den gode nyhed er, at problemerne navnlig findes blandt *indvandrere*. I den næste generation – blandt *efterkommerne* – nærmer man sig det danske niveau.

I forhold til diskussionen om indvandrernes beskæftigelse er det naturligvis især vigtigt at finde ud af, *hvorfor* beskæftigelsen er lavere. Er det, fordi kvinderne tvinges til at gå hjemme af deres mænd? Hænger de fast i en kultur fra Mellemøsten? Er de – med Pernille Vermunds (NB) udtryk – simpelthen dovne? Eller er det, fordi de har svært ved at få job på grund af sproglige og/eller uddannelsesmæssige barrierer og diskrimination?

10.1. Politiske udmeldinger

Den 17. januar 2020 havde Folketinget en debat om værdipolitikken. Statsminister Mette Frederiksen (S) sagde bl.a.:

⁶⁸ Kan findes på hjemmesiden for Danmarks Videnscenter for Integration.

⁶⁹ 33 pct. er det såkaldte mediantal.

”Den næste værdi, jeg gerne vil hæfte mig ved, er, at man skal forsørge sig selv. Man skal stå op om morgenen og tænke: Hvad kan jeg gøre for at bidrage til det her samfund, og hvad kan jeg selv gøre for at forsørge mig selv og min familie og i øvrigt være et positivt bidrag? Man kan jo af mange, mange grunde være i en situation, hvor man ikke kan forsørge sig selv, og derfor har vi et velfærdssamfund og et stærkt socialt sikkerhedsnet. Men vi bliver nødt til også her at kigge ned i en dyster statistik; nemlig, at der er kommet for mange mennesker hertil, som ikke forsørger sig selv, og det gælder især kvinder med ikke-vestlig baggrund.

Der er rigtig mange, der forsørger sig selv og giver et vigtigt bidrag også til vores samfundsøkonomi, men der er for mange, der også igennem for mange år ikke forsørger sig selv. Man kan ikke bare sige, at det er arbejdsmarkedspolitik og et spørgsmål om konjunktur, for her er det også et spørgsmål om kultur, og der er i mine øjne for mange mænd, der tvinger deres kvinder til ikke at gå på arbejde, og det kan ikke nytte noget. Og det er i mine øjne heller ikke foreneligt med vores samfund.”

I Venstres politiske udspil ”Flere indvandrere og flygtninge skal bidrage til fællesskabet” hedder det bl.a.:

”Når man kommer til Danmark, skal man forsørge sig selv og bidrage til det danske fællesskab. Enten ved at arbejde eller ved at uddanne sig, så man kan deltage på arbejdsmarkedet. Sådan må samfundskontrakten være mellem dem, der kommer hertil, og det land, som har taget imod. Det er kun rimeligt.

Det lykkes bestemt for nogen, men i alt for mange tilfælde er flygtninge og indvandrere ikke i arbejde.

Det skyldes bl.a., at vi i dag har et system, der i alt for høj grad pakker mennesker, der kommer hertil, ind i misforstået godhed.

Det personlige ansvar kvæles, og det binder alt for mange indvandrere til et liv udenfor fællesskabet.”

Venstre mener, som det ses, at der i høj grad er tale om, at indvandrerne vælger ikke at arbejde, og det er et gennemgående tema i Venstres politik, at de sociale ydelser, dagpenge m.v. skal indrettes, så man styrker tilskyndelsen til at arbejde. Derfor foreslår man konkret en række stramninger i de sociale ydelser til indvandrere. Desuden foreslås nye tiltag direkte mod social kontrol:

- Mænd, der udøver social kontrol og dermed afholder deres koner fra at arbejde, skal trækkes i sociale ydelser
- Sagsbehandlere i sociale sager skal kunne sende bisiddere væk, hvis der sker social kontrol
- Straffeloven skal ændres, så social kontrol straffes på linje med hadforbrydelser.

10.2. Hvad siger tal og undersøgelser?

VIVE har i 2021 offentliggjort en ”Kortlægning af integration i kommunerne”, som bl.a. bygger på spørgeskemaer og samtaler med sagsbehandlere i en række kommuner om, hvordan de vurderer indsatsen for at få nogle af de indvandrere i beskæftigelse, som i dag er uden for arbejdsmarkedet. Det hedder i konklusionen:

”Ifølge kommunerne er de væsentligste barrierer for disse målgruppers beskæftigelse: Manglende faglige kvalifikationer set i forhold til det, som arbejdsmarkedet efterspørger, manglende dansk kundskaber, manglende viden om det danske arbejdsmarked. Ifølge vores spørgeskemaundersøgelse har nogle i målgruppen også problemer med hverdagsmestring, motivation, dårligt helbred og helbredsmestring og social kontrol.”

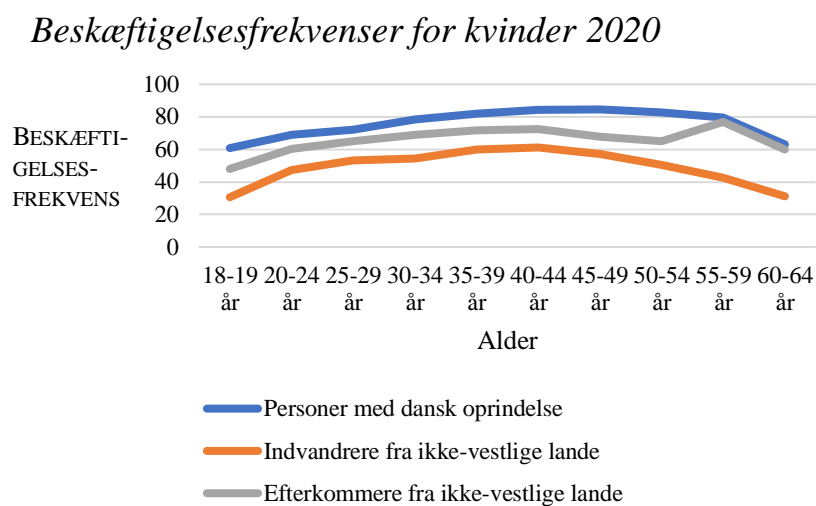
Med andre ord: De vigtigste udfordringer er sprog og faglige kvalifikationer. Men for *nogle* spiller social kontrol og spørgsmålet om, hvordan man indretter en hverdag, hvis man arbejder, også en rolle.

Det er ikke svært at forestille sig, at kvinder, der kommer til Danmark efter fx at have levet i ægteskab i et land i Mellemøsten, Asien eller Afrika, ofte har en kulturel ballast, der gør det naturligt, at de går hjemme. Hvis mange af disse kvinder har svært ved dansk og ikke kender til arbejdsmarkedet, er det nærliggende, at de har svært ved at få fodfæste på det danske arbejdsmarked.

Men hvis der var tale om en dominerende holdning i de muslimske miljø'er, kunne man vente, at den blev givet videre til næste generation. Derfor er det vigtigt at se på beskæftigelsen – dels for indvandrere, dels for efterkommere.

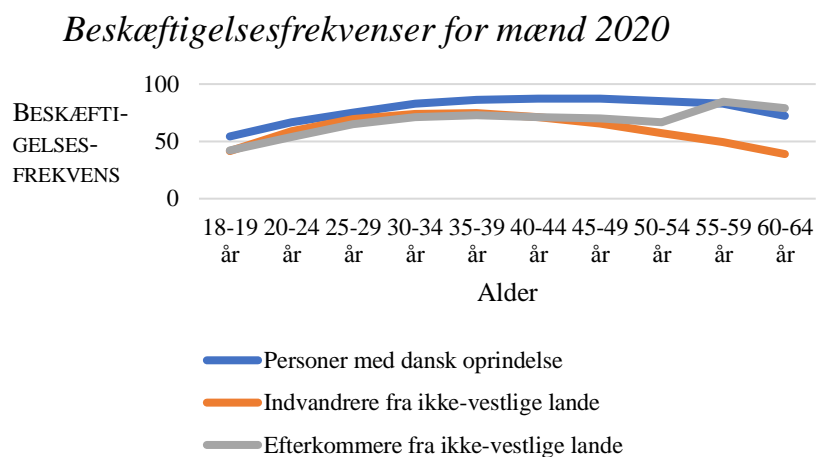
Den procentandel af en befolkningsgruppe, der er i beskæftigelse, kaldes beskæftigelsesfrekvensen. Figur 43 og 44 viser, hvordan beskæftigelsesfrekvensen ser ud, når man ser på køn, alder og på folks etniske baggrund.

Figur 43

Kilde: Statistikbanken

Figur 44

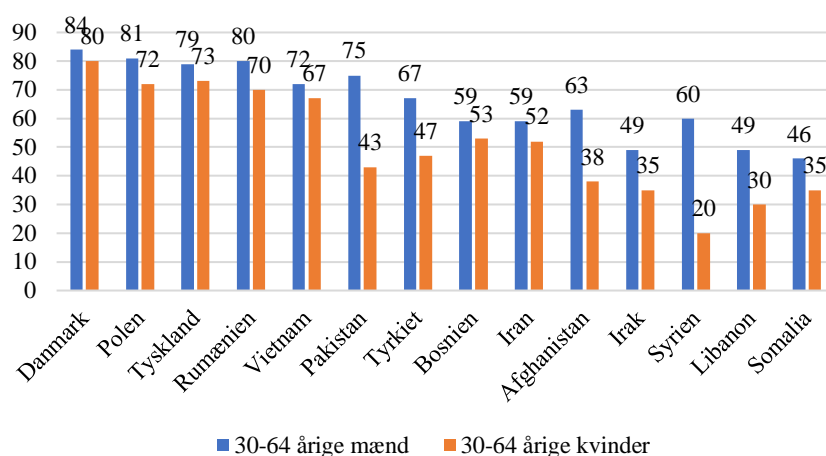
Kilde: Statistikbanken

Figurerne viser, at efterkommere har en beskæftigelse, der ligger mellem de dansk-etniske og indvandrerne. Det gælder navnlig kvinderne og hænger godt sammen med, at efterkommerne jo er født i Danmark, kan tale dansk og som regel har en dansk uddannelse. Der, hvor forskellen er stor, er navnlig, når det gælder de lidt ældre indvandrere, der ofte har svært ved at fastholde et job eller komme ud på arbejdsmarkedet, efter det fyldte 50. år. Derimod klarer de ældre efterkommere sig godt.

Ser vi nærmere på *indvandrerne*, viser Figur 45 beskæftigelsesfrekvensen for nogle større oprindelseslande.

Figur 45

Beskæftigelsesfrekvenser for indvandrere fra udvalgte oprindelseslande. 2019

Kilde: Danmarks Statistik: "Indvandrere i Danmark 2021"

Når det gælder lande som Syrien, må man være opmærksom på, at mange af indvandrerne er kommet til Danmark som flygtninge de allerseneste år. Man kan ikke forvente, at de skal være parate til at komme ud på det danske arbejdsmarked meget hurtigt – og i øvrigt får de heller ikke altid lov til det efter lovgivningen.

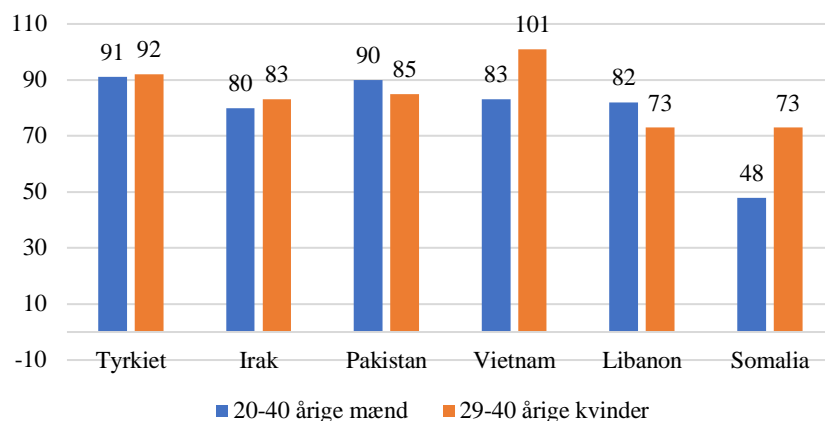
Men også for fx kvinder fra Tyrkiet og Pakistan er beskæftigelsen klart lavere end for danske kvinder.

Ser vi på *efterkommerne*, har Danmarks Statistik beregnet, hvor høj beskæftigelsen er for 20-40-årige. Figur 46 viser nogle hovedtal for udvalgte lande⁷⁰. I denne beregning tager man højde for alderssammensætningen og beregner så, hvor høj beskæftigelsen er i procent af den beskæftigelse, man finder for dansk-etniske personer.

⁷⁰ Danmarks Statistik har kun gennemført beregningen for et mindre antal lande – og ikke for fx Syrien og Somalia.

Figur 46

Beskæftigelse for efterkommere i procent af, hvad der gælder for dansk-etniske. 2019

Kilde: Danmarks Statistik: "Indvandrere i Danmark 2021"

Det ses, at *efterkommerne* for de fleste oprindelseslande halter 10-20 pct. bag efter mennesker med dansk-etnisk baggrund, når det gælder beskæftigelse⁷¹.

10.3. Årsager til lavere beskæftigelse

Der kan være forskellige forklaringer på, at indvandrere og efterkommere har *lidt* lavere beskæftigelse end andre. Man hører navnlig disse forklaringer:

- Der er kulturelle forskelle; fx sådan, at der i nogle kulturer er en udbredt opfattelse af, at kvinderne hører til i hjemmet.
- Der kan være forskelle i kvalifikationer; dels uddannelsesmæssige kvalifikationer, dels sproglige kvalifikationer. De uddannelsesmæssige forskelle belyses nærmere i næste kapitel.
- Forskellene kan skyldes diskrimination; fx sådan, at man har sværere ved at få job, hvis man har et navn, der ikke lyder dansk.
- Det kan være sværere for indvandrere/efterkommere at få job, fordi de ikke har så mange forbindelser – og mange jobs besættes gennem forbindelser.⁷²

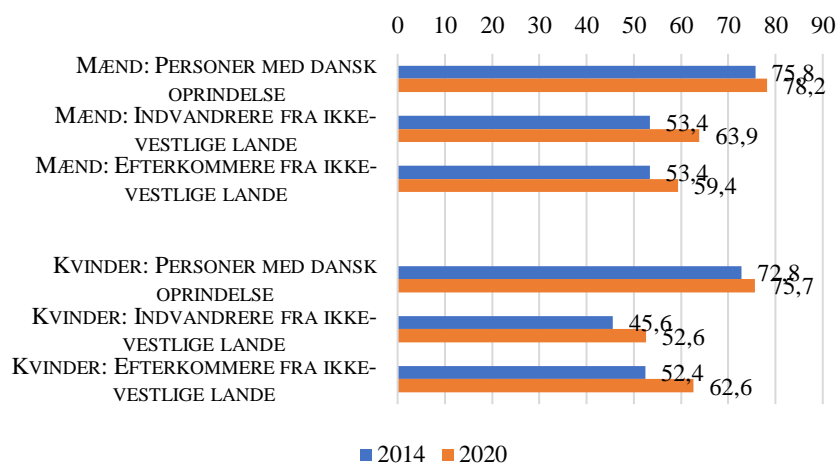
Spørgsmålet om diskrimination er blevet behandlet i Kapitel 7.

Et fingerpeg om årsagerne får man, hvis man ser på beskæftigelsesudviklingen. De seneste år er beskæftigelsen steget. Dette fremgår af Figur 47, som viser beskæftigelsesfrekvenserne for 16-64-årige 2014 og 2020.

⁷¹ De somaliske mænd halter dog ret meget bagefter.

⁷² Ifølge Danmarks Statistik 10. januar, 2019, har ca. en tredjedel fået deres job via bekendte. Det er især mænd, der får job via bekendte. Lige så mange har fået jobbet ved at svare på en annonce. Hertil kommer folk, der uopfordret har kontaktet virksomheden eller som er blevet kontaktet af virksomheden. Kun 7-9 pct. har fået et job, som er formidlet af kommunen, jobcentret eller a-kassen.

Figur 47

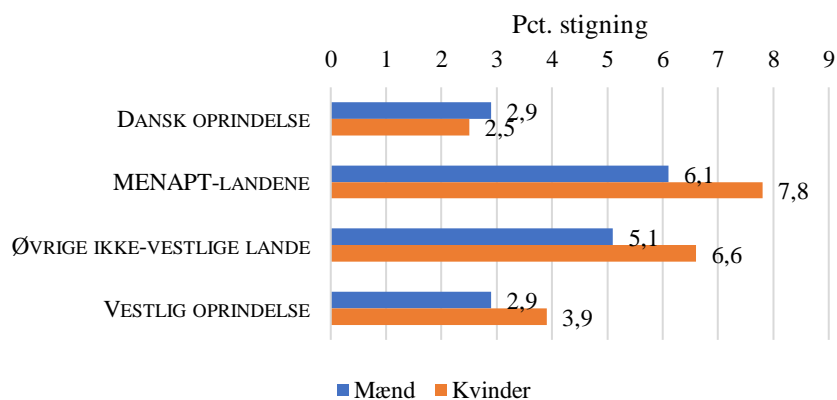
Beskæftigelsesfrekvenser 2014 og 2020

Kilde: Statistikbanken.

Figuren viser, at beskæftigelsen er steget de senere år, men mest for personer med ikke-vestlig herkomst.

Denne tendens er forstærket, hvis vi ser på den stigning i beskæftigelsesfrekvenserne, som fandt sted under Corona-epidemien, dvs. fra 1. kvartal 2020 til 4. kvartal 2021. Her blev der tilbudt mange jobs, hvor man formentlig ikke skelede til forbindelser eller oprindelse – navnlig ved testcentre m.v. Figur 48 viser udviklingen i denne periode.

Figur 48

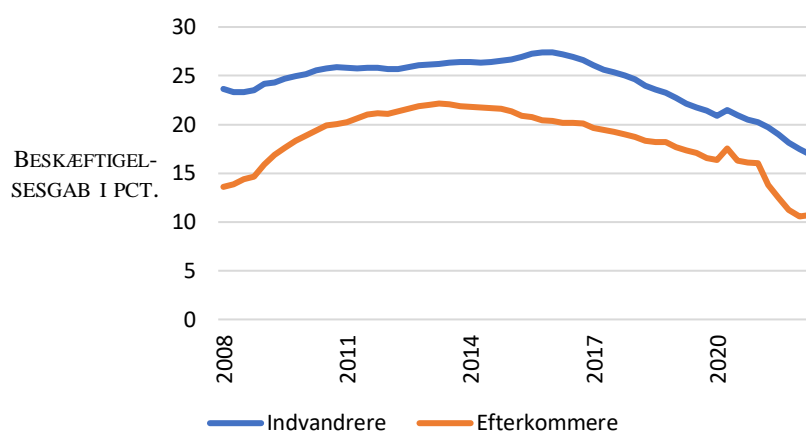
Hvor mange pct. steg beskæftigelsesfrekvensen under Corona'en?

Kilde: Nyhedsbrev fra Udlændinge- og Integrationsministeriet. April 2022.

Endelig kan nævnes, at Arbejderbevægelsens Erhvervsråd i en analyse fra oktober 2022 har set på udviklingen i beskæftigelsesgab, dvs. forskellen mellem beskæftigelsen for etnisk danske og indvandrere/efterkommere. Resultatet fremgår af figur 49.

Figur 49

Udviklingen i beskæftigelsesgab 2008-2022

Kilde: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

Der var i begyndelsen af 2022, hvor den generelle beskæftigelse var høj kun 17 pctpoint i forskel mellem beskæftigelsen for etniske danskere og indvandrere. Og efterkommerne lå kun 11 pctpoint lavere end etniske danskere. Beskæftigelsesgab har aldrig været mindre.

Tallene peger i retning af, at mange mennesker fra de etniske minoriteter står klar til at tage et job, hvis de får chancen.

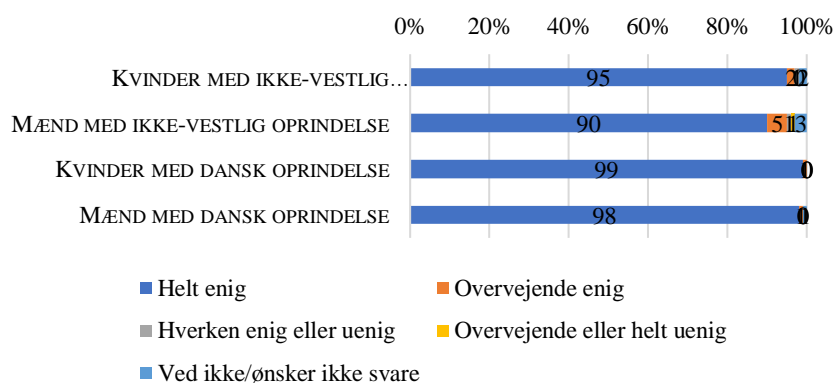
*

Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerskabsundersøgelse fra 2020 viser, at 97 pct. af de etniske danskere, 94 pct. af efterkommerne fra ikke-vestlige lande og 83 pct. af de ikke-vestlige indvandrere er helt enige eller enige i, at mænd og kvinder bør have samme mulighed for at kunne have arbejde.

Blandt de yngre er holdningen endnu klarere. Figur 50 viser således, hvordan yngre mennesker fra forskellige etniske grupper ser på spørgsmålet, om både mænd og kvinder skal kunne have arbejde.

Figur 50

Hvor enig eller uenig er du i, at mænd og kvinder bør have samme muligheder for at have et arbejde? (18-29 årige)

Kilde: Etniske unges oplevelser af negativ social kontrol. Als research 2018.

GIDER INDVANDRERNE IKKE AT ARBEJDE?

Kun 1 pct. af de yngre fra de etniske minoriteter er direkte imod, at mænd og kvinder skal have samme muligheder for at arbejde.

11. *Sækker de etniske minoriteter bagud med uddannelse?*

I dette kapitel: De etniske minoriteter har et noget lavere uddannelsesniveau end etniske danskere. Det gælder navnlig i forhold til erhvervsfaglige uddannelser og især for mændene.

Uddannelsesniveaut har dog været stigende de senere år.

Også når det gælder uddannelse, har mange mennesker overdrevne forestillinger om, hvor ringe det står til. Det bliver dokumenteret i den undersøgelse, YouGov gennemførte for Mandag Morgen 2021.⁷³

Et repræsentativt udsnit af danskere har fået følgende spørgsmål:

”– I skoleåret 2020/2021 var 63 procent af 16-19-årige mænd med dansk oprindelse i gang med en ungdomsuddannelse eller videregående uddannelse. Fra 0 til 100 procent, hvor stor andel af de 16-19-årige mandlige efterkommere og indvandrere med ikke-vestlig oprindelse tror du, var i gang med en ungdomsuddannelse eller videregående uddannelse i skoleåret 2020/2021?”

Det rigtige svar er 56 pct., men danskerne tror typisk, at det kun er 41 pct.⁷⁴

De etniske minoriteter halter således bagud, men ikke så meget som mange tror.

Det er desuden vigtigt at undersøge, hvor meget af denne halten /bagud, der kan henføres til børnenes minoritetsbaggrund, og hvor meget, der skyldes andre forhold. Det diskuteres nærmere i det følgende.

11.1. **Hvad siger tallene?**

Ser vi nærmere på indvandrernes uddannelse, viser Figur 51 uddannelsesniveaut for indvandrerkvinder og -mænd sammenlignet med dansk uddannelsesniveau.⁷⁵

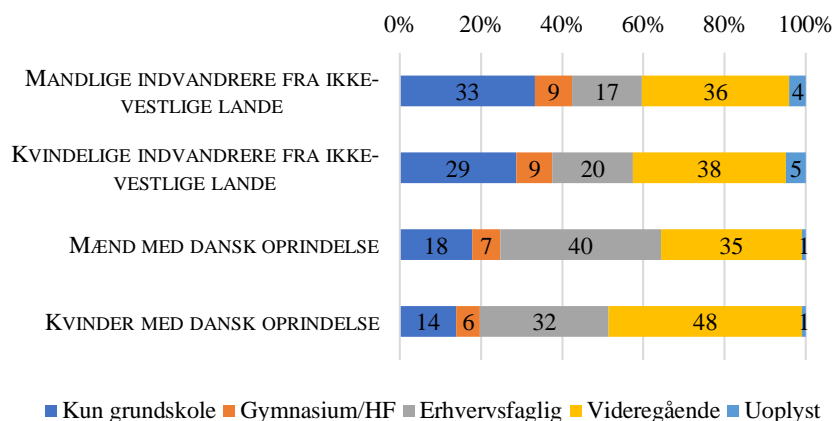
⁷³ Kan findes på hjemmesiden for Danmarks Videnscenter for Integration.

⁷⁴ 41 pct. er det såkaldte mediantal.

⁷⁵ Tallene for ikke-uddannede kan være for høje, fordi nogle indvandrere kommer med en uddannelse, de ikke får anerkendt i Danmark.

Figur 51

Højest fuldførte uddannelse blandt 25-64 årige indvandrere. 2020

Kilde: Danmarks Statistik: "Indvandrere i Danmark 2021"

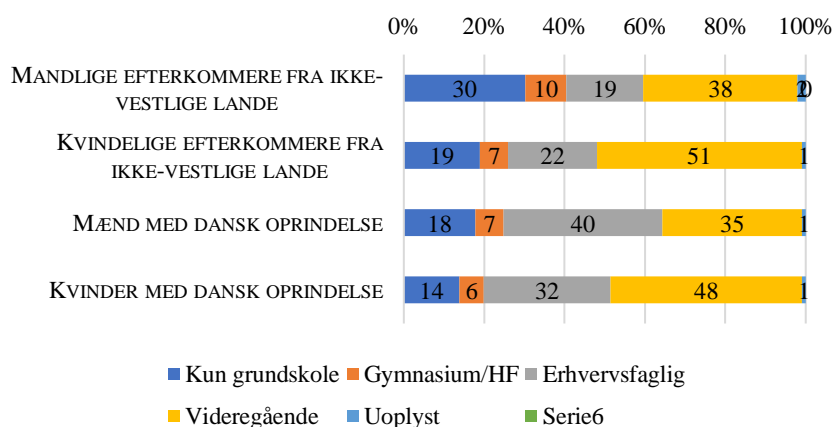
Det ses, at der især er færre indvandrere med en erhvervsfaglig uddannelse.

Det vigtige på længere sigt er, hvordan det går med de unge, der ikke selv er indvandret, men som vokser op i Danmark, og som har en ikke-vestlig herkomst.

Her viser Figur 52, hvor langt de unge er kommet med hensyn til uddannelse, når de er blevet 30 år.

Figur 52

Højest fuldførte uddannelse blandt 30 årige efterkommere. 2020

Kilde: Danmarks Statistik: "Indvandrere i Danmark 2021"

Det ses, at kvinder med ikke-vestlig baggrund klarer sig rimeligt i forhold til etnisk danske.

Derimod er der 40 pct. af mændene fra de etniske minoriteter, der ikke får taget en uddannelse, efter at de har forladt grundskolen eller gymnasiet.

Sammenligner man mænd fra de etniske minoriteter med etnisk danske mænd, er der navnlig færre, der får en erhvervsfaglig uddannelse. En mulig delforklaring herpå kan være, at de har sværere ved fx at skaffe en lære- eller praktikplads. En undersøgelse fra 2016 fra Institut for Menneskerettigheder viste således, at op imod hver tredje praktikkonsulent på erhvervsskolerne oplevede, at unge, der søgte praktikplads, blev fravalgt på grund af deres etniske baggrund.⁷⁶

*

De unge fra de etniske minoriteter, der tager en uddannelse, går gennemgående hurtigere gennem uddannelsessystemer end etnisk danske unge.

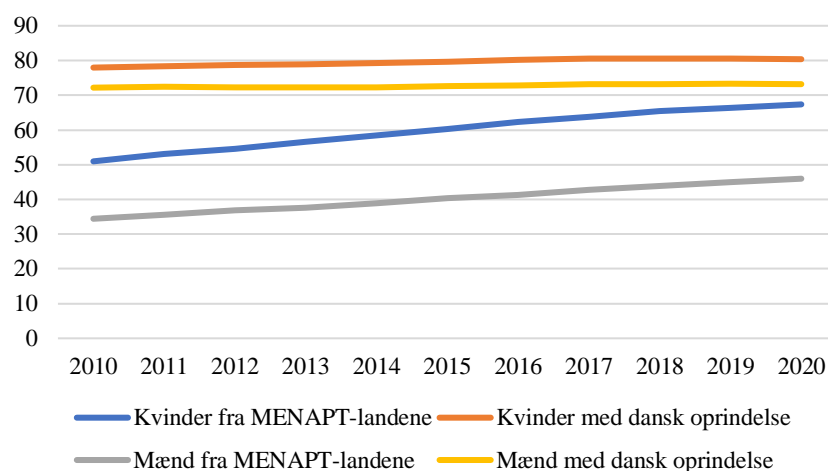
Kun få tager således en ”omvej” gennem en efterskole. Ifølge Efterskolernes formand Torben Vind Rasmussen er der i 2022 kun 256 ud af godt 31.000 efterskoleelever, der har ikke-vestlig herkomst. Det svarer til under 1 pct.

Blandt dansk-etniske studerende er det desuden almindeligt at holde sabbatår, inden man begynder på studiet. Kun 19 pct. holder ikke sabbatår. Blandt indvandrere og efterkommere var det 50 pct., der ikke holdt sabbatår.⁷⁷

Figur 53 viser udviklingen de senere år, når man ser på, hvor stor en andel af de 25-39-årige, der har gennemført en erhvervskompetencegivende uddannelse – det vil typisk sige en erhvervsuddannelse eller en længerevarende uddannelse.

Figur 53

Hvor stor en del af de 25-39 årige har en erhvervskompetencegivende uddannelse?

Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriets hjemmeside

Figuren omfatter kun etniske danske og personer fra MENAPT-landene. Personer med anden ikke-dansk herkomst ligger uddannelsesmæssigt mellem MENAPT-landene og personer med dansk herkomst.⁷⁸

⁷⁶ ”Lige adgang til praktikpladser”. Institut for Menneskerettigheder 2016.

⁷⁷ Analyse fra Danmarks Statistik. 2020:10.

⁷⁸ Når det gælder herkomst, omfatter figuren efterkommere samt personer, der er kommet til Danmark, før de fyldte 12 år – dvs. som har haft mulighed for en dansk skolegang.

Som man kan se, er uddannelsesniveaet steget ganske meget de sidste 10 år for de etniske mindretal. Det gælder især pigerne, som har et uddannelsesniveau, der nærmer sig det, man ser for folk med dansk oprindelse.

Udviklingen går også i den rigtige retning for drengene. Men afstanden til det danske uddannelsesniveau er stadig stor, når det gælder mænd med etnisk baggrund i Mellemøsten.

Når unge med ikke-vestlig baggrund halter noget bagefter med hensyn til uddannelse, skyldes det ikke mangel på motivation. Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har i 2018 undersøgt, hvilke overvejelser unge med ikke-vestlig baggrund gør sig, når de har nået folkeskolens sidste klasser.

Undersøgelsen viser bl.a., at 70 pct. af de unge med ikke-vestlig baggrund ser frem til at tage en uddannelse. Blandt danske unge er det 61 pct. 41 pct. af de unge med ikke-vestlig baggrund mener ligefrem, at uddannelse er nødvendig for at få et godt liv. Blandt danske unge er det 19 pct.

Det er desuden karakteristisk, at unge med ikke-vestlig baggrund er mere påvirket af deres forældre i forhold til uddannelse end andre unge, og at de er mere tilfredse med den vejledning, de får af uddannelsesvejledere m.v.

Det er bemærkelsesværdigt, at pigerne fra de etniske minoriteter klarer sig så godt i uddannelsessystemet. Det ville ikke være tilfældet, hvis den generelle holdning i deres familier var, at kvinderne skal holde sig hjemme og passe kødgryderne. Men tallene afspejler desværre, at vores skole- og uddannelsessystem ikke er særlig godt til at sikre især drenge en god skolegang og en uddannelse, hvis de har en svag hjemmebaggrund og ikke trives.

Selv om kvinder med minoritetsbaggrund klarer sig godt med hensyn til uddannelse, er det ikke altid, det fører til job. Udlændinge- og Integrationsministeriet har således offentliggjort en rapport, der viser, at 12 pct. af efterkommerkvinder med en erhvervskompetencegivende uddannelse er uden arbejde, mens det kun er 5 pct. af kvinderne med dansk baggrund.

Da undersøgelsen kom frem, var daværende integrationsminister Inger Støjberg (V) straks klar med en forklaring. Hun sagde i sin officielle kommentar:

”Undersøgelsen giver desværre ikke svaret på, præcis hvorfor det forholder sig sådan. Men jeg kan godt frygte, at der desværre er en gruppe af kvinder, hvor selv en god dansk uddannelse måske ikke er nok til at bryde med en kultur, hvor det ikke altid er accepteret, at kvinder på lige fod med mænd har en plads på arbejdsmarkedet.”

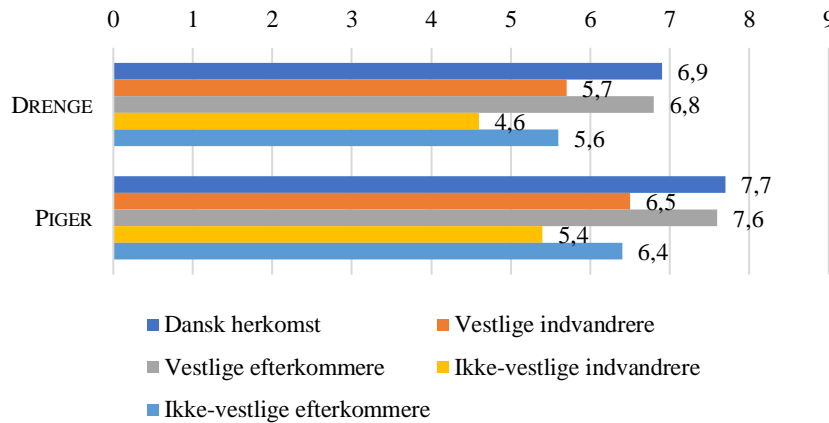
Andre relevante forklaringer kunne ellers være, at minoritetskvinder ikke altid har et stærkt netværk på arbejdsmarkedet, eller at der er danske virksomheder, der tøver med at ansætte folk med ikke-vestlig baggrund. Og der er ikke belæg for Inger Støjbergs forklaring i selve rapporten, men det var en forklaring, der passede i den fortælling, ministeren gerne ville have frem. Hun foretrak med andre ord at udbrede den forklaring, at en del af de ikke-vestlige kvinder tager deres uddannelse på skrømt – selv om det, som hun selv siger, ikke fremgår af undersøgelsen.

11.2. Hvordan går det i skolen?

Når en del unge fra de etniske minoriteter står uden uddannelse, hænger det bl.a. sammen med, at en del af dem ikke klarer sig så godt i skolen. Figur 54 viser således de gennemsnitlige skolekarakterer ved folkeskolens bundne prøver.

Figur 54

Karaktergennemsnit i folkeskolens bundne prøver 2016-2020

Kilde: Danmarks Statistik: ”Indvandrere i Danmark 2021”

Det ses, at del af de unge fra de etniske minoriteter har svært ved at klare sig allerede i skolen.

Det fremgår også af Tabel 5, der viser, hvor stor en del af de unge, der opfyldte kravet om mindst 02 i dansk og matematik i skoleårene 2016/20. Et karaktergennemsnit på 02 i dansk og matematik er ofte nødvendigt for at komme videre i det sædvanlige uddannelsessystem.

Tabel 5. Hvor mange får ikke 02 i dansk og matematik?

	Drenge	Piger
	Pct., der ikke har mindst 02 i dansk og matematik	
Dansk-etnisk baggrund	2	1
Ikke-vestlige indvandrere	17	11
Ikke-vestlige efterkommere	5	3

Kilde: Danmarks Statistik: ”Indvandrere i Danmark 2021”

Det er dog et område, hvor der sker klare fremskridt de senere år. I skoleåret 2011/12 var der kun 77 pct. af de unge med ikke-vestlig baggrund, der klarede kravet om mindst 02 i de to fag.⁷⁹ Man må derfor også regne med, at flere unge med ikke-vestlig baggrund får en egentlig uddannelse de kommende år.

Går man videre og ser på gymnasierne, er frafaldet lidt større blandt ikke-vestlige unge end blandt unge med dansk-etnisk baggrund.

11.3. Hvad er årsagen til de lavere skolepræstationer?

Der er flere årsager til, at mange unge fra de etniske minoriteter klarer sig mindre godt i skolen:

- En af årsagerne er naturligvis, at en del af indvandrerforældrene selv har mangelfuld skolegang eller ikke er så gode til dansk og derfor har svært ved at støtte deres børn.

⁷⁹ Ifølge Danmarks Videnscenter for Integration. Blandt børn med dansk-etnisk baggrund var tallet 89 pct. for drenge og 91 pct. for piger, så afstanden mellem de etniske grupper er blevet klart mindre.

- En anden medvirkende årsag er, at børn fra de etniske minoriteter i høj grad samles på skoler med mange børn dels fra de etniske minoriteter, dels børn med svag hjemmebaggrund.
- Endelig er der undersøgelser, der tyder på, at indvandrerbørnene nogle gange mødes med lave forventninger fra lærernes side eller ligefrem oplever diskrimination.

11.4. Klassekammerateffekten

I 2003 gennemførte Bureau 2000 – Analyse og forskning i samarbejde med Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) og Ugebladet A4 den første undersøgelse, der kortlagde, hvor skæv elevsammensætningen er i danske skoler.⁸⁰

Undersøgelsen blev fulgt op af flere andre analyser, bl.a. af en undersøgelse for AE i 2005, hvor begrebet ”kammeratskabseffekt” blev lanceret.⁸¹

Undersøgelsen viste, at det ikke alene er elevens individuelle baggrund, men også den sociale og etniske sammensætning blandt eleverne på skolen som helhed, der har betydning for, hvilke skolekarakterer eleverne opnår (foruden naturligvis den enkelte elevs intelligens og andre individuelle egenskaber). Der blev inddraget en række variable i en samlet analyse, og de variable, som indgik i analysen, kunne herefter ordnes efter deres ”forklaringskraft” som følger:

- 1) Forældrenes uddannelsesniveau. Dette er suverænt den baggrundsfaktor, som er bedst til at forklare forskelle i karakterniveau
- 2) Familiens indkomst. Jo højere indkomst, jo højere chance for en god karakter
- 3) Elevens køn. Piger scorer højere end drenge
- 4) Andelen af elever på skolen som helhed, som ikke bor hos både mor og far
- 5) Om mere end 25 pct. af familiens indkomst kommer fra kontanthjælp/dagpenge/pension
- 6) Andelen af elever på skolen som helhed, hvis forældre har en (mellem)lang videregående uddannelse
- 7) Om eleven *selv* bor sammen med både far og mor
- 8) Om eleven har etnisk minoritetsbaggrund
- 9) Om der er en høj koncentration af etniske minoriteter på skolen
- 10) Om familien bor i lejet lejlighed
- 11) Om en stor del af skolens elever bor i lejet lejlighed
- 12) Om en stor del af skolens familier modtager overførselsindkomster i væsentligt omfang.

Den enkelte elevs etniske baggrund har altså betydning, men det er ikke den vigtigste forklaring.

Når den etniske og sociale sammensætning på skolen har betydning, kan det bl.a. skyldes, at den enkelte elev kan ansøres af høje præstationer hos kammeraterne. Det er også nærliggende at antage, at læreren skal bruge mindre tid på ”den tunge ende”, hvis de fleste børn kommer fra hjem med f.eks. et højt uddannelsesniveau.

Klassekammerateffekten kan gå begge veje. Op til en vis tærskel er virkningen af andelen af ressourcetsvage elever på skolens karakterniveau forholdsvis begrænset. Kommer man op over denne tærskel, kan man imidlertid risikere, at det slår uforholdsmæssigt stærkt igennem på

⁸⁰ ”Det delte Danmark – notat om social opdeling på skoler”. Niels Glavind og Arbejderbevægelsens Erhvervsråd for Ugebladet A4, 2003.

⁸¹ ”Skoler og karakterer – effektivitet og klassekammerateffekt”. Niels Glavind og Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2005.

karaktarniveauet. Når det gælder den positive klassekammerateffekt, viser analysen, at det har betydning for alle elever, at der er et vist minimum af elever fra ressourcestærke hjem.

Den positive klassekammerateffekt synes større end den negative. Med andre ord: Den gevinst, en elev med svag hjemmebaggrund opnår ved at komme i skole med mange ressourcestærke familier, synes større end den negative virkning, der sker, hvis en elev fra et stærkt hjem kommer i skole med mange ressourcesvage familier.

Problemerne omkring den sociale og etniske opdeling af skolerne er siden blevet belyst i en række undersøgelser, navnlig fra AE. Institut for Menneskerettigheder udgav i 2021 en rapport om ”Socialt og etnisk opdelte skoler”, der har fokus på skoler for børn i udsatte boligområder.

Rapporten skriver bl.a.:

”Blandt elever fra udsatte boligområder har langt størsteparten etnisk minoritetsbaggrund, og det store flertal er fra familier med lav socioøkonomisk status. Det betyder alt andet lige, at børn i denne gruppe er særligt udsatte for negative virkninger af meget segregerede skoler. I et ligebehandlingsperspektiv er det derfor vigtigt at følge, i hvilken udstrækning disse elever har adgang til socialt og etnisk blandede grundskoler.”

11.5. Etnisk opdeling i daginstitutionerne

Den etniske opdeling begynder allerede i daginstitutionerne. Bureau 2000 – Analyse og forskning udarbejdede i 2016 en analyse for FOA, der dokumenterer dette.⁸² Undersøgelsen bygger på data fra 2014.

I analysen anvendes en opdeling af børn efter svag/stærk hjemmebaggrund. Denne opdeling bygger på et samlet indeks for antallet af sociale og familiemæssige faktorer i hjemmemiljøet, der øger risikoen for, at barnet fx ikke afslutter folkeskolens afgangsprøve med et tilstrækkeligt resultat. De tre faktorer er:

- Forældrene har ikke en kendt uddannelse ud over folkeskolen
- En af forældrene eller begge lever overvejende af kontanthjælp/pension
- Barnet bor ikke sammen med både far og mor.

Opdelingen af børnene sker herefter således:

- ”Stærk hjemmebaggrund”: Ingen af de nævnte faktorer
- ”Mellemgruppen”: 1 af de nævnte faktorer
- ”Svag hjemmebaggrund”: 2 eller 3 af de nævnte faktorer.

Desuden er børnene opdelt efter deres etniske baggrund, nemlig i børn med europæisk baggrund og børn, hvis forældre ikke er fra Europa.

Det viser sig, at både børn fra de etniske minoriteter og børn med svag hjemmebaggrund er meget ulige fordelt. Desuden er der et klart sammenfald: De institutioner, der modtager mange børn med svag hjemmebaggrund, er ofte de samme institutioner, som har mange minoritetsbørn.

⁸² ”Daginstitutioner med forskellig social sammensætning. Hverdag og senere skolepræstationer.” Niels Glavind og Susanne Pade, 2016.

En undersøgelse fra Bureau 2000 viser således, at den mest udsatte fjerdedel af institutionerne i 2014 rummede 54 pct. af alle børn med svag hjemmebaggrund og 59 pct. af de etniske minoritetsbørn.⁸³

Undersøgelsen viste desuden, at barnets senere testscore i folkeskolen ikke kun afhænger af den individuelle familiebaggrund, men også af den sociale og etniske sammensætning i den institution, barnet var i, inden det kom i skole. Har barnet været i en institution med mange børn med svag hjemmebaggrund og/eller mange fra de etniske minoriteter, scorer barnet alt andet lige lavere. Sammenhængen står stærkest igennem, når eleverne testes i matematik i 3. klasse.

De senere år har der været betydelig opmærksomhed omkring de problemer, den sociale og etniske skævdeling i uddannelsessystemet giver. Regeringen søger navnlig at regulere tilgangen til gymnasierne for at sprede etniske og socialt svage grupper.

Når man ikke gør noget lignende i forhold til folkeskolen, er det antageligt bl.a. af frygt for, at mange forældre vil vælge folkeskolen fra. I forvejen går mere end hvert femte skolebarn i en privatskole.

Derimod har der ikke været større opmærksomhed omkring den opdeling, som sker i daginstitutionerne. Der er ingen grund til at tro, at denne skævdeling er blevet mindre siden Bureau 2000s undersøgelse i 2016. Bl.a. fik Finansminister Bjarne Corydon (S) indført en regel i Daginstitutionen om, at al pladsanvisning skulle ske digitalt og efter et først-til-mølle princip. Dette begrænser kommunernes muligheder for at styre familiesammensætningen i institutionerne.

Mange steder ser man, at børn følges ad fra daginstitution til samme skole. Hvis man vil begrænse den etniske og sociale opdeling – også senere – vil det derfor være en mulighed igen at give kommunerne mulighed for at foretage en vis regulering af pladsanvisningen.

Endelig er det et vigtigt argument for at satse på mere blandede institutioner, at det kan forebygge racisme. Hvis man allerede i børnehaven har fundet ud af, at man godt kan lege med børn fra andre etniske grupper, er man formentlig mindre tilbøjelig til at fæste lid til de fordomme, der kan være.

11.6. Lave forventninger

Når børn fra de etniske minoriteter i mange tilfælde klarer sig dårligt i skolen, kan det endelig hænge sammen med de forventninger, lærerne har.

Det har Laura Gilliam, DPU, forsket i.⁸⁴ Hun har interviewet en række skolebørn fra de etniske minoriteter. Hun mener, man nogle steder oplever en ond cirkel, som måske begynder med, at drenge fra de etniske minoriteter søger at være seje og demonstrere en hård maskulinitet. Pigerne opfører sig oftere på en måde, som passer ind i skolen.

”Nogle lærere bidrager, som jeg ser det, til den her onde cirkel, fordi de hurtigere forestiller sig, at en dreng med sort hår ikke er så dygtig og har en tendens til at lave ballade. Og det rammer også dem, der ikke er engageret i den modkulturelle form. Hvis lærerne ser lidt skævt til dem, og de bliver mødt med negative forventninger, så har de heller ikke så meget motivation for at gå ind i projektet”, siger hun til Videnskab.dk (2015).

Hvis lærerne har lave forventninger til disse drenge, kan deres dårligere skolepræstationer hænge sammen med det, der er kendt som Rosenthal-effekten, som ifølge pædagogisk forskning viser, at

⁸³ ”Leger lige børn bedst”. FOA – Bureau 2000. 2015.

⁸⁴ En grundig gennemgang findes i hendes bog ”Minoritetsdanske drenge i skolen”. Aarhus Universitetsforlag, 2018.

der er en klar sammenhæng mellem lærernes forventninger til specifikke børn og disse børns indsats og læring i skolen.

“Det er gennemgående, at eleverne fortæller, hvordan de simpelthen trak sig ud af undervisningen, når de oplevede at blive set skævt til, ikke at blive anerkendt for deres faglige niveau eller bevidst blev overset, når de forsøgte at være aktive i timerne og række hånden op. De blev demotiverede og frustrerede, men følte ikke, de kunne stille noget op. På den måde er der en markant negativ spiral, hvor de opgiver og får endnu flere konflikter med lærerne,” siger Laura Gilliam.

Hun understreger samtidig, at der er mange gode lærere, der forstår at møde drengene fra de etniske minoriteter på en god måde.

Det er ofte tilfældigt, om en utilpasset minoritetsdreng møder en lærer, der kan vække drengens selvtillid og tro på, at det nytter noget at gå i skole. Men de lærere, der formår det, kan virkelig gøre en forskel.

Lidt om de anvendte data

Der er overvejende anvendt statistiske data fra offentligt tilgængelige undersøgelser.

Formålet har bl.a. været at undersøge, hvor meget indvandrere og efterkommere egentlig adskiller sig fra etniske danskere, når man kigger på de faktiske tal og sammenholder det med nogle af de populære forestillinger.

Som nævnt anvendes overvejende offentligt tilgængelig statistik. Nogle af de vigtigste er:

Danmarks Statistik. Her anvendes dels data fra Statistikbanken, dels data fra publikationen ”Indvandrere i Danmark 2021”.

Udlændinge- og Integrationsministeriets såkaldte ”medborgerskabsundersøgelser”, der gennemføres i samarbejde med Danmarks Statistik. Den seneste er fra 2021 og omfattede:

- 587 nydanske under 30 år med oprindelse i MENAPT-landene
- 765 nydanske under 30 år med anden ikke-vestlig oprindelse
- 1138 nydanske over 30 år med oprindelse i MENAPT-landene
- 1372 nydanske over 30 år med anden ikke-vestlig oprindelse
- 831 personer med dansk oprindelse⁸⁵

De spørgsmål, der stilles i medborgerskabsundersøgelserne, varierer fra år til år.

Baggrundstabellerne kan downloades fra Udlændinge- og Integrationsministeriets hjemmeside.

Valgundersøgelsen 2019. Undersøgelsen gennemføres af Institut for statskundskab ved Aarhus Universitet og belyser en række holdninger hos vælgerne. Undersøgelsens grunddata kan downloades fra Rigsarkivets hjemmeside.

Danske og internationale værdiundersøgelser. Den Europæiske Værdiundersøgelses grunddata kan downloades fra GESIS’s dataarkiv. Den danske del af denne undersøgelse gennemføres i samarbejde med Aalborg universitet, og grunddata kan downloades fra Rigsarkivet. Data fra den verdensomspændende værdiundersøgelse World Values Survey kan downloades fra WVS’s hjemmeside. Disse undersøgelser belyser borgernes holdninger til en lang række spørgsmål fra ligestilling til demokrati.

Danmarks Videnscenter for Integration har en række nyttige analyser på sin hjemmeside. Hjemmesiden er fortsat åben, selv om der ikke længere er sikret finansiering til at iværksætte nye undersøgelser.

Nyttige undersøgelser findes også på *Institut for Menneskerettigheders* hjemmeside.

Hertil kommer en række store og små enkeltundersøgelser. Især kan fremhæves Det Kriminalpræventive Råds undersøgelser af ”*Kriminalitet og etniske minoriteter*”, undersøgelsen ”*Unge oplevelser af negativ social kontrol*” (Als Research, 2018) og Finansministeriets undersøgelser af ”*Indvandreres nettobidrag til de offentlige finanser*”.

⁸⁵ I de tidligere undersøgelser skelnes ikke mellem MENAPT og andre ikke-vestlige lande.

Som det ses, er de data, der anvendes, overvejende kvantitative, dvs. de bygger på spørgeskemaer eller registerdata. Begge dele har sine svagheder.

Registerdata bygger således i sagens natur alene på forhold, der kan registreres. Men det, der fremgår af et register, afspejler ikke nødvendigvis hvad der foregår i virkeligheden. Det gælder typisk for kriminalitet, hvor det, man registrerer, er de afsagte domme. Men megen vold og anden kriminalitet kommer aldrig for en domstol. Der er også forhold, som efter loven ikke må registreres, fx religiøst tilhørsforhold.

Når det gælder spørgeskemaer, er det velkendt, at det ofte kan være svært at regne ud, hvad folk nærmere mener, når de svarer på de spørgsmål, de bliver stillet over for.

Man kunne have ønsket, at de myndigheder og institutter, der har gennemført de forskellige spørgeskemaundersøgelser, i højere grad havde lagt et arbejde i at finde ud af, hvad der ligger bag de forskellige besvarelser. Det kunne være gjort ved at supplere med såkaldt kvalitative undersøgelser, typisk individuelle interviews. Dette er imidlertid kun sket i enkelte af de undersøgelser, der er nævnt ovenfor.

En generel svaghed ved anvendelse af kvantitative undersøgelser er, at en statistisk sammenhæng ikke nødvendigvis er det samme som en årsagsforklaring. Fx er den forventede levealder i Danmark for en nyfødt ca. to år lavere end i Norge og Sverige. Det kan forklares på to måder: Dels lever danskerne mere usundt end vores broderfolk; dels kan man tænke sig, at det danske sundhedsvæsen ikke er lige så godt som det norske eller svenske. Hvad der skyldes det ene eller det andet, kan ikke udledes af en simpel statistisk sammenhæng.

Men når det gælder diskussionen om de etniske minoriteter, er mange tilbøjelige til at anse den ene eller den anden sammenhæng for ”bevist”, hvis man ser en statistisk sammenhæng. Er der fx flere unge fra de etniske minoriteter, der dømmes for kriminalitet, så anses det for et ”bevis” for, at bestemte etniske minoriteter og deres kultur fører ud i kriminalitet. Men som det fremgår af denne bog, er det i bedste fald en helt utilstrækkelig forklaring.

Desværre er det også sådan, at de ”facts”, som indgår i den offentlige debat, helt overvejende er nøgne tal fra spørgeskemaer og registre. Derfor er det nødvendigt at tage udgangspunkt i disse tal, hvis man vil undersøge, om det, den offentlige debat bygger på, afspejler virkeligheden.

Hvad er op og ned i udlændingebatten?

Vores holdning til indvandringen splitter det danske samfund mere end måske noget andet spørgsmål. Det er en debat, hvor vi ofte slår hinanden oven i hovedet med tal og statistik, men også et område, der er præget af mange myter.

I denne bog tager Niels Glavind fat på nogle af de spørgsmål, der går igen i debatten:

- Er muslimerne ved at komme i fjertal?
- Fører indvandring til mere kriminalitet?
- Er de etniske minoriteter præget af negativ social kontrol og kvindeundertrykkelse?
- Er muslimerne imod demokrati?
- Truer indvandrerne ytringsfriheden?
- Truer indvandringen religionsfriheden?
- Findes der racisme i Danmark?
- Er bestemte boligområder hjemsted for ”parallelsamfund”?
- Tager indvandringen milliarder fra velfærden?
- Gider indvandrerne ikke at arbejde?
- Sakker de etniske minoriteter bagud med uddannelse?

De enkelte emner belyses i hvert sit kapitel med anerkendte undersøgelser og statistik.

Bogen kan bruges som opslagsværk, hvis man vil orientere sig i udlændingebatten.

Niels Glavind er direktør for Bureau 2000- Analyse og forskning.